

št.

3

Glavni urednik
Marjan HorvatOdgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 20. januarja 1994, št. 3, letnik 53, cena 160 SIT

ZAMRZNJENA VERIGA SOCIALNEGA PARTNERSTVA

3. stran

Intervju: Stjepan Kljuić

Mir je za Bosno edina možnost

PODALPSKA MAFIJA

Pravi zajedalci ostajajo skriti

3. stran

SPREMEMBA POKOJNINSKEGA ZAKONA

„Nasrkala”
bo že
upokojena
generacija
in vse tiste,
ki se bodo
še upokojile
12. stran

OD PRIBORJENEGA LE NAPREJ

V torek, 18. 1. 1994, se je svet ZSSS zaprl na sejo o aneksu splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo in podpisu socialnega pakta. V razpravi je **Marjan Ferčec**, sekretar sindikata lesarstva, povedal:

»Naš sindikat ne more pristati na nižje izhodiščne plače, kot jih določa lanska tarifna priloga!!! Ugotovili smo, da smo jih v naši panogi že presegli in nov aneks bi bil v bistvu dvojni korak nazaj. Če naša pogajalska ekipa ne more doseči vsaj že priborjenega, bi se moralo o izhodiščnih plačah članstvo izrehati na referendumu. Plače bi smele za rastjo življenjskih stroškov zaostajati največ 20 odstotkov...«

O seji na 4. strani.

Svobodni
sindikati
so izglasovali
NE za tarifno
prilogo
in **NE** za
socialni pakt.
Preberite
na 4. strani.

Vlada se je na sindikalni umik hitro odzvala

Janez Drnovšek je na sredini tiskovni konferenci povedal: »Sindikatom in zbornici smo ponudili osnutek socialnega sporazuma in vrsto aktov ter ukrepov na njegovi osnovi, recimo načrt o zmanjšanju nezaposlenosti. Vztrajali pa smo pri **vzdržni politiki plač**, ki ne smejo povzročiti padanja konkurenčne sposobnosti gospodarstva. Delni odmevi na to niso najbolj pozitivni. Čakali bomo še dva tedna in dotlej je možnost sklenitve socialnega pakta. Sicer bomo morali poseči po nujnih ukrepih za boljšo smer gibanja gospodarstva. Morali se bomo odločiti za način reguliranja plač in sankcioniranje kolektivnih pogodb...«

Administrativnega ukrepanja, kakršnega se je Drnovšek poslužil lani, še ni naravnost napovedal, prikrito pa je zažugal sindikat, da bo nekdo moral prevzeti odgovornost za plačno politiko.

1400

sreda

DE,

Piše: Ciril Brajer

Pluralizem odznotraj

V noči s torka ne sredo so točno opolnoči na radiu RGL odmerili sindikatom kar deset minut. Nekakšna glosa po radijsko. Slišal sem, da so Tomšičevi neodvisni desno odvisni, Semoličevi svobodni pa levo nesvobodni. Seštevek njune sindikalne moči naj bi bil zatorej enak ničli. Sindikata sta neuporabna, neučinkovita, nekakšni množični prodani politični duši...

Potem sem poslušal o trdorokem Vodovniku, ki da vodi radikalno skupino proti kompromisom naklonjenemu Semoliču, obema pa je odveč Grega in bi se ga radi znebili. K sebi ga pa vabi Dagmar Šušter, ker je edini nekaj vreden...

Seveda sem prislulnil z zanimanjem – že zato, ker so RGL-ovci naredili izjemo. Katerikoli slovenski medij se namreč loti komentiranja sindikalnega pluralizma na Slovenskem, ostane pri primerjavah odnosov med ZSSS in Neodvisnostjo. Zamolči vrsto drugih sindikatov, Tomšiču da teži, ki je sicer niti programsko niti številčno ne premore, svobodne sindikate pa v te vrste primerjanju strne v monoliten blok, kar prav gotovo niso.

Tokrat ne bi o moči in učinkovitosti drugih sindikatov. Še manj bi trafil prostor za Tomšičevega, ki so ga denimo kranjski sidnikati poimenovali »verska sekta«. Gotovo je le, da pluralizem v smislu novačenja članov drugih sindikatov, medsebojnih združ in ustvarjanja videza moči z demogoškim napihovanjem ne pelje nikamor. Dela pač le škodo delavstvu in lajša posel vladi.

Svobodni sindikati se kljub provokacijam, podobnim tisti iz uvoda, s takšne baže pluralizmom še ne ubadajo. Seveda tako pestra organizacija s skoraj polmilijonskim članstvom ne more biti monolitna. Tudi če bi to hotela! Že interesna struktura ji ji to preprečila.

Kompromisarstvo? No, pogojujejo ga že dejstva, ki preprečujejo monolitnost. Pogojuje ga tudi odgovornost do članstva, za katerega interese se ta organizacija pogaja s tako nevhvaležnim partnerjem, kot so bile vse doslejšnje slovenske vlade.

Na srečo pa so se znali doslej v svobodnih sindikatih pri kompromisih pravočasno ustaviti. Recimo včeraj, ko so zavrnili vladni predlog socialnega pakta. Dvajset panog in devetnajst območij je menda združba, ki je res ni lahko spraviti na skupni imenovalec – do točke, ko se zamaje temeljni interes članstva. Ta pa je bil z vladnim predlogom še kako ogrožen. Okrnil bi že tako pičlo socialno varnost, tudi pravne bi ne okrepil in kolektivnim pogodbam ni pokazal dolžnega spoštovanja. Voljo do socialnega partnerstva so v ZSSS izpričali že nekajkrat in tudi dokazali, da mislijo resno. Partnerstvo bo torej zaživelo, ko bo vsaj minimalno resno in poštenost pokazala tudi nasprotna stran.

Pri tarifnem delu splošne kolektivne pogodbe je bilo kompromisov prav tako konec in s tem niso zaprli vrat sklepanju panožnih kolektivnih pogodb.

To bo nov preizkusni kamen za svobodne sindikate. Na seji, kjer so sprejeli omenjena pomembna sklepa, je bilo namreč moč slišati tudi zahtevo, naj predsedstvo ZSSS pripravi poročilo, zakaj panožne pogodbe še niso podpisane?! Že res, tudi predsedstvo bo moralo pri tem odigrati svojo vlogo. Toda pri sklepanju panožnih pogodb se bo šele dokazala enotnost, solidarnost in organizacijska moč sindikatov, združenih v zvezi. Ti elementi bodo morali biti namreč še mnogo močnejši, kot je to zahtevalo sklepanje splošne pogodbe. Če bodo partnerji zaslutili le najmanjšo vrzel, katerikoli šibek člen, do panožnih pogodb gotovo ne bo prišlo.

Odmevi

Odmev k odmevu na poziv za ustanovitev enotne protifašistične fronte

Državni svetnik, gospod Marcel Štefanič (žal brez naslova), Logatec, je očitno različnega mnenja kot jaz o potrebnosti ustanovitve enotne protifašistične fronte, še bolj pa o vzdušju v Logatcu. Hkrati v isti sapi pove, da je bil izvoljen na neposrednih volitvah drugič zapored. Tudi prav! Legitimnosti mandata nihče ne opoka, vendar pa je spoštovani gospod pozabil omeniti, da se je ravno v svoji matični občini najslabše odrezal in da so bili na nekaterih voliških rezultati zanj naravnost porazni ter da se ima, roko na srce, za izvolitev v prvi vrsti zahvaliti Vrhniki in Cerknici, kjer ga volilci manj poznajo. Predvsem pa se lahko zahvali neumnosti ZLSD, ki je kandidirala Hermana Boleta in Antonu Antičeviću s tem odžrla ravno Marcelu Štefaniču (žal brez naslova), Logatec odgovarjajoče število glasov.

Ker gospod svetnik kar takšativno navaja teze, s katerimi se ne strinja, oz. ne drži, oz. reagiranje ni potrebno, naj ponovim, o čem bi se hotel pogovoriti, od primera do primera:

- o varovanju mlade demokracije pred črnim fašizmom,
 - o javnomnenjskem čudežu v Logatcu,
 - o zavagalnih čenčah,
 - o širjenju fašistoidne ideologije, ki štrli iz prenekaterih nastopov poslancev,
 - o ksenofobiji in intelektualni ozkosti,
 - o ločnici med demokracijo in črnokutarstvom,
 - o najnižkotnejšem politikanstvu,
 - o zavedanju poslancev, ko so sprejemali zakon o lokalni samoupravi, ko so glasovali o svojih plačah in ko so glasovali o pogojih za predčasno upokojevanje,
 - o pravih sovražnikih slovenskega delavskega razreda,
 - o parlamentarnih klovnih,
 - o potolčeni desnici na volitvah v Španiji, na Norveškem, v Grčiji, na Poljskem, v Litvi,
 - o fašističnih drekokobrčih,
 - o grobarjih demokracije in sejalcih sovraštva na Logaškem...
- No, pa greva k stvari. Spoštovani gospod Marcel Štefanič (žal brez naslova), Logatec, kot predlagatelj prvega zakona o državljanstvu ne vidi nobene nevarnosti v ozkosrčni interpretaciji zakona, v anonimnih grožnjah (pa tudi kaj bolj konkretnega se najde vmes) političnim nasprotnikom, v politiki »rekla kazala«, tudi v svojih pozivih na definitivni obračun s partizansko tradicijo, v siljenju cerkve iz svojih ustavnih okvirov in njetem nezalisanem pohlepu po kmetijskih zemljiščih in gozdovih, o nereagiranju na pisaneje »Civilne inicijative« njegovega strankarskega kolega in notranjega ministra!

pa nam je edina garancija, da pravna država enkrat bo, Janez Janša.

Boris Korenčan
Bežigrad 19
Ljubljana

U kot udbomafija

Odločno protestiram proti gonji, ki jo uprizarjajo predsedstvo republike z g. Kučanom na čelu, pravosodno ministrstvo z g. Kozincem na čelu, mariborsko višje javno tožilstvo z g. Požarjem na čelu in nekateri mediji (7D, Delavska enotnost, Večer in Republika) proti Janezu Janši. V tej gonji se zrcali moč udbomafije pri nas, ki ji demokratične volitve še daleč niso porezale peruti, ampak se je s pomočjo najvišje oblasti utrdila v novih razmerah. Na branje mi gre, ko se predsednik države sklicuje na pravno državo, ko se pravosodni minister sklicuje na neodvisno sodstvo in ko vidim, kako fosilni revolucionarji vlečejo pokojnine, tja do 3000 DEM. Hvala lepa vam oblastnikom, saj ste v večini na oblasti tisti, ki ste nasprotovali slovenski samostojnosti ali pa ste nam ponujali konfederacijo YU. Sedaj pa ste si ustvarili privilegije, ki naj jih požejna »pravna država«. V Sloveniji ni več vojaškega tožilca Mazića (JLA). Njega res ni več, toda izmišljene obtožbe se sedaj slišijo v domačem jeziku iz drugih ust in letijo na isto osebo. Kaj res hočete za ceno privilegijev (za vas peščico, ki imate roke umazane še iz sivih časov) potiskati Slovenijo v naročje Balkana (ne mislim geografsko, ampak z orožarskimi aferami, s sodnimi procesi in gonjo proti odkriteljem svinjarij in ne proti osumljenecem in s stalnim ščitenjem pravih krivcev, s čiščenjem umazanega denarja, s Hitom, Smeltom itd.).

Povsem se strinjam s stavkom iz obvestila urada predsednika republike, objavljenega v Delu dne 14. 1. 1994, kjer piše: »Za prihodnost Slovenije in njen ugled v svetu, pravna država nima alternative.« Prvi korak k temu je, da se g. Kučan politično upokoji (pa ne s pokojnino 200.000 SIT, ampak 26.500 SIT, da bo bolj čutil z ljudstvom, ki ga vodi), da sprejmemo zakon, da je bil bivši režim tiranski in ideološko rasističen, da se politično upokoji vse bivše člane ZKS. In potem bo prišel tudi ugled in pravna država. Zaenkrat

Sprava in diskriminacija

Ob praznovanju božiča in dneva osamosvojitve smo slišali dve novi tezi, ki sta v nasprotju s krščanskim naukom in demokratično usmeritvijo osamosvojenе Slovenije.

Predsednik ustavnega sodišča dr. Peter Jambrej je v nasprotju s svojo funkcijo, ki naj bi ščitila našo ustavno ureditev, razvil tezo o potrebi po uvedbi pozitivne diskriminacije, ki naj bi jo po njegovem razvijalo, pomislite, humanitarno pravo.

Kulturni delavci – pisatelj Rudi Šeligo pa tolmači tezo, da so si spravo nekateri (kdo so ti nekateri, ni pojasnil) tolmačili kot slabost tistih, ki so jo predlagali, in je zato propadla. Jaz bi dodal, že mogoče. Toda glavni krivci za neuspeh Slovincem prepotrebne, kot lačnemu kruhu, sprave nosijo tisti, ki so jo razumeli kot revanš in tako ravnali in še ravnajo.

Danes so najglasnejši zagovorniki revanšizma v glavnem ljudje, ki se jim v prejšnjem režimu ni prav nič slabega godilo, rekli bi celo, da so v večini spadali med privilegirance, naj si bo pri stitendijah kot pri službah in plačah.

To me precej spominja na dogodke v letih po vojni. Tudi takrat so bili najglasnejši tisti, ki so se med vojno skrivali ali se celo udinjali okupatorju in so se nam maja leta 1945 pridružili; zato so tudi znani kot majski hrošči. Tako bi se sedanji lahko imenovali junjski glodalci.

Očitno tudi ni z menoj istega mnenja, ko gre za poslanske privilegije. Očitno kvaliteto in količino njihovega dela za narodov blagor ceni dosti bolj od mene in velike večine navadnih smrtnikov. Verjetno za razliko od mene misli, da so pravi sovražniki delavcev sindikati in ne kdo drug.

Če misli, da desnica v navedenih državah in vmes še kakšni ni bila tepena, se na njegovo žalost bridko moti. Vsekakor pa bi pričakoval, da bo kot član državnega sveta boljše informiran!

In kaj reči drugega o zahrbtnih anonimnežih, ki jim nobena še tako nizkotna laž in še tako podlo podtikanje ni dovolj, da jim ne bi padlo na pamet, kaj še bolj podlega in nizkotnega. S takimi dialog pač ni možen!

Sicer pa, ko gospod Marcel Štefanič (žal brez naslova), Logatec, našteva vse logaške pridobitve za časa demokratskega režima, je pozabil poleg vseh kulturnih pridobitev omeniti še:

1. odstranjeno zvezdo na spomeniku v Lazah (popravila KS Laze);
2. poškodovano spominsko znamenje Tonetu Štrifotu pri Lomu;
3. zaradi »obnove fasade«, ki traja že dve leti (produktivnost pa taka), odstranjeno spominsko ploščo s hiše, kjer je bila ustanovljena rajonska organizacija OF v Logatcu;
4. uničeno spominsko znamenje Stanetu Žitku pri Sv. Treh kraljih;
5. poškodovan spomenik padlim v Rovtuh;

Sprava naj bi bila sprava, ne pa priložnost za revanš. Pozitivna diskriminacija, kaj je to? Je lahko samo diskriminacija, ki je v vsakem pogledu negativna, ali pa diskriminacije ni.

Žarko Žbogar,
Piran

Delovna sila kot tržno blago

Pogodbeno delo ni nič novega, uveljavilo se je že v prejšnjem sistemu pretežno kot sezonsko delo.

V novem, dejansko prastarem sistemu je tovrstno zaposlovanje postalo pravilo, s katerim delodajalci dejansko nadomeščajo zaposlitev za nedoločen čas. Še več, pogodbenim delavcem obnavljajo pogodbe ali pa jih zaposlujejo na črno, medtem ko stalnim starejšim delavcem grozijo z odpustitvijo njih tudi dejansko odpuščajo.

Vzroka za odpust v sedanjih razmerah pač ni težko dobiti. Nema-lokrat se hočejo znebiti stalno zaposlenih tudi zato, ker bi jim le-ti lahko ovirali pri nečistih poslih pri lastnini, ker si tako hočejo prilastiti tudi njihovo minulo delo, ki so ga vložili v razvoj podjetja. Zato jih nadomeščajo s pogodbenimi delavci, ki so še manj, če sploh so kaj zaščiteni. S slednjimi dejansko ravnajo v skladu s terminom o trgu cenene delovne sile.

Še sam termin »trg delovne sile« delavca razčloveči in ga enači s tržnim blagom (beri delovno živino). Pri nas se v tej prehodni dobi, ob pomanjkljivi in nedorečeni zakonodaji z delavci tudi ravna v skladu s to terminologijo.

Vse je prepuščeno dobri volji ali nemilosti delodajalcev. Pri tem ni nobene razlike med lastniškim sektorjem. Mnogokrat so še na slabšem v (še) družbenem sektorju, kjer je pritisk še večji, povezan z lastnini.

Ob uvedbi večje obdavčitve na pogodbene delavce za določen čas nekateri delodajalci protestirajo, češ da bo to vplivalo na storilnost in kvaliteto dela, ker bi bili delavci nezadovoljni. Neumnosti! Naj jih zaposlijo za nedoločen čas. Zaposlenih, pa naj ne preprečijo šikirajo in z njimi ravnajo kot z delovnimi roboti, ki jih lahko programirajo tudi z nečednimi programi.

Žarko Žbogar

6. odstranjeno ploščo padlim gasilcem v Hotedrščici. Če bi bili tako prizadevni v vseh slovenskih občinah, bi to zneslo 372 spomenikov: če pa bi bilo to sorazmerno s številom prebivalcev, okrog 1500. Ni kaj, gospod državni svetnik je lahko upravičeno ponosen!

Stopnja brezposelnosti je res relativno nizka, toda pri kakšnih plačah? Ne vem, kako bi jo odnesel gospod Marcel Štefanič (žal brez naslova), Logatec, če bi hotel delavcem Kljia razložiti, kako je s plačami, poslanskimi in njihovimi!

Za obnovo nekaterih kulturnogodovinskih spomenikov pa sem mnenja, da bi morala seči v malho cerkev in ne občina. Kako globoko so morali za telefonski priključek seči v žep naročniki, pa tudi sami zelo dobro vedo.

Če gospodu svetniku kaj kaže pot iz teme (sam menim, da megle!), so to verjetno z vseh koncev razsvetljene cerkve in ne luč demokracije, kot on meni! Mogoče so se v preteklosti res dogajale obsodbe vredne krivice, vendar prav gotovo ne gospodu državnemu svetniku, ki še zdaj tava v megli!

Vsekakor kaže, da se verjetno z gospodom Marcelom Štefaničem (žal brez naslova), Logatec, strinja v maločem in da tudi eden drugega ne bova uspela prebrati ter me v svoji poslanski pisarni ne bo dočakal!

Za zaključek pa ponavljam poziv k ustanovitvi enotne protifašistične fronte, preden bo prepozno, ker čas hiti!

Tugomer Kušlan,
Laze 72, Logatec

»Robotizacija« Slovenije!

Ob tem naslovu bo vsakdo pomislil na robote v japonskih, nemških, italijanskih in drugih tovarnah. Toda jaz ne mislim na robote. V mislih imam »robote« v našem upravnem sistemu. Ti roboti delajo po navodilih od zgoraj.

Pravimo jim tudi podaljšana roka države. V času »komunistične trde roke« so bili to ljudje, ki so opravliali svoje delo, eni bolj zivljenjsko drugi manj, toda imel sem občutek, da sem imel opraviti z ljudmi, ki so te vsaj poskušali razumeti, če te že niso razumeli. Danes te ti aparatčiki sploh ne poslušajo, ampak ti samo povedo, kaj pravi zakon.

Toda dejstvo je, da ti zakoni veljajo le za malega človeka. Za velike ribe so »obvoznice«, po katerih se udobno vozijo. Tudi vedno nove in nove izraze si izmišljajo, seveda ne za vse. Tistega, ki je v trgovini ukradel čokolado, bodo poimenovali še vedno s starim imenom LOPOV. Tistemu, ki je ukradel oz. »prilastnil« tovarno čokolado ali trgovino, bodo rekli »uspešni poslovnež«. Ta si bo zlahka našel mesto v ugledni družbi, oni prvi pa pri sodniku za prekrške. Da, da, takšni so pač danes časi. Sedaj govorijo v našem parlamentu ljudje, ki jim pravimo poslanci in so zaščiteni kot medvedje. Toda glede na njihovo delo, stanje v državi, afere itd. bi morali četrto črko zamenjati z neko drugo, tako bi dobili pravo ime za vsaj veliko večino od teh vrlih mož in žena, ki nam počasi, a vztrajno zategujejo zanko okrog vratu. Zase so lepo poskrbeli, verjetno tudi za svoje naslednike.

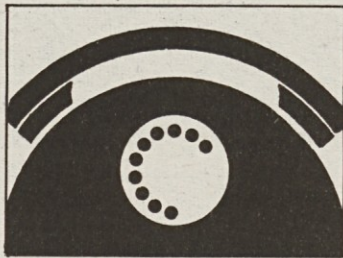
Prava poslastica bo lokalna samouprava, kjer bo še tisto malo, kar je ostalo blizu malega človeka, požrl državni birokratski aparat, ki je veliko požrenejši od prejšnjega, toda ima svojo državo. Vse niti bodo vodile v razna ministrstva. O usaki stvari bo odločal minister. Če se boste hoteli pošteno olajšati, boste morali napisati prošnjo na ministrstvo za okolje itd. itd. Vse to bo seveda ogromno stalo, in plačali bomo mi, če bomo seveda zmogli. Če bo zmanjkalo, si bodo oblastniki sposodili v tujini. Plačali pa bodo naši otroci.

ČE BO REFERENDUM, RECITE OBLASTNIKOM »NE«, IN TO V OBRAZ!

Ivo Leban,
Ozeljan

časopis slovenskih delavcev

Nanj se resda lahko naročite tudi pisno, toda zakaj bi se trudili: pokličite (061) 321-255

in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če že ne nemogoče

časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime: _____

Naziv podjetja ali ustanove: _____

Naslov: _____

Podpis naročnika: _____

časopis slovenskih delavcev

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 ● DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije ● Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479 ● Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956 ● Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 1316-163, 313-942 ● Časopis urejajo: Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Francškin (živiljenjska razpolja), Ivo Kuljač (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Kriznik (Kazipot), Franček Kavčič (sindikati), Andrej Ula (Na tržnem prepihu), Boris Rugelj (Na tržnem prepihu), Bora Zlobec (lektorica), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, 311-956 ● Naročnina: 321-255 ● Posamezna številka stane 160 tolarjev ● Žiro račun: 50101-603-46834 ● Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana ● Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Ormež, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič

Premier in voditelj liberalnih demokratov gospod dr. Janez Drnovšek še enkrat dokazuje, da mu »sive celice« ne delajo preglavic. Potem ko se je kot na krožniku ponudil za najboljši in najuspešnejši preraščanje liberalnih demokratov iz pionirsko-mladinske v zrelo politično stranko in mu je s svojo falango predsednikovih mož v kratkem času to tudi uspelo, je sedaj svoje mladce uspel prepričati tudi o koristnosti združitve z najboljšimi intelektualnimi nergači na Slovenskem – z demokrati, zra-

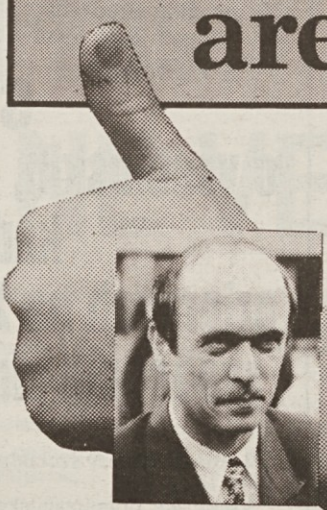
Džokej

ven pa bo dobil še doktorsko falango zelenih in pa, kar je najbolj dragoceno, socialiste, ki so tudi v politični senci po polomu na zadnjih volitvah ostali respektabilna terenska politična organizacija.

Da v politiki brez zvitosti nič ne gre, se je gospod Drnovšek imel priložnost prepričati še v balkanski krčmi in mu bo tako sedaj elegantno uspelo prelistati tako desnico kot levico. Z novo okrepjeno liberalno demokrasko stranko bo namreč držal v roki krasen kontrolni paket, ki ga bo ekonomist njegovega kova kajpak znal dobro izkoristiti. Najprej se mu bo združitve obrestovala pri lokalnih volitvah, ker se pač v občinah s sedanjim strankarskim iztržkom ni mogel ravno hvaliti. Omenjena strankarska trojka mu bo prinesla več kot deset trdnih občinskih pozicij, med drugimi tudi mariborsko, kar sploh ni od muh. Tudi pri proračunski debati bo premier lahko precej bolj suvereno opazoval strankarske spopade in po potrebi pritiskal sedaj na levico, v naslednjem trenutku pa na desnico.

Najbolj pa je gospod Drnovšek s pripravljeno združitvijo prizadel desni tabor in dobil v klinč gospoda Peterleta. Zunanji minister se je namreč, odkar to je, podal na številna popotovanja po svetu, ki mu pa niso prinesla takšnih rezultatov, da bi se ljudstvo zaradi njih metalo ob tla in mu vzklikalo »ave Aloisius«. Celo s Hrvati, s katerimi si je zunanji minister tako želel urediti odnose, nima sreče in vse kaže, da bo zadevo prav kmalu znova vzel v roke sam premier v duetu s hrvaškimi kolegom. Povrhu vsega pa je Peterletov strankarski sijaj hitro začel bledeti, ker imajo na Slovenskem takšno avreolo pač samo tisti, ki kar naprej kuhajo in mešajo domačo godljo. Izgubljen v diplomatski uglednosti se je Peterle izgubil tudi iz domačih igrice. Tako mu ni uspelo, kar je Drnovšku, namreč združevanje strankarskih sil. To bi mu desnica utegnila usodno zameriti, saj ji bodo liberalni demokrati ušli za celo konjsko dolžino, kar zanje lahko pomeni zelo dolgotrajno gledanje v hrbet džokeju Drnovšku.

arena

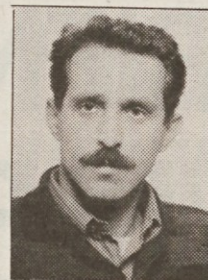
ževalno uspešnejšega vladnega šefa, koalicijskega partnerja, sicer pa političnega nasprotnika, kar je že samo po sebi hudo zamotana zadeva. Njegova nočna mora pa je najbrž Janez Janša, ki se mu bržkone prikazuje kot apokaliptični jezdec, ki bo pomendral njegov demokraski prestol. Gospodu Peterletu se namreč lahko zgodi, kar si je najmanj želel in česar morda niti ni slutil, ko je pod svoje koalicijsko okrilje sprejel gospoda Janšo. Še več, srčno ga je

vabil tudi na vse pomembne javne strankarske zadeve, tako da je že postajalo nejasno, ali je Janša socialdemokrat ali kršćanski demokrat. Medtem ko je gospod Peterle utrjeval slovensko diplomacijo, se mu je v domačih logih na desnici nevarno utrdil gospod Janša, za katerega so že pred časom namigovali, da Peterleta sicer potrebuje za ponovni politični vzpon, da pa mu ne bo več potreben, takoj ko bo zopet trdno in dovolj visoko v sedlu.

Mora

Zadeve pa so se doslej že tako obrnile, da se vse več oči na desnici obrača bolj k Janši kot k Peterletu. Zaradi združevanj v demokraski sredini oz. pri liberalnih demokrati, desnico prav gotovo že rahlo grabi panika in v paničnih razmerah imajo ljudje pač raje kakšnega večjega stratega in taktika kot pa z diplomacijo okuženega zunanjega ministra, ki tudi z Omanovo pomočjo ni uspel ukrotiti Podobnika. Tako se doslej lahko pohvali le s pičlo bero narodnih demokratov, medtem ko se z Janšo ne sme preveč hvaliti, čeprav gre za lepo trofejo, ker bi mu le-ta pač lahko še prej kot sicer padla na glavo. In tako gospodu Peterletu ne preostane nič drugega, kot da trobi v isti rog kot njegov usodni rival Janša, ker si je pač potresni politični moto z imenom korupcija pravočasno izmislil gospod Janša. Zato se prav lahko zgodi, da bo medtem, ko bo gospod Peterle Slovenijo integraliral v svet, gospod Janša integraliral desne sile in za tak podvig seveda terjal dostojno nagrado. Da mu taka reč grozi, bi gospod Peterle pač moral vedeti že tedaj, ko se je odločil za patronatsko zavezništvo z gospodom Janšom, saj bi tovrstna domača diplomacija morala za šefa zunanje diplomacije biti več kot razvidna.

Boža Gloda

Piše: Martin Ivanič

Podalpska mafija

Kakšen naslov pa je to? poreče naključni bralec. Skoval sem ga s približno tolikšnim umskim trudom kot Edo Ravnikar udobomafijo. Ne drznem si pomisliti, da bi bil tudi sicer tako uspešen v trženju svojega jezikovnega umotvora, čeravno se mi zdi, da sta izraza vsebinsko precej enako ustreznata.

Priznati moram, da sem do Ravnikarja nekoliko krivičen. On je zgolj navrgel neko novodobno skovanko, ki se je v slovenski ustvarjalni jalovosti in pregovorni duševni lenobi s pridom prijala. Seveda se je on sam sebi zdel zavoljo uspešne promocije izraza nenadoma sila inovativen. Zadeva ga je pograbila in ni rečeno, da se mu ni za trenutek zazdelo, da je razvozal odgovor na vprašanje slovenskega »postkomunističnega bistva«. S še večjo verno se je pogljal v razodevanje te zločeste tvorbe. In pri tem mu ni bilo težko pozabiti, da v času režima udobomafije zavoljo svojega žilavega boja z njo ni ravno v temnicah kriha stradal.

Kot rečeno je papagajskim Slovincem s tem ponudil domala čarobno formulo. Česarkoli kdorisi žebodi ne zna razložiti ali ni sposoben narediti, pojasnilo je tu: Na delu je skrita in zločesta udobomafija. Udobomafija je v glavah Slovincem postala vseobsegajoča fantazma, ki odgovarja na vse, pove pa ničesar. Kar pa je najbolj tragično, g. Ravnikar je izumil obrazec, ki predstavlja univerzalno potuho ne le politikom in znatnemu delu gospodarstvenikov, marveč celo nepregledni galeriji strokovnjakov. Vsi oni bi namreč morali dnevno seriozno dajati odgovore na slovenski razvojni izziv: kot državniki, kot gospodarstveni stratezi, kot znanstveniki. Ne nazadnje je ta famozni obrazec miselno razorožil celo omebe vreden del slovenskih kulturnikov in zastrahuječo omtvrdil njihovo miselno potentnost.

Zadeva spominja na pogubno iznajdbo in dnevno rabo notranjega sovražnika v tim. svinčenih časih, če s tem pogojno označimo vso dobo prejšnjega režima. Kakšno razvojno mrtvilo, kakšno dogmatsko-birokratsko coklo je pomenila ta proteza duševni in

sleherni drugi lenobi, se nam vendar ni treba prepričevati. Zato naposled mislim, da tisto, kar morda Ravnikar šteje za veliko iznajdbo, ni nič drugega kot slabe plašnice na naše skupne oči.

Kakorkoli že, teorija udobomafije, ki sicer ni brez dejanske družbene podlage – žal celo naravnost strašljive, je samo drugi obraz teze o prikriti ohranjenosti starega reda in njegovih nosilnih struktur. Po mojem gre za nevarno, rekli bi uspalno igrice, ki po eni strani daje amnestijo sedanjim odgovornim državnopolitičnim, gospodarskim in znanstvenim subjektom, nesposobnim poskati niti razvojne vizije in sredstev za mobilizacijo zanj niti ne dejansko razkrinkati in onemogočiti brezskrupuloznih »dobičkarjev in špekulantov prehodnega obdobja«, takomenovanih lovcev v »tranziciji«. Kar vse skupaj deluje na javnost naravnost paralično in demoralizirajoče. Javnost se, zbegana in razočarana, vrti v temi in se sprašuje, komu lahko zaupa, kdo je sploh še verodostojen in kaj nas čaka za naslednjim ovinkom. To je teren, na katerem so uspešni demagogi in bleferji, na katerem nikoli zanesljivo ne veš, kdo koga podpira in koga podira, kaj je še zadeva države in kaj domena dejanskih kriminalnih združ.

Teorija udobomafije se poigrava s peščico anemičnih dedičev nekoč mogočne partijske oligarhije, ki je dejansko držala vse pomembne niti v svojih rokah, danes pa se krčevito trudi, da bi ostala v koaliciji in obdržala v posesti vsaj zdecimirani administrativni sedež stranke. Hkrati pa teorija – nalašč ali ne? – uspešno prikriva dejstvo, da je tim. udobomafija takorekoč povsod okoli nas, v vsaki ustanovi in družini, skratka povsod, kjer najdete ljudi brez moralnih zadržkov in strahu pred deklasiranimi zakoni. Se pravi, dejansko prav povsod!

V tem pa je problem »udobomafije« in teorije o njej. Ne razkriva in ne rešuje, temveč zakriva dejansko stanje stvari, energijo in pozornost pa vodi v slepo ulico. Človek bi zlahka rekel, da je teorija o udobomafiji lansirala udobomafija sama.

Nato

Pri vse večjem številu proslilcev za članstvo v NATO kaže spomniti, da je ta zahodna vojaško-politična zveza, ustanovljena leta 1949 v Washingtonu, zagotavljala svojim članicam skupno obrambo pred morebitnim nasilnim širjenjem Sovjetske zveze in njenih satelitskih držav.

Varšavski pakt je bil ustanovljen šele maja leta 1955. Njegovo ustanovitev so formalno razlagali kot odgovor na Nato. Nekaj desetletij trajajoča konfrontacija med zahodnim in vzhodnim blokom se je končala s propadom Sovjetske zveze, z osamosvojitvijo vzhodnoevropskih držav in s popolnim razpadom Varšavskega pakta. S tem pa se je bistveno spremenil položaj severnoatlantske zveze. Nato se je znebil sovražnika, zaradi katerega je bil ustanovljen.

Združene ameriške države, ki svojo svetovno strategijo gradijo v veliki meri na aktivnem sodelovanju z demokratično in reformno usmerjeno Rusijo, so odločno proti vključevanju vzhodnoevropskih držav v NATO. Menijo, da bi sleherni širjenje Nata izživalo Rusijo in še bolj okrepilo velikoruske nacionalistične sile. V uteho številnim proslilcem za članstvo v Natu so si izmislile »partnerstvo za mir«, ki pa bodočim članicam ne bo dajalo nobenih resnih zagotovil za varnost.

Države članice Višegradske skupine – Poljska, Češka, Slovaška in Madžarska – so vidno razočarane nad takšnim stališčem ZDA. Menijo, da so tudi po razpadu Sovjetske zveze še vedno izpostavljene nevarnosti ruskega ekspanzionizma. Sodiijo, da se Zahod obnaša naivno, ko misli, da Rusija ne bo več imperialistična. Henrik Slajfer je poljskega inštituta za mednarodne zadeve je napisal: »Ameriška politika izhaja iz predpostavke, da bodo reformatorji v Rusiji končno zmagali. To je popoln nesmisel.« Jaromir Novotni, načelnik mednarodnega oddelka češkega obrambnega ministrstva, je nedavno izjavil: »Jelcin ni demokrat. On je ruski fevdalec.« Predsednik Poljske Leh Valensa pa je že nekajkrat kritiziral Zahod zaradi »neodločnosti in sebičnosti«.

Clintonovo srečanje s predsedniki držav Višegradske skupine v Pragi ni bistveno prispevalo k rešitvi težkih dilem.

Pri nas so mnogi razočarani, ker predsednika Republike Slovenije niso povabili na srečanje v Pragi. V prestižnem pogledu bi naša udeležba na srečanju s predsednikom ZDA vsekakor veliko pomenila. Še posebej kar zadeva potrditev nespornega dejstva, da smo srednjeevropska in ne balkanska država. Toda glede naše varnosti se z našo udeležbo v Pragi stvari ne bi bistveno izboljšale.

Nato očitno ni organizacija, ki bi vsem evropskim državam zagotavljala varnost. Njeni vodilni ljudje tudi nimajo takšnih ambicij. Ob krvavi moriji v Bosni in Hercegovini so prišli do spoznanja, da Nato praktično ne more storiti ničesar učinkovitega proti spopadam ekstremnih nacionalizmov.

V »boju proti komunizmu« je Nato pogosto igral na karto nacionalizma. Pred očmi je imel samo en vidik, ne pa celovitosti nacionalizma. Tako se je požar skušal gasiti z bencinom. Šele sedaj so tudi vodilni ljudje ekskluzivnega kluba Nato doželi vso nevarnost skrajnega nacionalizma. In prav nevarnost izbruha novih nacionalističnih konfliktov jih navaja k veliki zadržanosti pri nujenju zaščitnega dežnika nad državami, ki bi se zaradi nacionalističnih pobud lahko medsebojno spopadle.

Države, ki moledujejo za članstvo v Natu in so se pripravljene sprijazniti celo s ponižujočim položajem čakajočega v predstobi, očitno pozabljajo, da obstaja tudi Konferenca o evropski varnosti in sodelovanju. Prav ta organizacija je pravi mehanizem za zagotavljanje kolektivne in individualne varnosti evropskih držav. Namesto ponižnega trkanja na Natova vrata bi se srednjeevropske države kot suverene in enakopravne morale veliko bolj usmeriti v dograjevanje evropskega sistema varnosti in sodelovanja. To velja tudi za Slovenijo.

Suverenost zahteva pokončno držo. Varnost države se ne zagotavlja s prosjačenjem, naj te vzamejo pod dežnik nekega ekskluzivnega kluba, kot je to Nato, ampak z aktivno udeležbo v evropskih mehanizmi kolektivne varnosti, kjer je vsem udeleženkam zagotovljena popolna enakopravnost. To seveda ne izključuje tudi sodelovanja v takšnem projektu, kot je »Partnerstvo za mir«.

Intervju: Stjepan Kljuić

MIR JE NAŠA EDINA MOŽNOST

Uro miru za pogovor s članom predsedstva BiH Stjepanom Kljuićem sem priboril šele v tretjem poskusu. Najprej sva se pogovarjala v njegovi »rezidenci«, skromni kleti, razsvetljeni z borno brlivo, priključeno na akumulator. Med pogovorom je bil poln energije, vroč kljub nekaj stopinjam pod ničlo.

Zmago na volitvah ste pred tremi leti komentirali z besedami, da se »bomo vsaj zdaj kaj zmenili in živeli v miru...« Mir je takrat res še bil, zdaj pa je vojna.

»Na tiste volitve sem šel s programom, ki bi Bosni jamčil razvoj, prihodnost – če bi rešili, kar stoletja ni bilo rešeno. Vprašanje nacionalne enakopravnosti!

Potem bi kulturno in gospodarsko življenje hitro steklo. Od Italije smo si obetali rekonstrukcijo železnice Ploče–Vrpolje, avtocesto Opuzen–Bosanski Brod, Avstriji so kupovali koncesijo za sistem vodnih elektrarn na Neretvi in Drini. Delo bi dobilo ogromno število ljudi, interes zasebnega kapitala je bil velik, predvsem pri naših zdomcih. S Slovenijo smo imeli gospodarske odnose že razvite, s Hrvaško tudi, posebno v energetiki in menjavi končnih izdelkov...«

Bili ste na oblasti, kje je padel volilni program?

»Volitve in »rušenje komunizma« so se izkazali za farso. JLA je skupaj s srbskimi šovinisti to zlorabila in začela graditi veliko Srbijo. Šlo je za načrt Miloševića in armade.

V Sloveniji je propadel zaradi mednarodnih okoliščin. Srbskemu fašizmu pač niso dovolili do italijanske in avstrijske meje.

Hrvaški je že zmanjkalo moči za odločen odpor, Milošević pa je v BiH posamezne politike izigral drugega proti drugemu in tudi »demokraciji deli Jugoslavije« se mu niso enotno in pravočasno postavili po robu.

Položaj je bil torej »objektivno brez izhoda«?

»No, če bi vsi dokazali, da gre za agresijo srbskega fašizma?! Hrvaška politika tega ni doumela, ni stopila v koalicijo s Slovenci in Muslimani – s slednjimi je šla celo v konflikt, res ob izdatni pomoči KOS in britanske obveščevalne službe.«

Da bi bili krivi le provokatorji?

»Vojno v BiH so inicirali Hrvati!!! Krivda Muslimanov je v tem, ker so jo zlahka sprejeli. Premalo je bilo diplomacije in prišlo je do »fenomena«, vojne med objektivnimi zavezniki brez potrebe. Čista usluga Miloševiću! Zato je svet sprejel tezo o državljanski vojni in Srbe amnestiral fašistične agresije.«

Fikret Abdić?

»Čisti kvizling! Ko so Muslimani dvignili orožje proti Muslimanom, se je položaj še bolj zapletel in to je le Milošević v prid. Vojna ni več videti le državljanska, je že plemenitska. Hrvati so spet napravili napako in podprli Miloševićvega zaveznika Abdića – čeprav je hranil armado, ko je napadala Hrvaško. Zdaj mu dajejo na voljo reško lukko, da čez njo krši embargo in uvaža blago v Srbijo?!«

Je sploh izhod iz te pasti?

»V BiH je še politična volja za integracijo. Odgovornost za njeno uveljavitev pa je zdaj na Muslimanih. Potrebujemo civilno družbo, državo enakopravnih državljanov. Upanje imam še, zato ker smo šli v boj proti agresorju in fašizmu vendarle skupaj.

Kolikor poznam Alijo Izet-

begovića, mu še verjamem, tudi Silajdić je evropsko usmerjen politik in mislim, da bo zmagoval strpno, razumno krilo muslimanskega vodstva.«

Še nekaj besed o odnosih s Slovenci?

»V tej vojni so bili do Bosne gotovo najbolj korektni. Naprej so povedali, koliko beguncev zmorejo sprejeti, in to so tudi storili. Že zdaj pa bi se morali resno pripravljati na tesnejše in obsejnejše sodelovanje na področju gospodarstva, kulture, športa, saj bo do njega gotovo slej ali prej prišlo.

Ni dvoma, da bo Slovenija med našimi največjimi gospodarskimi partnerji. Končno naj omenim, da tu še vedno živi precej Slovencev, imajo svoje kulturno društvo Cankar in so gotovo temelj dobrih odnosov, ki bodo še boljši.

Dovolite mi za konec pozdraviti vse Slovence, tudi tiste, ki se jim je uspelo rešiti iz pekla, in seveda vse Bosance in Hercegovce, ki so pri vas našli zavetje kot begunci ali kot državljani, delavci. Naj ne izgube vere in moči!

Kot se vsako, se bo tudi to gorje končalo!«

Stanislav Koblar

NE ZA TARIFNO PRILOGO IN SOCIALNI PAKT

Svet ZSSS je 18. tega meseca najprej sprejel sklep o pripravah na drugi kongres Svobodnih sindikatov, ki bo letos novembra. Člani sveta so zatem zavrnili predlog tarifne priloge k splošni KP za gospodarstvo. Zavrnili so tudi vladino ponudbo sporazuma o socialni varnosti. Tudi predlog, da bi svobodni sindikati ustanovili sindikalni koncern, ni dobil večinske podpore. Posamezni sindikati pa se lahko o koncernu odločajo samostojno.

Drugi kongres ZSSS bo novembra letos

V razpravi o predlogu sklepa za sklic in organizacijo drugega kongresa je bilo povedano zlasti, da predsedstvo po nepotrebnem zavrača (Metka Roksančič) in da bi lahko kongres opravili v statutarnem roku. Člani sveta so se dokaj enotno zavzeli za pravočasno pripravo vseh kongresnih listin in za razrešitev odprtih vprašanj o odnosih med sindikati in zvezi že pred kongresom in po potrebi tudi na posebni konferenci. Člani sveta so posebej opozorili tudi na odprta vprašanja izvajanja pravilnika o finančnem poslovanju. Predsedstvo je sprejelo obveznost, da do maja pripravi usmeritve za reševanje odprtih programskih in organizacijskih vprašanj, ki zadevajo sindikate v novih razmerah. Pred kongresom se bodo sestale tudi skupščine sindikatov dejavnosti, ki so pristojne za rešitev številnih vprašanj.

Svet je zatem z veliko večino glasov sklenil, da bo kongres v novembru. Sprejel je tudi sklep, kot ga je predložilo predsedstvo, in potrdil sestavo posebnega pripravljalnega odbora. Sklep in sestavo odbora objavljamo posebej. Svet je posebej sklenil, da se mandat nosilcev funkcij v ZSSS podaljša do izvolitve novih organov.

Plač ni mogoče zniževati

Stališča sindikatov do tarifne priloge splošne KP za gospodarstvo so obrazložili predstavniki republiških odborov sindikatov s področja gospodarstva. Ivo Miglič je za začetek povedal, da SDE ne soglaša s predlagano tarifno prilogo. Marjan Ferčec in Kristijan Zadel pa sta v imenu lesarjev dodala, da ne morejo pristati na manj, kot določa aneks splošne KP za leto 1993. Eskalacijska lestvica po mnenju lesarjev ne sme povzročati več kot 20-odstotnega zaostanka plač za rastojo življenjskih stroškov. Če sindikalna

pogajalska skupina tega ne more uveljaviti, naj se članstvo na referendumu izreče o večini izhodiščnih plač. Podobno mnenje so zagovarjali tudi: Mihael Zver (gostinstvo), Jernej Jeršan (gradbeništvo), Franjo Krstnik (KNG), Srečko Čater (kmetijstvo), Jože Gaube (promet) in Franc Werner Petek (trgovina). Predstavniki vseh gospodarskih sindikatov so enotno nasprotovali znižanju izhodiščnih plač s 35.500 na 32.000 tolarjev. Ugotovili so tudi, da splošna KP pomeni oviro za polno veljavo panožnih KP. To je najbolj odločno povedal Branko Medik, predstavnik SKEI. Kljub tem zelo odklonilnim mnenjem so posamezniki menili, da se je o predlogu tarifne priloge mogoče pogovarjati, če bi vanjo vgradili varovalke, ki bi preprečevale znižanje dejanskih plač. Opozorili so tudi, da SKP ne sme pomeniti maksimuma, kot razlagajo partnerji iz gospodarske zbornice in splošnih združenj.

Tudi predstavniki območnih organizacij ZSSS so menili, da predlaganega besedila tarifne priloge ni mogoče podpisati. Tako so menili zlasti Miran Jurak (Dolenjska), Jože Miklič (Bela Krajina), Ivan Kodermac-Furlan (Goriška), Miro Podbevšek (Ljubljana), Jani Kovač (Pomurje), Ciril Urek (Zasavje), Sandi Bartol (Gorenjska), Edo Kupčič in Viktor Markovič (Ptuj) in Metka Roksančič (Podravje). Zlasti slednja je ugotovila, da tudi najnovejša verzija tarifne priloge ne ustreza sindikalnim zahtevam. Ptujčani in Pomurci so opozorili, da bo v primeru podpisa tarifne priloge, ki znižuje izhodiščne plače, prišlo do izstopanja članstva iz svobodnih sindikatov. Slišali smo mnenje, da se je številka 35.500 zasidrala v zavesti delavcev, ki ne morejo razumeti sindikalne politike, ki bi pristala na znižanje sedanjih plač.

Na mnenje članov sveta sta skušala vplivati Brane Mišič in Gregor Miklič. Mišič je za-

trdil, da nova tarifna priloga ne bo povzročila znižanja dejanskih plač. Miklič pa je opozoril, da nepodpis nove tarifne priloge pomeni podaljšanje veljavnosti tarifne priloge za leto 1993. To pomeni, da bodo izhodiščne plače letos enake, kot smo jih imeli v lanskem letu. Zaradi manjših prispevkov in dohodnine pa bodo enake bruto plače kot v lanskem letu v letu 94 večje kar za 14 odstotkov (izračun velja za I. tarifni razred). Miklič je opozoril tudi na možnost, da sindikalisti zagovarjajo mnenje direktorjev, ki si potihem želijo podaljšanja veljavnosti tarifne priloge iz leta 1993. Tudi kritike na račun zakona o davku na dobiček pravnih oseb po Mikličevem mnenju niso utemeljene, ker je zakonodajalec s splošno KP mislil tudi na z njo usklajen sistem KP.

Mišičeva in Mikličeva razprava sta izzvali še Stanka Mlakarja, Braneta Bambiča, Dušana Čaterja in Kristijana Zadela. Nihče od tistih, ki so se oglašili, ni spremenil mnenja in Dušan Semolič je lahko po razpravi ugotovil le, da svet ne podpira tarifne priloge.

Člani sveta so z javnim glasovanjem sklenili, da izhodiščne plače za I. tarifni razred ne smejo znašati manj, kot je bilo zapisano v tarifni prilogi za leto 1993, vendar brez možnosti 20-odstotnega znižanja. To pomeni, da izhodiščne plače za I. tarifni razred ne bi smele znašati manj kot 35.500 tolarjev. Sklep sveta bo skušal uveljavljati posebna razširjena pogajalska skupina, v kateri so tudi Marjan Ferčec, Srečko Čater in Jože Gaube. Po glasovanju pa je Hilda Žežko opozorila, da nepodpisana SKP pomeni oviro za pogajanja o panožnih KP. Marjan Ferčec pa je za tem ponovno poudaril, da ti isti, ki res hočejo panožne KP, ne potrebujejo splošne. Lesarji so na zadnji seji ugotovili, da so dejanske plače v več podjetjih višje od izhodiščnih plač po splošni KP, in zato nasprotujejo predlagani tarifni prilogi.

Svet bo pripravil svoj predlog socialnega pakta

Razprava o vladini ponudbi socialnega sporazuma je bila

krajša in manj polemična. Proti predlagani vsebini so se izrekli Jernej Jeršan, Jože Miklič, Franjo Krstnik, Metka Roksančič, Kristijan Zadel, Jani Kovač, Marjan Vrabec, Edo Kupčič, Hilda Žežko in Ivan Kramer. Kristijan Zadel je menil, da je treba idejo o socialnem sporazumu odložiti vsaj do sprejema zakona o kolektivnih pogodbah, inšpekciji dela in delovnih sodiščih. Dušan Semolič je lahko po razpravi ugotovil, da predlog ne ustreza svobodnim sindikatom, čeprav mu načelno ne nasprotujejo. Svobodni sindikati so proti vladini ponudbi tudi zaradi čustvenih razlogov, ki so povezani z njenim odnosom do sindikatov in slabšanjem položaja delavcev. Pred pristankom na socialni sporazum pa svobodni sindikati postavljajo vsaj nekaj pogojev. Največji in najpomembnejši je nedvomno podpis panožnih KP in zakonska veljava vseh KP. Svet je enotno glasoval proti podpisu socialnega sporazuma, sprejel pa je predlog Dušana Semoliča, naj posebna delovna skupina pripravi predlog besedila te pomembne listine. V njej bodo Bogdan Ivanovič, Igor Vizjak, Metka Roksančič, Vinko Kastelic, Srečko Čater, Marjan Fras, Valter Vodopivec, Brane Mišič, Gregor Miklič in Dušan Semolič.

Svet ZSSS ne bo ustanovil sindikalnega koncerna

Dušan Semolič je po predhodnih razpravah in posvetovanjih ugotovil, da predlog ustanovitve sindikalnega koncerna, kot ga je pripravil Igor Triller, nima večinske podpore sindikatov dejavnosti in ga svet ZSSS zato ne more sprejeti. Brane Mišič pa je to ugotovitev obrazložil s številnimi dilemami, na katere ni pravih odgovorov. Sindikati nimajo 25 milijonov tolarjev zagonskega kapitala za ustanovitev koncerna. Projekt presega finančne zmožnosti svobodnih sindikatov. Predsedstvo sveta ZSSS pa bo podprlo posebno akcijo »Kupujmo slovensko, da bi ohranili delovna mesta«, ki je sestavni del projekta sindikalni koncern. O tej zadevi bodo člani predsedstva govorili na posebni tiskovni konferenci.

Franček Kavčič

Na predlog predsedstva Sveta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije je le-ta na svoji 26. seji dne 18. januarja 1994 sprejel

SKLEP o vsebinskih, organizacijskih in kadrovskih pripravah na 2. kongres Zveze svobodnih sindikatov Slovenije

I.
2. kongres Zveze svobodnih sindikatov Slovenije bo novembra 1994. leta.

Vsebinske, organizacijske in kadrovske priprave na 2. kongres Zveze svobodnih sindikatov Slovenije se začnejo takoj.

II.
Nosilec vsebinskih, organizacijskih in kadrovskih priprav je odbor za pripravo 2. kongresa Zveze svobodnih sindikatov Slovenije.

Odbor sestavljajo člani predsedstva Sveta ZSSS in predsedniki oz. sekretarji sindikatov dejavnosti ter interesnih oblik sindikalne organiziranosti. Sestav odbora je priloga tega sklepa.

III.
Odbor za pripravo 2. kongresa ZSSS imenuje za izvedbo posameznih nalog naslednje komisije:
1. komisijo za pripravo programskih dokumentov 2. kongresa ZSSS,
2. komisijo za poročilo o delu ZSSS med 1. in 2. kongresom ZSSS,
3. komisijo za status ZSSS,
4. komisijo za izvedbo kadrovskih postopkov.

IV.
Odbor za pripravo 2. kongresa ZSSS do maja 1994 predloži Svetu Zveze svobodnih sindikatov Slovenije rokovnik vsebinskih, organizacijskih in kadrovskih priprav na 2. kongres Zveze svobodnih sindikatov Slovenije.

V.
Odbor za pripravo 2. kongresa ZSSS je za svoje delo odgovoren Svetu ZSSS.

Mag. Dušan Semolič, predsednik ZSSS

SESTAV ODBORA ZA VSEBINSKE, ORGANIZACIJSKE IN KADROVSKE PRIPRAVE NA 2. KONGRES ZVEZE SVOBODNIH SINDIKATOV SLOVENIJE

Dušan SEMOLIČ	– predsednik
Rajko LESJAK	– sekretar
Gregor MIKLIČ	
Brane MIŠIČ	
Milan UTROŠA	
Drago ŠČERNJAVIČ	– državni in družbeni organi
Ivo MIGLIČ	– energetika
Slavko KUNSTEK	– finančne organizacije
Mihael ZVER	– gostinstvo in turizem
Marjan FERČEC	– gozdarstvo in lesarstvo
Jernej JERŠAN	– gradbene dejavnosti
Jovo LABANAC	– kmetijstvo
Miloš MIKOLIČ	– komunala
Albert VODOVNIK	– SKEI
Doro HVALICA	– kultura
Martin MURŠIČ	– obrt
Hilda ŽEŽKO	– promet in zveze
Branka NOVAK	– tekstil
Franz Werner PETEK	– trgovina
Erih ŠERBEC	– zdravstvo
Ivan KRAMER	– upokojenci
Franz KLEPEJ	– vzgoja
Franjo KRŠNIK	– KNG
Avugst MLAKAR	– poklicni gasilci

CENTRALIZEM ZOPER SLOVENIJO

»Ali je lokalna samouprava urejanje vsega tistega, za kar država noče prevzeti odgovornosti, ker ne prinaša ne oblasti in ne dobička?«

To je eno izmed vprašanj v knjigi dr. Cirila Ribičiča CENTRALIZEM ZOPER SLOVENIJO, ki je izšla pri ČZP Enotnost.

Avtor v njej razlaga zapletitve pri zakonu o lokalni samoupravi s teoretičnega in praktičnega vidika. (Ne)povšeči bo politikom in predvsem ljudem, ki morajo živeti, delati in urejati svoje »lokalne probleme«.

Knjiga je polemična in je svojevrsten dokument o tem, kako (ne) vemo, kaj bi radi.

Cena 1.850,00 SIT

Knjigo lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon (061) 321-255, 313-942, faks 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo izvod(ov) knjige CENTRALIZEM ZOPER SLOVENIJO. Naročeno mi/nam

pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

Naročeno dne:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. kupcu mi pošljite po povzetju

.....
Žig

.....
Podpis naročnika

DUHOVNIK POPUSTIL LIVARJEM

Dvotedenska stavka litostrojskih livarjev se je končala 17. januarja po tajnem glasovanju, na katerem je le 54 delavcev glasovalo za politiko »trde roke«, velika večina pa se je strinjala s kompromisom. To pomeni, da bodo plače za november popravljene za 5.000, 84 livarjev pa bo dobilo posebno stimulacijo. Delavci Tovarne ulitkov so od tega tedna dalje na rednem letnem dopustu.

Med stavkajočimi livarji sem bil v petek, 14. januarja. Tega dne so se najprej pogovarjali z dr. Jožetom Duhovnikom, ki je zaradi zanimanja novinarjev spremenil odnos do stavkovnih zahtev. Delavcem je ponudil prav tisto, kar so člani stavkovnega odbora zahtevali od začetka stavke in kar so delavci kasneje sprejeli kot pogoj za konec stavke. Po pripovedovanju članov stavkovnega odbora je bilo Duhovnikovo srečanje z delavci burno in le malo je manjkalo, da jih ni skupil. Duhovnikov odnos do delavcev je Stane Pugelj na konferenci SKEI primerjal z obnašanjem trmoglavca »norca«, ki vztraja pri svoji politiki, četudi lahko s njo uniči podjetje.

Tudi zbor stavkajočih delavcev,

ki je bil 14. januarja v hladni in zapušteni jedilnici, je bil zelo burben. Na eni strani in v manjšini so se znašli člani stavkovnega odbora, na čelu z Novakom Jovičičem in predsednikom SKEI Marjanom Pircem. Na drugi strani pa so bili glasni zagovorniki »trde roke«, ki jih je predstavljal Nijaz Abdić. Slednji so menili, da je treba stavko izkoristiti še za uresničitev drugih zahtev. Omenjali so zlasti sanacijski program, plačo za december in jubilejne nagrade.

Sanacijski program je seveda v zraku, ker je tovarna ulitkov brez vodstvene ekipe, ki je odstopila na začetku stavke. Prav ta program pa je potreben za dokončno pomiritev delavcev, ki se bojijo zaprtja livarne in njene hi-

tre prodaje. Govorili so o človeku, ki pred meseci menda ni uspel kupiti Livarne Štore in je danes njihove tehnični direktor. Livarji se bojijo zaprtja svoje tovarne in prenosa ulivanja v druge livarne, ki se tolčejo za svoje delavce.

Večina stavkajočih delavcev pa je na zboru molčala. Njihovo mnenje je mogoče izrazil le kovač Jože Šodec. Sodelavcem je skušal razložiti, da nimajo ničesar in da ne morejo narediti ničesar, niti odločati o svoji usodi.

Tega dne so stavkajoči livarji javno glasovali. Molčeca večina se je pridružila pristašem trde roke, zato kompromis še ni bil sprejet. Ti isti ljudje pa so na tajnem glasovanju tri dni kasneje pristali na kompromis in s tem v bistvu izrazili zaupnico svojemu stavkovnemu odboru in SKEI.

Tovarna ulitkov je med stavko kazala res klavrn obraz. Livarji so že decembra delali v neogrevanih prostorih in pri temperaturi pod ničlo. Niso dobivali niti mila niti

rokavic za svoje težaško delo. Plače čistilcev znašajo le 16.000 in večina drugih delavcev ne dobiva več kot 20.000. Socialna stiska je v Litostroju brez dvoma doma in mogoče je pot do socialne vojne trajala celo predolgo.

V stavki so delavci imeli le enega sogovornika – dr. Jožeta Duhovnika. Če sklepamo po transparentih, mu niso le grozili, ampak so ga tudi prosili za usmiljenje. Na enega od transparentov so napisali, naj ne zapre tovarne. Duhovnik se je s stavkajočimi delavci pogovarjal šele potem, ko smo novinarji s kamerami in mikrofoni pridrveli pred zgradbo koncerna. Vsi, s katerimi sem se pogovarjal, so prepričani, da bi se stavka končala že prvi dan, če bi g. Duhovnik takrat ponudil, kar je ponudil 10 dni kasneje. Škoda, ki je nastala v tem času in za katero je nedvomno najbolj odgovoren generalni direktor, pa bodo slejkoprej plačali le delavci Tovarne ulitkov.

Franček Kavčič

Marjan Fras: VLADA NE VE, KAJ DELA

»Če bi bilo res, da je mogoče z zniževanjem plač povečati konkurenčno sposobnost gospodarstva, kar poskuša doseči naša vlada, bi na Japonskem plače že znižali za 10 odstotkov, vendar pa Japonci natanko vedo, da zniževanje plač vodi v manjšo storilnost in kakovost dela, kar se pokaže v slabši kakovosti proizvodov in storitev – to pa privede do zmanjševanja konkurenčnosti gospodarstva na tujih trgih,« pravi podpredsednik sindikata delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije Marjan Fras, ki zaradi boleznih predsednika trenutno vodi ta sindikat. Z njim smo se pogovarjali o pogajanjih za podpis panožne kolektivne pogodbe ter nasploh o problemih, ki ta trenutek najbolj pestijo gradbene delavce.

Kako daleč so pogajanja za podpis panožne kolektivne pogodbe v gradbeništvu?

Očitno je, da si pri nas vlada prizadeva čimbolj znižati ceno dela, ker nespametno predpostavlja, da bo tako povečala konkurenčnost našega gospodarstva na tujih trgih, vendar bo z zniževanjem plač dosegla ravno nasprotno. Predstavniki SDGD smo nameravali pogajanja o panožni kolektivni pogodbi zaokrožiti že 23. decembra lani, vendar so bila nadaljnja pogajanja zaradi odsotnosti predstavnikov Gospodarske zbornice preložena na januar. Sicer pa se predstavniki delodajalcev in vlade sklicujejo na splošno kolektivno pogodbo in podpis panožne kolektivne pogodbe zavirajo. Če smo že pristali na izhodiščno plačo iz splošne kolektivne pogodbe, je za gradbene delavce popolnoma nesprejemljivo, da bi pristali tudi na uporabo eskalacijske lestvice, po kateri bi se plače povečevale počasneje od rasti življenjskih stroškov, ki pa jih, povedano mimogrede, tudi izračunavajo v državnem zavodu za statistiko. Vse skupaj je velik mišmaš.

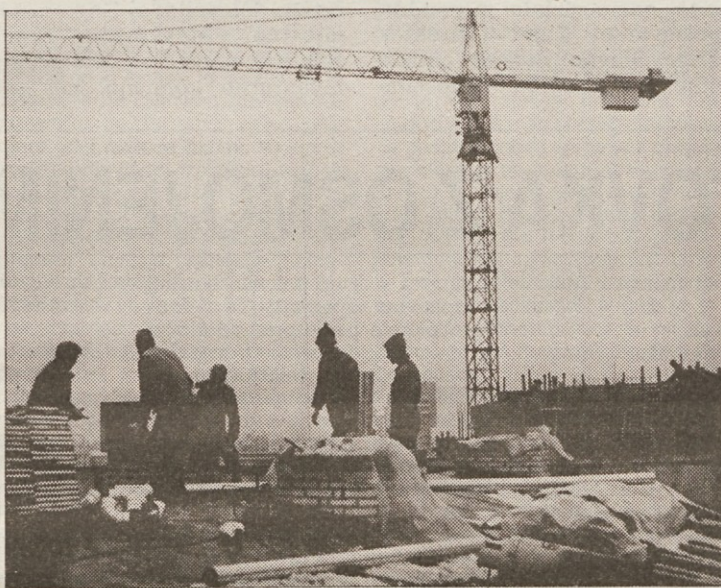
Gradbeni delavec s plačo kljub denimo pet odstotni stimulaciji ne more več preživeti sebe in svoje družine, če poleg rednega dela ne dela še dodatno. V takšnih razmerah ne more potekati niti normalna reprodukcija delovne sile, zato se vladi sedanja politika ne bo izšla.

Torej ne verjamete v optimistične napovedi iz vladnih krogov o ponovnem gospodarskem vzponu v letu 1994?

Nikakor. Vlada izčrpava gospodarstvo z visokimi davki in prispevki tako, da gospodarstvu ostaja bore malo za plače in skoraj nič za razvoj. Po drugi strani pa so plače v nekaterih negospodarskih dejavnostih od zavarovalni-

štva do bančništva nenormalno poskočile, čeprav so banke v sanaciji. Ob tem pa obstaja še vrsta privilegijev, ki bi jih bilo težko pojasniti v Zumbalandu, kaj šele v Sloveniji. Zakaj imajo že tako in tako dobro plačani poslanci in državni funkcionarji višji regres za prehrano kakor delavci v gospodarstvu? Zakaj so

nimo, da bi morala izhodiščna plača v gradbeništvu biti za 12,5 odstotka nad splošno kolektivno pogodbo, saj gradbeni delavci delajo v izredno težkih pogojih: v dežju, mrazu, v tunelih, na višinah in podobno. Le redko kateri delavec v gradbeništvu dočaka redno upokožitev – velika večina prej zboli za različnimi

dnevnic v državnem zboru večje kakor v podjetjih? Zakaj stroški ločenega življenja funkcionarjev dosegajo že izhodiščno plačo in presegajo povprečne plače zaposlenih v gradbeništvu Podravja in Pomurja? Vse to ljudi demotivira. Vlada ne ve, kaj dela! Če bo šlo tako naprej, se bo naše gospodarstvo lepega dne sesulo. Potem ne bosta imela niti delavec niti kralj nič!

Kaj bi potemtakem vlada morala ukreniti? Kaj zahtevate v pogajanjih o panožni kolektivni pogodbi?

Vlada bi morala z zakoni urediti vsa področja ter zagotoviti, da bodo plače zadostovale vsaj za reprodukcijo delovne sile. Gradbeniki me-

poklicnimi boleznimi, od išijasa in revme do poškodb in okvar gibalnih organov. Tudi v industriji pri nas delavci težko delajo, vendar so vsaj pod streho... Sicer pa so tudi doslej plače v gradbeništvu dosegle samo 70 do 80 odstotkov dogovorjenih s kolektivno pogodbo. To pa je že drug problem, saj pri nas nihče ne kontrolira izvajanja tistega, kar je podpisano.

Ali tudi v sindikatu delavcev gradbenih dejavnosti razmišljate, da bi svoje zahteve podprli z različnimi oblikami sindikalnega pritiska?

Razmišljamo, vendar je v gradbeništvu to zelo težko, saj je denimo še stavkati

težko. Trenutno so pri nas razmere takšne, da stavka delavcev v gradbeništvu ne bi nikogar prizadela. Po nekaj dneh stavke bi morali delavci zamujeno nadoknaditi, saj morajo v nasprotnem primeru izvajalci plačevati penale in nositi druge stroške. Investitorji zaradi stavke v gradbeništvu zagotovo ne bi priznali gradbenim podjetjem višjih cen.

Stavka bi lahko bila učinkovita samo, če bi stavkali nekaj mesecev. Tako dolgo pa delavci v gradbeništvu brez plač ne morejo preživeti. Zato pač vztrajno in glasno opozarjamo na svoje probleme.

Kakšni so ti problemi in kje v Sloveniji je gradbenikom najtežje?

Ker je domala vse slovensko gospodarstvo na psu, ni novih investicij. Zato gradbenikom povsod primanjkuje dela. Posebej težko pa je gradbenikom v severovzhodni Sloveniji – torej v Podravju in Pomurju, pa tudi v celjski regiji. Znano je, da so ravno na tem koncu Slovenije stara industrijska središča v največjih težavah. Zato so vsa gradbena podjetja v minulem obdobju odpustila veliko presežnih delavcev, ti isti, ki še imajo delo, pa so zelo slabo plačani. Nekvalificirani delavci v gradbeništvu dobijo povprečno od 20 do 25 tisoč tolarjev plače, zidarji pa od 25 do 35 tisoč tolarjev. Boljše čase si gradbinci obetamo takrat, ko se bodo začele graditi avtoceste, vendar nam bo takrat zaradi sedanjega odnosa do gradbenišтва morda že primanjkovalo nekaterih profilov gradbenih delavcev. Že sedaj priimanjkuje tesarjev, železokrivcev, saj se mladi za gradbene poklice težko odločajo. Opazen pa je tudi odliv kadrov v tujino. Če bi bili tuji bolj radodarni z delovnimi dovoljenji, bi odšlo na tuje še več gradbenih delavcev in strokovnjakov, kar je žalostno. Če ne drugega, bi moralo vsaj to začeti skrbeti našo vlado, ki mora s svojo politiko zagotoviti vsaj reprodukcijo delovne sile v gradbeništvu.

Tomaž Kšela

SEDEM DNI V SINDIKATIH

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

● SPLOŠNA KOLEKTIVNA POGODBA ZA GOSPODARSTVO

s komentarijem
Komentirata Gregor Miklič in Brane Mišič. Cena 950,00 SIT

● več avtorjev:

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,00 SIT

● Mira Becele

STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVM

Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarijem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,00 SIT

● Bogdan Kavčič

DELA VCI IN UPRAVLJANJE

Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednost in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«. Cena 460,00 SIT

● Gregor Miklič

NOVA DELOVNA ZAKONODAJA

Prečiščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti s komentarijem. Cena 670,00 SIT

● Stane Uhan

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodiščni osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podcenjeno znanje – Najvišje plače. Cena 400,00 SIT

● Emil Rojc

KARIERA KOT SPREMINJANJE

Priročnik za podjetništvo in razvoj kadrov
Cena 850,00 SIT

● Več avtorjev

SOCIALNA DRŽAVA

Zbornik razprav za VARNOST, SVOBODO, SOLIDARNOST IN PRAVIČNOST
Cena 600,00 SIT

● Aleksej Cvetko

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVM

Novi zakon o zdravstvenem zavarovanju – Razlage vseh sprememb in vseh oblik prostovoljnega zavarovanja občanov. Cena 580,00 SIT

● ZAKON O LASTNINSKEM PREOBLIKOVANJU PODJETIJ IN SINDIKATI

Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij – Uredba o pripravi programa preoblikovanja in o izvedbi posameznih načinov lastninskega preoblikovanja podjetij – Uredba o metodologiji za izdelavo otvoritvene bilance stanja
Razlage: mag. Tone Rop, Gregor Miklič, dipl. oec. Radovan Teslić in dr. Alenka Žnidaršič-Kranjc. Cena 1.800 SIT

● KOLEKTIVNA POGODBA ZA NEGOSPODARSKE DEJAVNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI S KOMENTARJEM

Kolektivna pogodba s stališči komisije za razlago KP s komentarijem – Priloge: Sklep izvršnega sveta R Slovenije o določitvi koeficienta za določanje OD – Sklep o določitvi kalkulativnih osnov za določitev obsega sredstev za plače v zavodih, ki se financirajo iz proračuna – Tarifni del KP za zdravstvo in socialno skrbstvo – Zakon o plačah delavcev v javnih vzgojno izobraževalnih zavodih – Priprava: Nevenka Zavišek in Vinko Kastelic
Cena 950 SIT + 5% p. davek

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... izv. ● Sploš. kol. pog.	 izv. ● Plačni sistem
..... izv. ● Moje pravice na	 izv. ● Kariera kot...
..... izv. ● Stanov. razmerja	 izv. ● Socialna država...
..... izv. ● Delavci in uprav.	 izv. ● Zdrav. zav...
..... izv. ● Nova del. zakon.	 izv. ● Kol. pog. za negosp...
..... izv. ● Zakon o last.	

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov:

Ulica, poštna št. in kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne: Žig Podpis naročnika

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 1310-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 311-956.

METALNA JE KONČNO DOBILA NOVO VODSTVO

Mariborska Metalna ima končno novo vodstvo. Za novega predsednik upravnega odbora delniške družbe je bil izvoljen Anton Rous, novi vršilec dolžnosti direktorja Metalne pa je Maksimilijan Horvat, dosedanji direktor Metalnine družbe TAS. Tako je republiški razvojni sklad, ki je večinski lastnik Metalne, uresničil 1. točko iz Sporazuma o urejanju vprašanj sanacije v Metalni, ki so ga ob stavki in zasedbi Tovarne investicijske opreme konec lanskega septembra podpisali predstavniki sindikatov ter predstavniki Sklada Republike Slovenije za razvoj, ministrstva za gospodarske dejavnosti, ministrstva za delo

ter mariborskega mestnega izvršnega sveta.

Kaj vse se je moralo v Metalni v minulih treh mesecih in pol še zgoditi, da je ta delniška družba z veliko zamudo končno le dobila novo vodstvo? Med drugim je bil v tem času uveden tudi stečajni postopek za Tovarno investicijske opreme, tako da novega vodstva za to tovarno sedaj niti ni bilo potrebno iskati in imenovati...

Predsednik mariborske mestne vlade, ki ji je predsednik državnega zbora Herman Riglenik pred časom tudi na primeru Metalne očital, da premalo skrbi za kadrovske politiko v gospodarstvu, se je po kritiki kar sam ponudil za sanatorja Metalne. Po izvolitvi za predsednika upravnega odbora je dejal, da na ta način

dokazuje interes Maribora za rešitev Metalne in njene uveljavljene blagovne znamke. Če bodo uresničeni sklepi državnega zbora v zvezi s sanacijo razmer v mariborskem gospodarstvu ter zagotovila republiškega razvojnega sklada in agencije za sanacijo bank, Rous verjame, da se bo Metalno dalo rešiti.

Novi direktor Maksimilijan Horvat pa meni, da Metalna sedaj potrebuje poslovno in ne socialne podpore, saj delniška družba nima sklenjenih dovolj pogodb za tekoče pozitivno poslovanje. Prizadeval si bo za obnovev prekinjenih poslov, hkrati pa se zaveda, da je socialni mir v tovarni prvi pogoj za sanacijo gospodarskih razmer.

Sindikat SKEI v Metalni okvirni program, s katerim se

je predstavilo novo vodstvo, v glavnem pozitivno ocenjuje. Vendar ga bo treba dograditi v socialnem delu in skleniti nov socialni sporazum. Sindikati so nov osnutek socialnega sporazuma že pripravili. Po besedah predsednika SKEI v Metalni Bogdana Ivanoviča je postavljena zahteva za zmanjšanje mase plač za 20 odstotkov, zato bo po vsej verjetnosti treba zmanjšati število zaposlenih zlasti v režiji. V zvezi s tem je aktualna dilema, ali ohraniti več delovnih mest ali bolj znižati plače.

Sicer pa je ta trenutek najpomembnejše, da bo Metalna dočakala narok za prisilno poravnavo. Ta bo na mariborskem sodišču že 25. januarja, vendar z novim vodstvom. Upanje za Metalno torej ostaja.

Tomaž Kšela

KAKO DO KOMPROMISA V CAPRICU

V lenarški tovarni konfekcije Caprice, kjer je, kakor smo že poročali, 350 delavk minuli teden tri dni stavkalo, šivalni stroji zopet normalno tečejo. Toda napetost v tovarni in zunaj nje je iz dneva v dan večja. Delavke namreč vztrajajo pri svoji zahtevi, da morajo dobiti decembrsko plačo do 25. januarja, vodstvo podjetja pa trdi, da decembrskih plač ne more izplačati pred 5. februarjem.

Ker v Capricu niso našli kompromisa, je izredno zaskrbljen tudi predsednik izvršnega sveta skupščine občine Lenart v Slovenskih goricah Avgust Zavernik. V tej najmanj razviti slovenski občini je namreč od 6200 aktivnih prebivalcev že 1800 brezposelnih. V minulih letih je šla v stečaj (glede na število zaposlenih) skoraj polovica lenarškega gospodarstva. Tako je danes v Lenartu v družbenih podjetjih zaposlenih 1600 delavcev. Če si ne bi v minulih letih našlo v obrti in podjetništvu vsaj skromne zaposlitve okoli 600 ljudi, bi v tej občini število brezposelnih že preseglo število zaposlenih.

Avgusta Zavernika skrbi usoda Caprica, saj reže, čeprav tanke rezine kruha vendarle 350 delavcem oziroma njihovim družinam. Nedavna stavka, ki jo povsem razume, je po njegovih besedah naredila podjetju in zaposlenim veliko škode, saj je Caprice bojda izgubil za milijon mark poslov. V konfekcijski industriji so danes roki izredno natančno določeni, vsako zamujanje pa se strogo kaznuje s penali. Zaradi stavke so mnogi tuji naročniki prekinili tudi pogodbe, saj jim ni težko najti novih proizvajalcev na Vzhodu. Še ena stavka bi po mnenju Zavernika lahko ogrozila Caprice, ki sicer dobro posluje in ni zadolžen. Za izplačilo plač bi sicer lahko najel kredite na sivem trgu, vendar bi kasneje delavci oderuške obresti še bolj občutili na svojih žepih.

Caprice v manj razviti občini

Lenart preživlja usodo številnih podjetij na naših manj razvitih področjih, ki jih z nizkimi cenami in visokimi davki izkoriščajo vsi: tuji kupci in posredniki (Caprice izvozi več kot 60 odstotkov proizvodnje), domači kupci in država. Zdi se, da se v Lenartu tega zavedajo vsi. Zato Avgust Zavernik tudi razume delavce, da stavkajo, če s svojimi skromnimi plačami ne morejo preživeti. Vendar pa bo po njegovem mnenju socialni in ekonomski položaj večine delavcev Caprica in njihovih družin še težji, če ta izgubi naročila in propade.

»Denarna nadomestila za čas brezposelnosti na zavodu za zaposlovanje bodo za vse, če firma propade, še manjša. In kaj bo potem, ko bo delavcem usahnila pravica na zavodu? Za prezaposlitev 350 delavcev v občini Lenart ni realnih možnosti vsaj še pet let...«

Kdo bo pomagal Capricu, da bo prebrodil sedanje težave? Tuji in domači kupci verjetno na višje cene ne bodo zlahka pristali, ali pa? Nenazadnje tudi na zelenih tržnicah v mestu večina ljudi baranta s skromnimi kmetičami iz nerazvitih področij za vsak tolarček... Težko je verjeti, da bo Capricu pomagala država z zmanjšanjem davkov, čeprav bi bilo to lepo. Verjetno si bodo morali pomagati sami, tako da bodo našli kompromis. Sicer lahko vsi – vodstvo, delavci in občani Lenarta postanejo še bolj nerazviti in vsi skupaj še bolj izkoriščani...

T. K.

DELAVCI ZASEDLI ŽAGO IZ SEVNICE

Zaposleni v Žagi d.o.o. iz Sevnice so prejšnji teden začeli stavkati in zasedli poslovne prostore. Premoženje svojega podjetja bodo varovali do prihoda stečajnega upravitelja, ki so ga sami zahtevali. Na ta način so se postavili po robu gospodom iz Gozdnega gospodarstva Brežice, ki so se z goljufijo polastili njihovega premoženja in dvotretjinski lastniški delež prenesli na sosede iz Toka Gozdnega gospodarstva v Sevnici. Žagarji niso dobili plač za oktober, november in december. Izračunali so, da jim firma dolguje skoraj 50 milijonov tolarjev.

Do takšnega, da delavce ponižujočega razpleta je prišlo zlasti zaradi lastninskih igrice, ki so onemogočale skrb za proizvodnjo in gospodarjenje. Delavci Žage iz Sevnice so se z referendumom 9. 1. 1990 izrekli za združitev v GG Brežice in s tem pravzaprav odrekli svojemu premoženju. Za združitev so glasovali, ker so jim monopolisti iz GG obljubljali nemoteno dobavo hlodovine, brez katere ne morejo delati. V zvezi z lastništvom Žage poteka revizijski postopek, ki po informacijah družbene pravobranilke samoupravljanja Anice Popovič še ni končan.

Na podlagi tega vsiljenega sporazuma iz leta 1990 je Tok gozdarstvo iz Sevnice konec lanskega leta postal dvotret-

jinski lastnik Žage. Lastnik preostale tretjine pa je tozd Gozdarstvo iz Brežic in ta tretjina je menda namenjena za lastninjenje delavcev.

Delavci Žage so že večkrat javno povedali, da so firmo zgradili, razširili in posodobili z odrekanjem pri plačah in z lastnim denarjem. Prepričani so, da jih je GG ogoljufalo za njihovo premoženje s spretnim manevrom in celo s krajo njihove štampljke. Iz različnih zapisnikov in javnih izjav odgovornih oseb je mogoče sklepati, da je prizadevanje za prisvojitve Žaginega premoženja s strani GG Brežice onemogočalo normalno poslovanje Žage. Direktor Žage Slavko Zakšek obdolžuje predsednika skupščine

Žage Ludvika Grilca in upravni odbor, da sta kriva za nereševanje nakopičenih problemov. Predsednica skupščine občine Sevnica Breda Mičević pa je na sestanku 16. decembra ugotovila, da upravni odbor Žage ni naredil ničesar, kljub temu, da zaradi nasprotovanja delavcev in sindikata direktor ni izvajal njegovih sklepov. Po njenem mnenju direktor delavcem ni zagotavljal ne dela in ne plač in je zato ogrozil preživetje kolektiva. Delavci menijo, da skupščina in upravni odbor nista opravljala svojih nalog, zato bi morala odgovarjati.

Tok Gozdarstvo Sevnica je po mnenju delavcev načrtno onemogočal donosno poslovanje Žage. Direktorju tega Toka Jožetu Gustinu pa delavci očitajo, da je dobavo hlodovine pogojeval s prevzemom lastništva Žage.

Kot smo povedali že na začetku, delavci zdaj Žago branijo tudi s stavkovnimi stražami. Imenovali so celo svojo inventurno komisijo, ker se

bojijo nove goljufije inventurne komisije, sestavljene iz delavcev firme, ki si je prisvojila njihovo premoženje.

Prizadeti žagarji so s pomočjo svobodnih sindikatov Posavja izračunali, da so bili od 1. 1. 91 do 31. 12. 93 pri plačah oškodovani za skoraj 50 milijonov tolarjev. Vse to bodo uveljavljali v stečajnem postopku. Od svojega direktorja pa pričakujejo vsaj še kakšno od treh zamujenih plač. Delavci trdijo, da so bili neštetokrat ogoljufani, zato so se z zasedbo tovarne uprli gospodom iz GG. Nekateri od njih menda delajo tudi v svojem osebnem interesu. Vsem gospodom iz GG in javne gozdarske službe pa so stavkajoči delavci celo prepovedali vstop v svoje poslovne prostore.

Premoženje bo po stečaju pripadlo občini, ki je nedvomno zainteresirana za vsako delovno mesto. Zato je mogoče stečaj celo pravi način, da si delavci povrnejo z goljufijo izgubljeno premoženje.

Franček Kavčič

TAM: LASTOVKA Z OSMOJENIMI KRILI

Minulo sredo zvečer je v Interfootovi menzi v Tovarni avtomobilov in motorjev v Mariboru zagorelo. Čeprav je okoli 150 gasilcev iz Zavoda za gasilsko in reševalno službo v Mariboru ter iz 23 prostovoljnih gasilskih društev iz Maribora in okolice požar gasilo vso noč, so ognjeni zublji uničili kuhinjo in tovarniško menzo ter močno poškodovali računalniško opremo v Tamovi družbi za informatiko in sistemsko logistiko.

Pred kratkim smo v Delavski enotnosti Tovarno avtomobilov in motorjev primerjali z lastovko, ki mariborskemu gospodarstvu napoveduje pomlad oziroma ponovno oživljanje in rast. Proizvodna in poslovna uspešnost

Tama se je namreč v drugi polovici lanskega leta začela ponovno vzpenjati. Na tiskovni konferenci po požaru pa je predsednik holdinga TAM Maksimilijan Senica povedal, da je požar močno prizadel celotno podjetje. V tovarni ne deluje več računalniški sistem brez katerega ni mogoče proizvodni proces in poslovanje v tej največji mariborski tovarni.

Računalniki so bili izpostavljeni dimu in vročini, poleg tega je po njih kapljala voda, s katero so gasili požar. Ne vedo, ali bo od računalniške opreme te družbe še mogoče kaj uporabljati ali bodo morali kupiti vso novo. Sreča v nesreči je, da so računalniško obdelane podatke hranili na trakovih, ki so bili

shranjeni v drugem objektu. Tako bodo računalniški sistem obnovili predvidoma v 14 dneh, in sicer s pomočjo številnih zunanjih institucij. V TAM-u si prizadevajo čim hitreje omiliti posledice požara in da bi v družbah, ki niso bile neposredno prizadete, proizvodnja tekla normalno. Škoda še ni uradno ocenjena, je pa ogromna. Objekti so bili zavarovani samo po knjižni vrednosti.

Vzrok požara še ni znan. Medtem ko ga komisije raziskujejo, številni tamovci in drugi Mariborčani upajo, da je požar tej mariborski lastovki le osmoldil krila in da bo lahko še naprej letala do ambiciozno zastavljenih ciljev v letošnjem letu.

Tomaž Kšela

Pri Študijskem centru Sveta kranjskih sindikatov smo že pripravili ponatis obeh delov priročnika

KAKO AKTIVIRATI NOVI SISTEM DELAVSKEGA SOUPRAVLJANJA

(Avtorja: Mato Gostiša in Aljoša Drobnič)

Prva knjižica (1. del) vsebuje **KONKRETNA NAVODILA IN PRIPOROČILA SINDIKATOM PODJETIJ ZA AKCIJO** ter celotno besedilo **ZAKONA o sodelovanju delavcev pri upravljanju**, druga knjižica (11. del) pa še vse ostalo, kar potrebuje praksa, in sicer:

VZORCE VSEH POTREBNIH SPLOŠNIH AKTOV – Participacijski dogovor, poslovnik sveta delavcev, Statutarna ureditev samoupravljanja

KAKO VOLIMO SVET DELAVCEV – Navodila in obrazci za delo volilnih organov.

Oba priročnika bosta nepogrešljiv strokovni pripomoček **sindikalnemu zaupniku, pravniku, kadrovskemu delavcem, članom volilnih komisij in bodočih svetov delavcev** za hitro in učinkovito uveljavljanje sistema delavskega soupravljanja v praksi. **Naročita ju lahko pisno ali po telefonu pri Svetu kranjskih sindikatov, Slovenski trg 3, 64000 Kranj, tel. (064) 213-280.** Cena prve knjižice je 500 SIT, druge pa 1500 SIT.

Vsebinska I. dela

I. DOBILI SMO ZAKON O SODELOVANJU DELAVCEV PRI UPRAVLJANJU (1. Nekaj o osnovnih pojmi, 2. Predstavitev zakonskega modela, 3. Takoj v akcijo), **II. SINDIKAT ALI SOUPRAVLJANJE? UMETNA DILEMA!** (1. Funkcije sindikata ostajajo neokrnjene, 2. Primerjalna analiza sindikalnih in soupravljaljskih funkcij, 3. Sklep), **III. NAVODILA IN PRIPOROČILA SINDIKATOM ZA AKCIJO** (1. Družbena podjetja, 2. Javna podjetja, 3. Družbe, 4. Banke in zavarovalnice, 5. Zadrage, 6. Zavodi) **ter besedila ZAKONA O SODELOVANJU DELAVCEV PRI UPRAVLJANJU** (Ur. l. RS št. 42/93).

Vsebinska II. dela

STATUT DELNIŠKE DRUŽBE (I. Določbe o nadzornem svetu, ki se nanašajo na delavsko predstavništvo, II. Določbe o upravi družbe, ki se nanašajo na delavskega direktorja, III. Določbe o sodelovanju delavcev pri odločanju skupščine, IV. Druge dopolnilne oblike in dodatne pravice delavske participacije, V. Začasne in nadomestne rešitve, VI. Končne določbe).

PARTICIPACIJSKI DOGOVOR – (I. SPLOŠNE DOLOČBE – **NORMATIVNI DEL**, II. INDIVIDUALNO URESNIČEVANJE PARTICIPACIJSKIH PRAVIC DELAVCEV, III. SODELOVANJE DELAVCEV PRI UPRAVLJANJU V ORGANIZACIJSKI ENOTI, IV. SODELOVANJE DELAVCEV PRI

UPRAVLJANJU NA NIVOJU PODJETJA (A. Svet delavcev, B. Delavski direktor, C. Predstavništvo delavcev v nadzornem svetu, D. Sodelovanje delavcev v skupščini, E. Skupni komiteji), **OBLIGACIJSKI DEL** – V. MEDSEBOJNE PRAVICE IN OBVEZNOSTI PODJETJA IN SVETA DELAVCEV (1. Pozitivna izvedbena dolžnost, 2. Negativna izvedbena dolžnost, 3. Reševanje medsebojnih sporov, 4. Organ za razlago dogovora, 5. Posledice neizvrševanja dogovora) VI. **KONČNE DOLOČBE**.

POSLOVNIK SVETA DELAVCEV (I. Splošne določbe, II. Oblikovanje sveta, III. Oblikovanje odborov sveta, IV. Odločanje sveta, V. Sklic sveta in potek seje, VI. Izvolitev in imenovanje delavskih predstavnikov v organih podjetja, VIII. Sklic zbora delavcev, IX. Posvetovanje članov sveta z delavci in organiziranje osebnega izjavljanja delavcev, X. Odgovornost članov sveta, XI. Sodelovanje s sindikati, XII. Končne določbe).

KAKO VOLIMO SVET DELAVCEV (I. Uvod, II. Načela volitev članov sveta delavcev, III. Volilni organi, IV. Kandidacijski postopek, V. Volitve – Glasovanje, VI. Postopek za odpoklic, VII. Varstvo volilne pravice in stroški volitev, VIII. Obrazci – 1. **Sklep o razpisu volitev**, 2. **Sklep o razpisu volitev v novoustanovljeni družbi**, 3. **Pisni pristanek kandidata za člana volilnega organa**, 4. **Predlog kandidata**, 5. **Soglasje kandidata za člana sveta delavcev**, 6. **Sklep o zavrnitvi kandidature**, 7. **Sklep o potrditvi kandidature**, 8. **Glasovnica**, 9. **Zapisnik o delu volilnega odbora**, 10. **Zapisnik o delu volilne komisije** 11. **Zahteva za odpoklic člana sveta delavcev**. VIII. Priloge – Določitev enotnih standardov za ureditev volišč Republiške volilne komisije).

S CERTIFIKATOM DO DELNIC IN DENARJA

Na vprašanje kam z lastninskimi certifikati odgovarja publikacija z naslovom **S certifikatom do denarja**. Izdale so jo Finance, časopis za poslovno odločanje. Da bi državljanom olajšali odločitev, so v tej publikaciji objavili lestvico dvestotih slovenskih podjetij, ki so dosegla največji bruto dobiček in so torej v primeru, če se bodo lastninita iz javno prodajo delnic, najbolj perspektivna naložba. Poleg tega pa publikacija prinaša tudi imena in

kratke predstavitev prvih devetih družb za upravljanje privatizacijskih investicijskih skladov. Za naložbo svojih certifikatov v te sklade se bodo verjetno odločali tisti državljani, ki ne bodo hoteli veliko tvegati. Čeprav lastninitenje skriva še veliko neznank, je publikacija eden izmed dobrodošlih pripomočkov za čimbolj modro (do nosno) naložbo certifikata. Kupimo jo lahko tudi v kioskih.

A. U.

DVOREZNOST PLASTIČNIH KREDITNIH KARTIC

Plastične plačilne kartice lahko primerjamo z zanesljivimi prijatelji, ki nam nemalokrat pomagajo iz zadrege. Je pa tega prijateljstva kaj hitro konec, če plačilne kartice zlorabljam in hočemo živeti na preveliki nogi. Vse v življenju je treba namreč plačati, gre le za vprašanje časa.

Bolj kot doslej, bodo morali biti lastniki kreditnih kartic previdni takrat, ko bodo tudi naše banke uvedle računalniški nadzor nad plačilnim prometom s kreditnimi karticami, namenjen predvsem preprečevanju zlorab in kraj.

Tako se Britanci pa tudi Američani in Nizozemci že počasi navajajo na zaščitni sistem pri poslovanju s plastično kartico in niso presenečeni, če jih zaradi pretiranih nakupov pokliče njihova banka in preveri identiteto nakupovalca, katerega potrošniške navade nekoliko izstopajo od tistih, na katere je navajena umetna inteligenca. Tako predstavniki banke pokličejo stranko že v primeru, ko ta v istem dnevu nakupi zalogo pijače v več trgovinah kot običajno, ali pa tudi takrat, ko se na kakšnem izmed ne preveč pogostih potovanj v tujino odloči za nakup dragega nakita.

Na ta način želijo preprečiti število zlorab, ki jih je v svetu iz leta v leto več. Iz Velike Britanije poročajo, da s pomočjo računalniške inteligenice

odkrijejo že 20 zlorab kartic dnevno, to pa pomeni tudi približno 1000 funtov prihranka v vsakem posameznem primeru. To pa se pri Barclayju, vodilni banki na področju poslovanja s plastičnim denarjem, ki trenutno posluje s 6,5 milijona odprtih računov in 8 milijoni kartic, že krepko izplača. Samo v lanskem letu so v poslovanju s kreditnimi karticami zaradi njihovih zlorab ali kraj izgubili 31 milijonov funtov. In čeprav jih je sistem, ki na njihovem glavnem računalniku ne zavzema veliko prostora, stal milijone funtov, se jim je naložba ne samo izplačala, ampak tudi že poplačala. Z delujočim sistemom so sicer zadovoljni, vendar ga razvijajo dalje. Želijo vzpostaviti nevronske omrežje, katerega razmišljanje bo zlahka razpoznalo miselnih in vedenjskih vzorcev tatu ali ponarejevalca kartice, razpoznalo pa ga bo ob samem nakupu. Zaenkrat je kontrola le na podlagi podatkov o že kupljenem blagu, o katerem hrani podatke glavni računalnik.

Med uporabo plastičnega denarja v ZDA in Veliki Britaniji pa so pomembne razlike. Medtem ko v Ameriki ni moč ničesar 'kupiti brez prejšnje avtorizacije izdajatelja kartice, pa se v Veliki Britaniji lastnik z nakupi seznanja šele ob prejemu računa. Vendar so tudi pri Barclayju

postali previdni, in sedaj že za približno 25 odstotkov nakupov zahtevajo avtorizacijo, do leta 1996 pa naj bi preverjali že 50 odstotkov vseh nakupov. Sistem, ki so ga poimenovali Fraudwatch, tako čez noč skrbno analizira podatke na osnovi že opravljenih nakupov. Pozore je predvsem na mirujoče račune, ki so nenadoma oživel, ali pa na velike nakupe neposredno po izdaji kartice, ki često pripeljejo do ugotovitve, da je bila kartica ukradena, še predno je prišla do pravega lastnika. Te podatke potem primerja z običajnim stanjem na računu, vse kar se mu zdi sumljivo, pa prepusti nadzorni službi Barclayja za naslednji dan. Ta lastniške problematičnih računov na kar najbolj neboleč način in brez nepotrebnega vznemirjenja opozori na neobičajno dogajanje in v devetih primerih od desetih se običajno njena sumničenja izkažejo za upravičena.

Ja, lepo in koristno je imeti v žepu več kreditnih kartic, vendar nas njihova moč ne sme zapeljati. Če si ne beležimo izdatkov in smo pri tem še bolj praznih kot polnih žepov, nas prav kreditne kartice utegnejo pripeljati v hude težave. Tudi v tem primeru namreč lahko upravljamo le na svoj račun.

A. U.

PRODAJI OD VRAT DO VRAT SE SLABO PIŠE

Med dejavnostmi, ki jih novi davek na pogodbeno delo najbolj zadeva, je zagotovo tudi direktna ali neposredna prodaja, ponekod imenovana tudi prodaja od vrat do vrat. Dovolj povedo podatki nedavno ustanovljene sekcije direktne prodaje v okviru združenja trgovine pri GZS: v minulem letu je bilo ob 122 redno zaposlenih delavcih v 15 podjetjih, članih sekcije, več kot 18000 pogodbenih sodelavcev, namreč demonstratorjev, svetovalcev in agentov.

Neposredna prodaja je v slovenskih razmerah še zelo mlada dejavnost. Pravi razcvet je doživela v zadnjih treh letih. Slovenija je postala zanimiva za tuje multinacionalke, ki so svoje uveljavljene izdelke tržile s pomočjo zastopnikov neposredno po domovih. Vsi parametri tovrstne prodaje v Sloveniji, od obsega dejavnosti do plačanih prometnih davkov, carin ter davkov in prispevkov na pogodbeno delo so imeli trend 20- do 30-odstotne letne rasti. Tako naj bi se po projekcijah sekcije direktne prodaje tudi letos povečalo število podjetij, ki se ukvarjajo z direktno prodajo, število redno zaposlenih, močno naj bi naraslo število agentov, ki so nepopolno zaposleni (parttime), z enako (visoko) stopnjo rasti pa naj bi se povečala tudi masa

dajatev državi. Če... Če ne bi tik pred iztekom minulega leta sprejeti zakon o posebnem davku na določene prejemke zaobjel tudi te dejavnosti. »Črna« projekcija razvoja direktne prodaje (projekcija z negativnimi učinki dodatne obdavčitve pogodbenega dela) namreč predvideva občutno skrčenje dejavnosti v primerjavi z lanskim letom in celo prepolovitev glede na prvo, optimistično varianto za leto 94. Za primer: ocenjena masa prispevkov in davkov na pogodbeno delo je v letu 93 znašala okoli 110 milijonov tolarjev, letos bi lahko po prvi različici narasla na 142 milijonov tolarjev, po projekciji, ki je tačas postala realna, pa naj bi se ta masa skrčila na nekaj manj kot 66 milijonov tolarjev. Podobna so razmerja pri masi prometnih davkov in carin, le da so vsote tu višje.

»Sam zakon je na makroekonomski ravni nesporno upravičen,« priznava Josip Štader, predsednik sekcije direktne prodaje in hkrati glavni direktor podjetja Stanhome. »Njegova šibka točka pa je linearnost; to, da velja za vse povprek. V naši dejavnosti lahko deluje samo kontraproduktivno. Glavni namen zakona je zaježiti sivo ekonomijo in spodbujati k večjemu rednemu zaposlovanju. V direktni prodaji pa je velika večina agentov in demonstratorjev

že zaposlenih ali gospodinj, ki niso na seznamih zavoda za zaposlovanje. Stanhome ima denimo kar 90 do 95 odstotkov agentov, ki so sicer v rednem delovnem razmerju, neposredna prodaja pa jim služi večinoma le za izboljšanje družinskega proračuna. Torej jih ne moremo še enkrat redno zaposliti, in učinka večjega zaposlovanja ni pričakovati.« Podobno spodbija Štader tudi načrtovane proračunske učinke zakona. Z dodatno obdavčitvijo dela v direktni prodaji postane Slovenija kot država z visokimi davki nezanimiva za multinacionalke, saj »zgodovina evropske direktne prodaje ne pozna tako visokih obdavčitev«. Možne posledice: znižajo se provizije, z njimi pa tudi masa prispevkov in davkov v proračun. Namesto da bi se povečal, se celotni obseg dejavnosti zmanjša. In kar je morda najhuje: tuja podjetja bodo izgubila zaupanje v naš sistem, to pa bo pokopalo načrte o tujih naložbah in obetavnih dolgoročnih kooperacijskih poslih, s katerimi bi lahko zaposlili neizkoriščen zmogljivosti domače industrije. Rešitev vidi Štader v spremembi zakona, in sicer naj bi dejavnost direktne prodaje (prodaje, ki jo zakon o trgovini opredeljuje kot prodajo zunaj prodajaln) izvezli iz obdavčitve.

B. K.

ŽENSKES ZASLUŽIJO MANJ

Združeni narodi so objavili rezultate študije o plačah žensk. Ženske po vsem svetu zaslužijo v povprečju za tretjino manj kot moški, vendar razlike niso povsod enake. Najmanjša razlika med plačami žensk in moških je na Švedskem in v Franciji, največja pa na Japonskem in v ZDA.

Glede na zaslužek moških na enakem delovnem mestu znaša povprečna plača zaposlenih žensk na Švedskem 89% moške plače, v Franciji 88%, v Italiji 80%, Avstriji in na Nizozemskem 78%, v Nemčiji 74%, v Švici 68%, Veliki Britaniji 67%, ZDA 59% in na Japonskem 51%.

Črv suma ni vedno zaveznik uma.

Matija Logar

Denar me ne zanima. Zlasti ne v majhnih količinah.

Oscar Wilde

Denar je boljši kot uboštvo; če ne zaradi drugega, že iz finančnih razlogov.

Woody Allen

Navsezadnje nikoli ne veš, kaj kdo nosi in čigav mešetar je.

Ivo Andrić

Tudi hudičevo seme je prišlo iz božje semenarne.

Milan Fridauer

Po dobri večerji je mogoče odpustiti vsakomur, celo svojim sorodnikom.

Oscar Wilde

NOVO • NOVO • NOVO • NOVO • NOVO • NOVO

KOLEKTIVNA POGODBA ZA NEGOSPODARSKE DEJAVNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI

s komentarjem in stališči komisije za razlago kolektivne pogodbe

Poleg kolektivne pogodbe s komentarjem in stališči brošura vsebuje še:

– Tarifni del KP za zdravstvo in socialno skrbstvo – Sklep IS Republike Slovenije o določitvi koeficienta za določanje OD – Zakon o plačah delavcev v javnih vzgojno-izobraževalnih zavodih – Sklep o določitvi kalkulativnih osnov za določitev obsega sredstev za plače v zavodih, ki se financirajo iz proračuna.

Cena 950,00 SIT. Brošuro lahko naročite na naslov: ČZP ENOT-NOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni 321-255, 110-033, faks 311-956.

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 3

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolice in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na (061) 326-982 ali 322-975; naš telefaks je (061) 326-982 ali 317-298, žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15. ure.

SINDIKALNE ORGANIZACIJE, PODJETJA, TURISTIČNE AGENCIJE IN POSAMEZNIKE VABIMO, DA BORZI POSREDUJEJO V PRODAJO PROSTE TERMINE V SVOJIH POČITNIŠKIH OBJEKTIH

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

1. Hišice na Veliki planini – za 6 do 8 oseb, dve oz. tri sobe, dnevni prostor, kuhinja, sanitarije – kočja ima elektriko. Cena 44DEM v tolarški protivrednosti.

2. Apartmaji Kaninska vas – za 4 osebe, v celoti opremljeni. Cena 38DEM v tolarški protivrednosti, za 6 oseb 47DEM v tolarški protivrednosti.

3. Rogla – apartmaji z opremljeno kuhinjo, bivalni prostor, kopalnica, skupno za 4 osebe. Cena 45DEM v tolarški protivrednosti in 5-odstotni davek. Termin od 24. do 29. januarja in po 14. marcu.

4. Pokljuka – apartmaji v času do šolskih počitnic: za 4 osebe 38DEM, za 2 osebe 27DEM, prijavna taksa 1,5DEM, turistična taksa 1,10DEM v tolarški protivrednosti. Najkrajše bivanje tri dni.

5. POČITNIŠKI DOM V BOHINJSKI BISTRICI – 9 dvoposteljnih sob z možnostjo dodatnega ležišča. Cene: penzion 35DEM, polpenzion 32DEM; smučarske vozovnice: dnevna 20DEM, popoldanska 13DEM v tolarški protivrednosti. Prosti termini tudi med počitnicami od 28. 2. do 6. 3.

6. Počitniške hišice v Bohinju – UKANC v idiličnem okolju pod Komarčo, tri spalnice, kmečka dnevna soba, kuhinja z jedilnim kotom, kopalnica, WC. Možnost bivanja za 7 oseb. Cena 52DEM v tolarški protivrednosti. Termin po 20. marcu.

7. KOPE – garsonjera za 4 osebe, cena 41DEM v tolarški protivrednosti. Termin od 23. do 27. januarja, od 31. januarja do 16. februarja, od 5. do 12. februarja.

8. APARTMAJI V KRANJSKI GORI – za štiri oziroma tri osebe. Cene za mali apartma 37, za veliki 43DEM v tolarški protivrednosti. TERMINI od 27. februarja do 3. marca in po 3. marcu.

Zdravilišča

1. Dobrna – garsonjera za štiri osebe – TWC, bivalni prostor s kuhinjo, cena 49DEM v tolarški protivrednosti.

2. Čatež – velika hišica za šest oseb, mala za štiri osebe, cena 72 oz. 59DEM v tolarški protivrednosti.

3. Atomska vas – garsonjera za štiri osebe, prosto do 18. februarja. Cena 45DEM v tolarški protivrednosti.

Morje

1. Enosobno stanovanje v Barbarigi pri Pulj – opremljeno za 4 osebe: dnevni prostor s kuhinjsko nišo, spalnica, kopalnica. Cena 1500 tolarjev.

2. Trisobno stanovanje v Novigradu – opremljeno za 6 oseb: dve spalnici, otroška soba, kuhinja, kopalnica. Cena 2.000 tolarjev na dan.

3. Garsonjera v Novigradu – za pet oseb: bivalna dnevna soba, otroška soba, kuhinja z jedilnim kotom, kopalnica. Cena 1.400 tolarjev na dan.

B. SEJEMSKA PONUDBA

1. IMM KOLN, od 18. do 23. januarja pohištenji sejem – tridnevno potovanje, odhod 19. januarja, cena 1060DEM v tolarški protivrednosti.

2. NORDBYGG STOCKHOLM sejem gradbeništva, od 18. do 23. januarja – specializirana razstava naprav za ogrevanje, energetske in klimatske naprave, sanitarne naprave. Štiridnevno potovanje, odhod 18. januarja. Cena 1650DEM v tolarški protivrednosti.

3. PREMIERE FRANKFURT, od 29. januarja do 2. februarja – sejem papirniških potrebščin, darila, kozmetika in parfumerija. Tridnevno potovanje, odhod 29. januarja. Cena 1090DEM v tolarški protivrednosti.

4. SEJEM MODE V MILANU, od 24. do 26. februarja – tridnevni ogled sejma, prevoz z avtobusom, dva polpenziona, 340DEM v tolarški protivrednosti.

5. MEDNARODNI KNJIŽNI SEJEM V LONDONU, od 20. do 22. marca – petdnevni ogled sejma in Londona, avionski prevoz, nočitve z zajtrkom, sejemske vstopnice, cena 1095DEM v tolarški protivrednosti.

6. CEBIT 94 v HANNOVRU, od 16. do 23. marca. Tri- ali štiridnevni ogled sejma, avionski prevoz, nočitve z zajtrkom, vstopnine. Cena tridnevnega programa 815DEM v tolarški protivrednosti.

SKUPINAM NAD 25 OSEB NUDIMO 5% POPUSTA. OB OGLEDU SEJMOV PRIPRAVIMO DODATNI PROGRAM PO VAŠIH ŽELJAH.

PRODAMO

Prodamo 1000m² veliko parcelo v Moravskih Toplicah pri Murski Soboti. Možnost izgradnje gostinskega ali trgovinskega lokala. Parcela je zasajena z vrhunsko vinsko trto. Cena 50DEM za m².

C. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. Planinske kočje na Veliki planini od 15. januarja do 9. marca za šest do deset oseb.

2. Počitniške zmogljivosti v zimskošportnih krajih **KRANJSKA GORA, BOHINJ, KRVAVEC, ROGLA, KANIN** za čas zimskih šolskih počitnic (od 19. 2. do 6. 3.).

3. Počitniške hišice v ČATEŽU, ATOMSKIH TOPLICAH ali MORAVSKIH TOPLICAH.

POSEBNA ATRISOVA PONUDBA

EVROPSKI DISNEYLAND PARIZ

MED ŠOLSKIMI POČITNICAMI PETDNEVNI AVTOBUSNI IZLET V PARIZ Z OGLEDOM DISNEYLANDA. ODHODI IZ LJUBLJANE 19. in 26. FEBRUARJA. CENA 280DEM, OTROCI DO 12 LET, KI SPIJO S STARŠI, SAMO 180DEM.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 15 dni pred odhodom za že rezervirani termin zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 7%. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. Prosimo za pravočasno odpoved: najmanj 20 dni pred začetkom potovanja. Reklamacije v skladu s turističnimi uzancami razrešujemo sporazumno.

ATRIS je povsod, kjerkoli ste.

Metod Zalar, direktor borze

Sindikalna lista

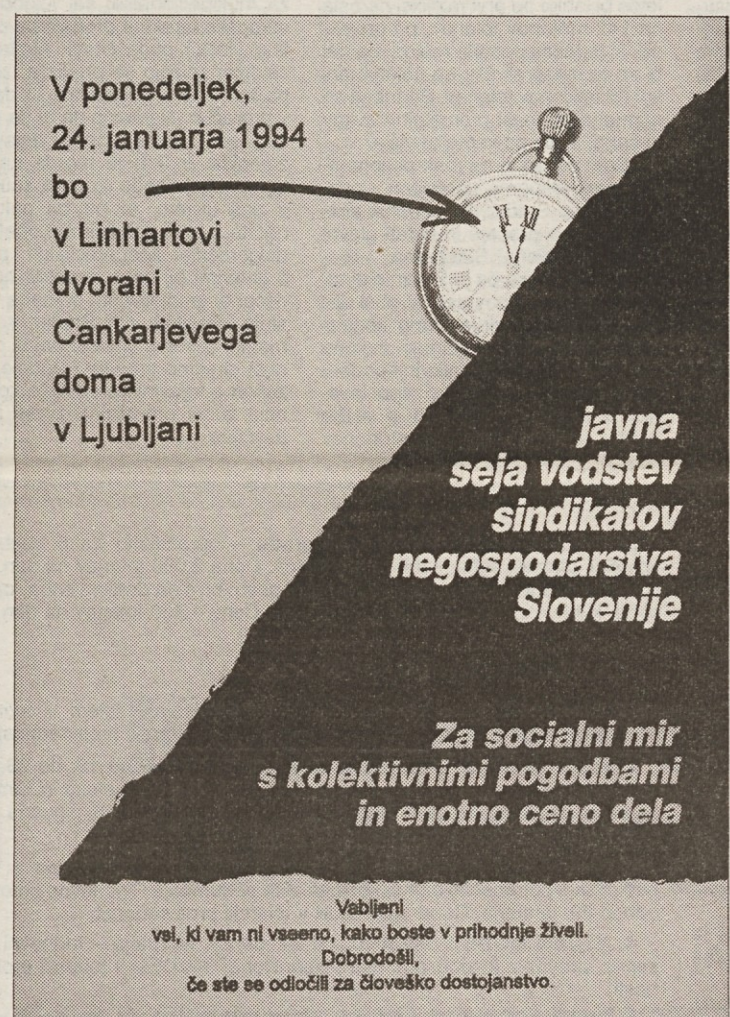
Prvi del	januar 1994	SIT
1. Dnevnice		
– cela dnevica (nad 12 ur do vključno 24 ur odsotnosti)	2.500	
– polovična dnevica (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.200	
– znižana dnevica (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	900	
2. Kilometrina (od 31. 7. 93 dalje)	20,60	
3. Ločeno življenje	24,607	
4. Prenočišče se izplačuje po predloženem računu, skladno z navodilom na potnem nalogu. Če na nalogu ni drugače določeno in delavec ne predloži računa, ima pravico do povračila v višini	900	
5. Regres za prehrano	5.200	

Drugi del

V prvem delu sindikalne liste smo objavili zneske materialnih stroškov. V drugem pa objavljamo povprečni osebni dohodek za obdobje septembra '93 do novembra '93 kot osnovo za uveljavljanje pravic iz sredstev neposredne skupne porabe. Povprečni osebni dohodek v gospodarstvu Slovenije od septembra do novembra '93 znaša 47.758,00 tolarjev.

1. Jubilejne nagrade		
– za 10 let	23.879,00 SIT	
– za 20 let	35.819,00 SIT	
– za 30 let	47.758,00 SIT	
2. Nagrada ob upokojitvi	143.274,00 SIT	
3. Solidarnostne pomoči	47.758,00 SIT	

Vir: podatki Zavoda RS za statistiko

Koordinacija sindikatov negospodarstva Slovenije sklicuje v ponedeljek, 24. t.m. pet pred dvanajsto, javno sejo z namenom, da vlado Republike Slovenije, državni zbor in druge odgovorne dejavnike v državi opozori na pomembnost vzpostavitve socialnega partnerstva pri ustvarjanju ekonomske in socialne politike. Socialna partnerstva morajo temeljiti na enakopravnem položaju zaposlenih v javnem sektorju z vidika gnotnega položaja delavca, ki ga vlada Republike Slovenije kot delodajalec določa z nižjo nesprejemljivo nizko izhodiščno ceno dela. Sindikati nasprotujejo državno administrativnemu urejanju pravne in socialne varnosti delavcev. Zavzemamo se za enakopraven partnerski odnos s kolektivnimi pogodbami.

Koordinacija sindikatov negospodarskih dejavnosti pripravlja javno sejo tudi zato, da bi na ta način državnemu zboru, vladi Republike Slovenije, ki je naš delodajalec, in slovenski javnosti dokazala enostnost slovenskih sindikatov pri uveljavljanju temeljnih delavskih pravic. Zato naj javna seja ne bo usmerjena v obračunavanje med posameznimi sindikati. Potrebujemo enotnost sindikatov in pogajanjih z vlado za podpis kolektivne pogodbe za negospodarske dejavnosti z novo izhodiščno plačo, ki naj bo enotna v Sloveniji. Zagotavlja ji mora vsaj preživetje, želimo si varnost zaposlitve in nova delovna mesta ter ohranitev socialnovarstvenih pravic. Ponovno opozarjamo, da javna poraba niso le plače delavcev in solstvu, zdravstvu, državnii upravi, temveč celotno delovanje države, ki je zelo draga, potrebna in neracionalna.

Na javno sejo vodstev sindikatov negospodarstva in sindikalnih zaupnikov smo povabili predsednika države, državnega zbora, državnega sveta, vodje poslanskih klubov parlamentarnih strank, predsednika vlade Republike Slovenije in resorne ministre, ministrice za delo, ministra za solstvo, zdravstvo, kulturo, pravosodje in ministra za notranje zadeve.

Pričakujemo te v ponedeljek, pet do dvanajstih, na javni seji v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma, saj bomo le skupaj močni in uspešnejši v pogajanjih z našimi delodajalci, ki jim želimo povedati, da smo pripravljeni na dialog v iskanju skupnih rešitev.

Koordinacija sindikatov negospodarstva Slovenije

LJUDI NI PREVEČ, LE DELA JE PREMALO

Ne slastna pečenka niti ružno vince, pač pa negotov položaj firme in njene usode v »strategiji razvoja slovenske energetike« sta bila poglavitna vzroka, da je bila osrednja lendavska dvorana skoraj premajhna za vse, ki so se hoteli udeležiti ponedeljkove letne seje sindikata podjetja Nafta.

»Kot že večkrat prej, smo imeli tudi lani veliko pripomb na razvojno politiko podjetja; skrbelo nas je, ker se programi niso izvajali do sledno in v določenih rokih. Vse to je imelo za posledico, do so bili delavci iz dneva v dan bolj zaskrbljeni, kaj bo z njimi in njihovimi družinami, saj niso videli več nobene prave prihodnosti niti gotovosti za preživetje,« je v svojem poročilu o delu v minulem obdobju poudarila Dragica Banfi, v.d. predsednica sindikata podjetja Nafta. »Najbolj pa nas seveda moti že skoraj trajno pomanjkanje dela, zaradi česar smo obsojeni na čakalnico na delo doma. Odgovorni nam pravijo, da je to zato tako, ker nas je preveč. V sindikatu pa menimo, da je tako zato, ker nam tisti, ki so za to plačani, niso priskrbeli dela.«

Direktor podjetja Nafta Miloš Ošlaj je kasneje v razpravi o poročilu priznal, da so sefi delno res krivi za to, da ni dovolj dela, kar pa da ne spremeni dejstva, da je delavcev še vedno preveč. Temu je spet oporekal sekretar sindikata Janez Kelenc, rekoč, da jih je v zadnjih dveh letih že 400 manj, pa

Po končani letni seji sindikata podjetja Nafta Lendava so vse navzoče pogostili, kot velja tradicija, le da jim zavoljo zaostrenih gospodarskih razmer zakuska ni šla ravno v slast. (Slika: Damjan Kržižnik)

NAVČEK ZA PLETENINO

Hamletovsko vprašanje »Biti ali ne biti?« bo za 450-članski kolektiv ljubljanske Pletenine slej ko prej »ad acta«: prejšnji tork (11. t.m.) so poslali sodišču predlog za stečaj podjetja!

»Kaj drugega nam tudi ni preostalo,« je to odločitev komentiral Bogdan Potokar, ki je po sili razmer 1. septembra 1993 prevzel položaj direktorja Pletenine in se v teh treh mesecih na lastne oči preprčal, da je bilo podjetje v zadnjem obdobju preslabo vodeno in preveč okradeno, da nam lahko preživelo, za nameček pa so ga dušili še do grla visoki dolгови. »V tem času sem se obrnil na vse močnejše ministre in njihove uradnike; celo samega Drmošiča sem poklical in mu pojasnjeval, da imamo trge in da bi radi de-

Delavke Pletenine so s svojevrstnim udarom 17. marca 1993 (na sliki) pregale iz svoje tovarne pogubno vodstveno strukturo, vendar do vrata zadolženega in okradenega podjetja s tem niso mogle več rešiti. Pri tem jim je obrnila hrbet tudi država...

lali. Pa nič! Država nam ni bila pripravljena pomagati. Zdaj mi preostane le še to, da Marjeta Babnik, predsednica svobodnega sindikata podjetja Pletenina, je za uvedbo stečajnega postopka. Da bodo delavci čim manj pri- krojani...«

»Bojim se, da zaostalih plač še nekaj časa ne bodo dobili. Saj veste: če ni prilivov...«, pa pravi Miro Podbešek, sekretar Območne organizacije ZSSS Ljubljane in okolice, ki bo terjatve delavcev Pletenine seveda zastopala v stečajnem postopku. »Bojim pa se, da se za kaj velikega ne bo potegovati, saj jim je po denacionalizaciji tovarne na Zaloški ostal le še objekt na Letalski. Pa še ta dodobra okraden...«

Damjan Kržižnik

DE KANAL – DE KANAL – DE KANAL – DE KANAL

Joshua živi z očetom, uspešnim arhitektom. Mati ju je zapustila, saj v rosnih mladosti ni znala skrbeti niti zase, kaj šele za otroke. Oče ima občasne prijateljice, ki se jih sin sicer navi- vadi, nanje pa se posebej ne naveže, saj grede kaj hitro tudi iz očetovega življenja. Povsem drugače pa je, ko oče sreča mlado Claudio, ki riše knjige za otroke in je polna vredine. Ko se preseli k njemu na dom, ga napolni s toplino in dimselnostjo in Joshua zdaj nenadoma zaživi polno življenje. A kaj, ko se oče ne more odpovedati svojim po- bodi; osvajati začne novo žensko

Tvariete

Tudi v letošnjem letu vam bodo vsako tretjo soboto v mesecu delali družbo gostje oddaje Tvariete. V januarski oddaji bodo to blado Kreslin z Belinščko Vlado, Betty Jurkovič, Tomaž Domicelj, Marko Pezdirc, Alenka Pintar, Anica Kümer, Aleksander Mežek, Oto Pestner in Vocalart. V studiu bodo zaplesali plesalci Kazine, Mojce Horvat, Make up Coselle in Plesnega studia M. Votitelj: Aleš Valič.

Oddaja bo torej v soboto, 22. t.m. ob 20.30 na TVS 1.

Vprašanje: Dva brata in jaz imamo v solastništvu dvostanovanjsko hišo, in sicer so naši de- leži enaki. Že dalj časa se dogovarjamo, da bi se hiša razdelila v naravi, vendar na to en brat ne pristane, češ da nima denarja, da bi naju iz- plačal. Kako lahko pridem do svojega deleža?

Odgovor: Ker so v vašem primeru solastniški deželi znani, saj je vsak lastnik ene idealne tretjine hiše, lahko pred so- diščem začnete postopek za delitev nepremičnine, ki ga bo vodilo sodišče, pristojno po kraju kjer nepremičnina leži, in sicer v nepravdnem postopku.

Sodišče poskuša v po- stopku praviloma opraviti fizično delitev nepremičnine in da solastniki dobijo tisti del nepremičnine, za kate- rega izkažejo upravičen in- teres (npr. da stanujejo v delu nepremičnine). V pri- meru, da stvari ni mogoče fizično razdeliti tako, da prejme vsak solastnik ustre- zen del, odloči sodišče, da mora tisti, ki je prejel večjo vrednost, izplačati tistim, ki so prejeli manjšo vrednost, razliko v vrednosti.

V primeru, da delitev stvari ni mogoča ali je mo- goča le ob znatnih spremem- bah same nepremičnine ali ob znatnem zmanjšanju njene vrednosti, določi so- dišče, da se delitev opravi s prodajo stvari in z razdeli- tvijo dobička.

Tako sem vam na kratko nakazal več možnosti, ki jih predvideva zakon, svetujem pa vam, da se poskušate o vsem še enkrat pogovoriti, mogoče tudi s pomočjo pravnih strokovnjakov, in zadevo rešiti brez sodnega po- stopka.

Vprašanje: Imamo sorodnika, ki je vedno živel sam, že nekaj časa pa o njem ne ve nihče ničesar. Pred nekaj leti je govoril, da se bo odselil v tu- jino, vendar so ga potem še videli, sedaj pa že nekaj let ni od njega »glasu«. Njegovo

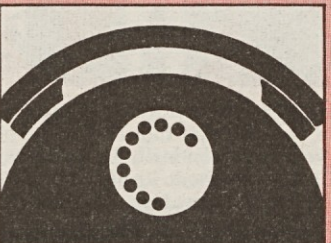
Vprašanje: Ali lahko direktor zaradi finančnih težav prestavi de- lavca v nižji tarifni razred (tudi sindikalnega zaup- nika)?

Odgovor: Finančne težave podjetja ne morejo biti razlog za raz- porejanje delavcev (in tudi ne sindikalnega zaupnika) v nižje tarifne razrede. Raz- poreditve v nižji tarifni ra- zred je lahko v skladu z za- konom utemeljena s različ- nimi drugimi razlogi, kot napr.: razporeditev na nižje delovno mesto, nižja delovna uspešnost delavca, ugotov- ljenja s posebnim postopkom, ipd. Posledica finančnih te- žav podjetja je lahko znižani- šev v skladu z 62. čl. KPD.

Vprašanje: Ali lahko upravni odbor brez sprejete splošne akte brez predstavnikov delavcev ali sindikata?

Odgovor: Sodelovanje sindikata pri sprejanju splošnih aktov

POZOR, ODPRTI TELEFON! 313-942

Potrebuje kakšen nasvet, ki ni le delovnopravne narave, am- pak se tiče tudi temeljnih last- ninskih razmerij in civilnega prava nasploh?

Pomislili smo tudi na vas! Od- slej boste lahko vsak četrtek od 16. do 18. ure na našo telefon- sko številko 313-942 priklicali odvetnika Janeza Keka iz Ljub- ljane in mu povedali, kaj vas teži! Odgovore bomo objavljali tudi v DE.

Ne pozabite torej na številko 313-942 vsak četrtek med 16. in 18. uro!

»izginotje« smo prijavi po- liciji, sedaj pa je preteklo že toliko časa, da bi radi za- vedno tudi formalno uredili.

Odgovor: Človeku je priznana pravna sposobnost od roj- stva do smrti. V tem obdobju je nosilec najrazličnejših pravic in obveznosti. S smrtjo prenosne pravice in obveznosti na podlagi dedo- vanja preidejo na dediče, zato je smrt pomembno pravno dejstvo tudi za druge osebe in razmerja. Tako je ugotovitev dejstva in časa smrti pravno izredno po- membna (s smrtjo preneha zakonska zveza, smrt je za- varovalni primer pri živ- ljenskem zavarovanju, s smrtjo pridobijo določene osebe pravico do družinskih pokojnine itd.).

Kadar nastopa smrti ni mogoče dokazati, čeprav iz okoliščin izhaja, da je do- ločena oseba umrla, ali kadar smrti ni mogoče dokazati z listinami, ki so potrebne po zakonu o matičnih knjigah, se v nepravdnem postopku pogrešanca oseba razglasi za umrlo ali se izvede postopek, v katerem se smrt dokazuje z drugimi dokazili. Predlog za postopek za razglasitev pogrešanca za mrtvega lahko vložijo vsakdo, ki ima pravni interes, in javni tož- leč, sodišče pa razglasi za mrtvega pogrešanca, če o njem v zadnjih petih letih ni nobenega poročila, od njegovega rojstva pa je pre- teklo 70 let, pogrešanca, če

Odgovor:

Zavezanec za davek od dohodkov od premoženja je fizična oseba s stalnim prebivališčem v Sloveniji, ki ima dohodke od premoženja, in sicer z udeležbo pri do- bičku, če prejema obresti na posojila, dana fizičnim in pravnim osebam, ali dosega dohodke z oddajanjem zem- ljišč, stanovanjskih ali po- slovnih prostorov, garaž in prostorov za počitek oz. z dajanjem premoženja v na- jem.

Ker vi dosegate dohodek z oddajanjem stanovanja v najem, je osnova za davek znesek najemnine, prejet v letu, za katerega se od- merja davek, zmanjšan za stroške vzdrževanja in za enoletno amortizacijo ter za stroške obratovanja, če te stroške plačujete vi.

Dohodke, dosežene z od- dajanjem nepremičnega pre- moženja v najem za manj kot eno leto (tako je v vašem pri- meru), morate napovedati v 15 dneh po preteku časa, za katerega je bilo premože- nje dano v najem, in sicer pri dani organu občine, kjer nepremičnina leži.

Vprašanje: Imam delovno dovoljenje za določen čas, izteče pa mi maja letos. Kakšne so moje pravice po preteku delov- nega dovoljenja, če mi ga de- lovna organizacija ne bo po- daljšala?

Odgovor: Delovna organizacija vam delovnega dovoljenja ne more podaljšati, saj delovna dovoljenja daje republiški zavod za zaposlovanje. De- lovna organizacija za to lahko le zaprosi navedeno ustanovo. V primeru, da vam bo delovno razmerje prene- halo, imate pravico na Za- vod za zaposlovanje preje- mati nadomestilo za čas brezposelnosti, doba vaših pravic pa je odvisna od vaše delovne dobe.

Vprašanje: Delavcu bi po sporazumu prenehalo delovno razmerje, dali pa bi mu tudi določeno odpravnino. Ali je potrebno izpeljati postopek ugotavlja- nja presežnih delavcev?

Odgovor: ZDR opredeljuje pravice in obveznosti delodajalcev v primeru prenehanja delov- nega razmerja zaradi opera- tivnih razlogov. Takim de- lavcem v skladu s 36. f čl. pripada tudi odpravnina.

Menim, da primera, ko se delavec strinja s preneha- njem delovnega razmerja ob pogoju, da mu podjetje iz- plača primerno odpravnino, ni nujno obravnavati po do- ločbah o prenehanju delov- nega razmerja zaradi traj- nega prenehanja potreb po delu, temveč ga je mogoče razreševati tudi po splošnih določbah ZDR o prenehanju delovnega razmerja (ZDR 100. Čl. TČ. 2). Delavec in delodajalec se sporazumeta, da delavcu preneha delovno razmerja z določenim datu- mom, sestavni del takega sporazuma pa je tudi dogo- vor o odpravnini. Ker takšni primeri niso opredeljeni z zakonom in KP, je po- trebno sklep o izplačilu od- pravnine sprejeti na ustreznem organu podjetja. De- lavca pa je seveda treba opo- zoriti, da podpis sporazuma o prenehanju delovnega raz- merja pomeni tudi odpoved vsem pravicam, ki sicer pri- padajo prenešnim delavcem in vsem pravicam iz naslova zavarovanja za primer brez- poselnosti (gre za preneha- nje delovnega razmerja po volji delavca).

KAJ DELAJO

v republiških odborih

Sindikat delavcev v vzgojni, izobraževalni in raziskovalni dejavnosti

Določeni pogoji za podpis aneksa

Republiški odbor sindikata delavcev v vzgojni, izobraževalni in razi- skovalni dejavnosti Slovenije je sprejel naslednja stališča in predloge:

- Sindikat je pripravljen podpisati aneks h kolektivni pogodbi za negospodarske dejavnosti pod pogojem:
 - da se vanj vnese in operacionalizira določilo, da se bo izhodiščna plača v negospodarskih dejavnostih postopno približala izhodiščni plači v gospodarstvu. O morebitni razliki se je treba sporazumno dogo- voriti in onemogočiti nadaljnje povečevanje razlike v ceni dela med negospodarstvom in drugimi dejavnostmi.
 - da se zaradi olajšanja gnotnega položaja delavcev z najnižjimi plačami, poleg povečanja količnikov v prvih štirih tarifnih skupinah, količniki nekoliko povečajo tudi zaposlenim v peti tarifni skupini (za 0,05).
- Sindikat ne nasprotuje sprejemu zakona o razmerjih plač v javnih zavodih, državnih organih in v organih lokalnih skupnosti, čeprav se ne strinja, da so se iz njega izvzele določbe, ki zadevajo plače poslancev, sodnih svetov, javnih tožilec in funkcionarjev. V sindikatu menimo, da gre v tem primeru za vprašanje dvojne morale tistih, ki se sami na moralo zelo radi sklicujejo.

Sindikat podpira amandmaje vlade RS k predlogu zakona o spre- membi količnikov za napredovanje v nazive. Enako kot pri aneksu h kolektivni pogodbi pa sindikat vztraja, naj se tudi v zakonu popravijo količniki zaposlenih v peti tarifni skupini za 0,05.

Sindikat predlaga tudi nekatere spremembe in dopolnitve pri količni- kih delovnih mest v predloški vzgoji (v VI. tarifno skupino naj se s količnikom 2,65 umesti tudi računovodja, strokovni sodelavec pa naj ima količnik 2,75).

Sindikat prav tako terja, naj se iz 18. člena zakona, v katerem je skupni obseg sredstev za plačilo delovne uspešnosti mesečno limitiran na največ 3% sredstev za plače v javnem zavodu oziroma državnem organu, črta besedica »največ«, ki financirju dopušča možnost neplače- vanja delovne uspešnosti.

3. Sindikat se namerava za uresničevanje interesov svojega članstva tudi v prihodnje, tako kot dosedaj, posluževati vseh oblik in metod sindikalnega delovanja ter na ta način vplivati na izboljševanje polo- žaja svojega članstva v vseh tarifnih razredih, pa najsi gre za pedagoške ali nepedagoške delavce.

Bojan Hribar, sekretar

Sindikat kulture Pomemben uspeh

Glavni odbor Sindikata kulture Slovenije je pred časom ostro reagiral na namero, da bi vlada razpravljala o predlogu besedišča zakona o za- gotavljanju javnega interesa v kulturi, preden o njem spregovori stro- kovna javnost in sindikat. V ta namen smo vladi Republike Slovenije in njenemu predsedniku naslovili tudi odprto pismo.

Včeraj smo nanj prejeli odgovor. Kabinet predsednika vlade sporoča, da so »predlagali Ministrstvu za kulturo, da opravi še nadaljnjo pre- pravo s sindikati in predstavniki ZDUS-«.

Uspeh se nam zdaj pomemben iz dveh razlogov. Najprej zato, ker smo prepričani, da bi v parlamentarnem postopku šel takšen zakon, proti kakršnemu so vsi prizadeti, ki so ga imeli doslej priložnost brati. In drugič zato, ker se je s tem tudi v mladi slovenski demokraciji pokazala realna možnost, da bi sindikat postal tisto, kar mu »po evropski naravi stvari« gre – partner v nastajanju in varuh v uresničevanju.

Doro Hvalica, tajnik glavnega odbora

Sindikat delavcev gostinstva in turizma

Izhodiščne plače po 46. členu Kolektivne pogodbe delavcev in gostinstvu in turizmu Slovenije za januar 1994

Tarifni razredi	Izhodiščne bruto plače v SIT za polni delovni čas
I. enostavna dela	36.614,00
II. manj zahtevna dela	40.294,00
III. srednje zahtevna dela	44.996,00
IV. zahtevna dela	50.160,00
V. bolj zahtevna dela	56.749,00
VI. zelo zahtevna dela	67.732,00
VII. visoko zahtevna dela	76.896,00
VIII. najbolj zahtevna dela	91.550,00
IX. izjemno pomembna najbolj zahtevna dela	109.828,00

Delavski svet oziroma organ upravljanja v podjetju na predlog direk- torja oziroma delodajalca odloča o znižanju osnovnih plač. te so lahko do 15% nižje od izhodiščne plače, določene za posamezni tarifni razred, v naslednjih primerih:

- če je podjetje ali njegov del – poslovalna enota z obračunom poslovanja med letom izkazal izgubo ali z letnim obračunom izkazal nekritno izgubo;
- če podjetje izvaja sanacijski program;
- ko ima podjetje oziroma delodajalec več kot 25 dni nepregotoma ali 40 dni s presledki v zadnjih dveh mesecih blokiran račun;
- v drugih primerih, ko se o njih pogodbeno dogovorita sindikat in delodajalec.

Svet sindikata

skei SLOVENSKE ŽELEZARNE – Koncern

Pismo ministru Gaspariju

Sindikati v Slovenskih železarnah smo že od spomladi leta 1992 naslavljali na upravni odbor Slovenskih železarn, kot predstavnika lastnika države, zahtevo, naj nam kot vsem drugim državljanom in ne glede na formalno lastništvo države omogoči sodelovanje v procesu lastniške preobrazbe.

Vodstvo Slovenskih železarn ali upravnega odbora, kar niti ni najbolj pomembno, je zadevo zavlačevalo. Predpostavljamo, da pristojna mini- strstva in pristojne osebe, razen državnega sekretarja I. Baniča, niso bile dovolj informirane.

Na zadnji seji, 4. 1. 1994, je upravni odbor Slovenskih železarn spet sprejel samo priporočilo, naj vlada dovoli odprodajo družb s certifikati, in to v času, ko pospešno privatiziramo precejšen del dejavnosti žele- zarn, poteka pa tudi postopek večinskega dela. Od predstavnikov vod- stva SZ smo bili obveščeni, da bo predloženo vsaj 45 dni, preden bo vaše ministrstvo dalo mnenje ali predlog vladi, in sprašujemo, če je to res.

Glede na to, da je vprašanje sanacije in lastniške preobrazbe Sloven- skih železarn v osnovi že dolgo znano, menimo, da ni nobenih razlogov, da tovrstne odločitve ne bi moglo biti sprejete po hitrem postopku, če ni v ozadju drugačnih namer.

Po našem mnenju bi bilo korektno, da odgovor takoj posredujete. Janko Dežman, predsednik Sveta

PRORAČUN: ZADAVITI ALI NE GOSPODARSTVO

Začenja se javna razprava o proračunu za letošnje leto, ki bo po mnenju mnogih nadvse težka in mučna. V prednovoletni parlamentarni razpravi o proračunskem memorandumu so namreč posamezni lobiji – denimo tako parlamentarnim strankarskim interesnim skupinam – uspeli k memorandumu znesku proračuna vriniti še svoje posebne zahteve po denarju iz proračuna, tako da naj bi ta za skoraj 40 milijard tolarjev presegal vsoto, ki jo je predvidela vlada. Ker je Drnovšek potem nekajkrat, ob različnih priložnostih, poudaril, da se bo vlada takorekoč do zadnjega borila za

takšen proračun, kot si ga je zamislila in kakršen je za gospodarstvo še sprejemljiv, se v državnem zboru obeta hud spopad. Spopadli pa se bodo tudi posamezni vladni resorji, beri ministri, za svoj delež proračunskega kolača. Skratka, bil se bo boj proti takemu obsegu proračuna, ki bi »zadavil« gospodarstvo, kot se je slikovito izrazil Janez Kopac, predsednik odbora državnega zbora za finance.

On in Feri Horvat, predsednik odbora državnega zbora za gospodarstvo sta bila te dni gosta – uvodničarja na »Gospodarskem forumu« Zdrružene liste, na katerem so govorili o odprtih vpraša-

njih proračuna za letošnje leto.

Zdržena lista socialdemokratov je že večkrat opozorila na svoja stališča o višini in strukturi proračunskih postavk. Horvat je tokrat ponovil že znana stališča Janševе liste o posameznih vprašanjih in nakazal, kako se bo v parlamentarni debati postavljala. Ena ključnih zahtev te stranke je, naj proračun obsega le tolikšen delež bruto državnega proizvoda, kolikor je vlada zapisala v pismu o razvojni politiki, ki ga je lani poslala Mednarodni banki za obnovo in razvoj, torej 47 odstotkov. Eno ključnih vprašanj je tudi proračunski primanjkljaj. Obseg zunanjega je res še znosen, skupaj z notranjih javnim dolgom pa doseže že dobro tretjino proračunskih sredstev.

Posebno poglavje je struktura proračuna oziroma vprašanje, za kaj se bo denar uporabil. Združeni listi je uspelo 3,5 milijarde tolarjev, ki so bili prvotno namenjeni ministrstvu za obrambo, preusmeriti v znanost, prestrukturiranje gospodarstva in odpiranje novih delovnih mest. Horvat je zatrdil, da si bo ZL prizadevala, da bi se ta sredstva tudi v resnici porabila za našete namene. Poleg tega se bo zavzemala, da bi vlada s proračunskimi sredstvi, denimo z regresiranjem obrestne mere posojil za izvoz, z več sredstvi za promocijo gospodarstva v tujini, za pospeševanje malega gospodarstva in podjetništva, ustvarjala pogoje za gospodarsko rast in

Feri Horvat

Janez Kopac

za zmanjševanje nezaposlenosti. V ta področja vlada usmerja premalo sredstev, na kar je v razpravi še posebej opozorila ministrica za delo, socialo in družino Jožica Puhar. Kot kaže, ji bo denarja ostalo samo za pokrivanje tako imenovanih pravic, za druge programe pa ji bo sredstev zmanjkalo. Seveda bo denarja zmanjkalo, je na koncu odgovoril Janez Kopac, saj je obseg uzakonjenih pravic prevelik. Zato bo vlada lahko pokrivala samo tiste pravice, ki so zakonsko podprte in zato iztožljive.

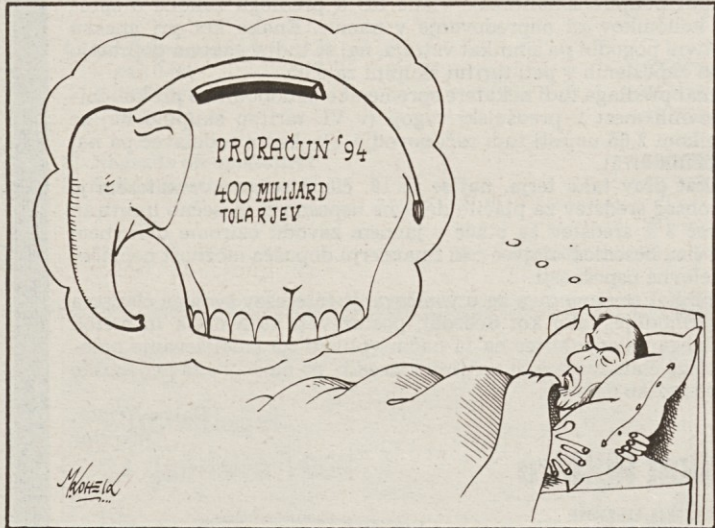
Da so socialne pravice preobsežne, se je strinjal tudi Feri Horvat, vendar je poudaril, da bo ZL pazila, da se ne bodo krčile pod še znosno mejo. Horvat pa je opozoril tudi na rastoče stroške za državno upravo: širila bi se ministrstva, širili bi se vladni organi, pri tem pa bo treba zaposliti veliko ljudi v nujno potrebnih bodočih ustanovah, na računskem sodišču, na davčni upravi in še kje. Ministrstva tudi težijo k temu, da bi prevzemala posle, ki jih v razvitih državah ponavadi za vlado oprav-

ljajo civilne institucije na osnovi razpisov ali koncesij. Tudi zaradi tega je možno, da se bo zmanjšal obseg najvažnejšega dela proračuna, ki bi podprl razvoj in za socialo.

Franček Hudej pa je v debati opozoril še na en problem: v proračunu je za državne naložbe predvidenih 60 milijard tolarjev. Hudej se zdi čudno, da država lahko »kar tako« investira 15% proračuna, saj države še nikoli niso bile uspešni investitorji. Naložbene postavke bi bilo treba preveriti.

Janez Kopac pa je govoril predvsem o razlikah med planiranjem, uporabo in njenim nadzorom v razvitih državah in Slovenijo. O tem samo na kratko, saj bomo tem vprašanjem posvetili v prihodnje več pozornosti. Vtis, ki ga je zapustil Janez Kopac, je, da so razlike velikanske, v našo škodo seveda, vendar pa se vsako leto zgodi kaj, kar nas približuje urejenim državam.

Boris Rugelj

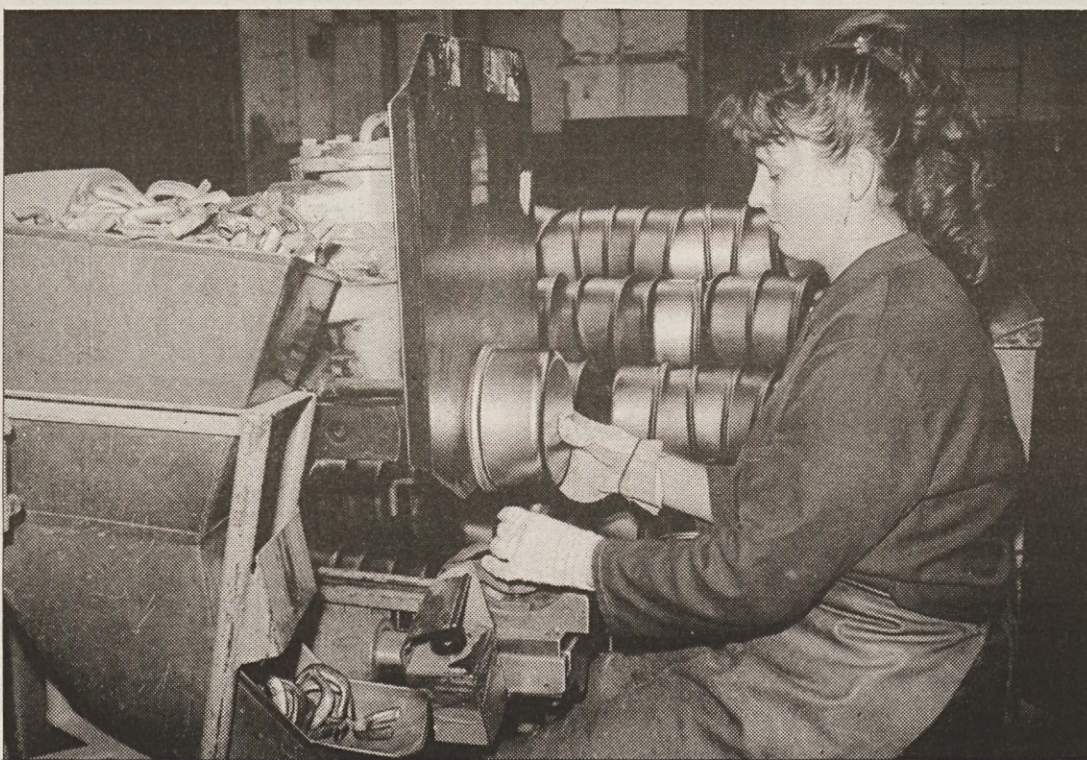

EMO: DELAVCE PREMEŠČAJO V OBSOJENO TOVARNO POSODE

O končni iniačici razrešitve težkega gospodarskega položaja holdinga EMO, ki je v lasti sklada za razvoj, nam lastnik še vedno dolguje pojasnilo, čeprav nam je zagotovil, da bodo podatki na voljo že pred dnevi. Tudi v začetku tega tedna predsednik upravnega odbora holdinga EMO Janez Dokl ni bil dosegljiv, obljuba o tiskovni konferenci takoj, ko bo položaj jase, pa je bila ponovno izrečena. Zato smo podatke lahko črpali samo iz neuradnih virov, če smemo informatorjem iz EMO tako reči. Pogovarjali smo se z Zvonetom Tauzesom, podpredsednikom SKEI v EMO, ki nam je potrdil na »cesti« dobljeno novico, da so v EMO že začeli ljudi premeščati iz drugih družb in holdinga v tovarno posode, ki naj bi šla v stečaj. To pomeni, da namestavajo lastniki holding reševati s stečajem te družbe in ne le zmanjšati število zaposlenih v tovarni posode s pomočjo stečaja.

»Minuli petek (14. januarja, op. p.) so začeli zaposleni v tako imenovanih režijskih službah dobivati odločbe o premostitvi na delo v tovarno posode,« nam je povedal član Zvone Tauzes. Za zdaj še nimamo natančnih podatkov, koliko ljudi bo premeščenih, vendar za družbo EMO Kontejnerji lahko že povem točno število: 69 delavcev je bilo premeščenih. Direktorji posameznih družb so si izborili pri upravnem odboru pravico obdržati nekatere delavce, večinoma pa so to obratovodje in vodje poslovnih enot... Koliko delavcev bo premeščenih iz drugih družb, EMO Kemije, EMO Orodja in naprave, EMO SAN (invalidsko podjetje), Energetike iz Sentjurja in holdinga, pa še ne vemo.

Ker je dosedanji direktor EMO Posode Stane Valant pred dnevi odstopil, vodstvo išče novega direktorja, delavci pa so v skrbeh, ali novi vodja

Čeprav ima Tovarna posode v EMO že sama preveč delavcev, jih te dni pospešeno premeščajo vanjo iz Holdinga EMO. Cilj: s stečajem tovarne posode še rešiti čimvečjega števila zaposlenih, potem pa ustanoviti novo tovarno posode in zaposliti najnujnejše delavce.

ne bo le – stečajni upravitelj. Za mnoge bo novi »direktor« zanesljivo predvsem stečajni upravitelj, kajti novo podjetje bo na »ruševinah« sedanjega podjetja EMO Posode nastalo šele, ko bo več sto delavcev odpuščenih.

Zdaj je v vsem holdingu EMO zaposlenih še okoli 1500 delavcev, od tega v tovarni posode 800. Po stečaju te družbe naj bi bil EMO po podatkih, ki jih ima Zvone Tauzes, »LAZJI« za kakih 300 delavcev, v novi tovarni posode pa naj bi delalo med 500 in 600 delavcev. V prejšnji številki DE smo zapisali izjavo sekretarja SKEI v Celju Mirka Gozdnikarja, da je slišal direktorja holdinga EMO Maksa Bastla izjaviti, da je v vsem holdingu prostora le za kakih 600 delavcev. Gozdnikar nam je ta teden ponovno potrdil pravilnost svoje navedbe...

Bomo videli, za katero iniačico se bo odločil lastnik EMA sklad za razvoj.

Tauzes nam je še povedal, da je SKEI v EMO predlagal vodstvu, naj bi za odvečne delavce iskali delo znotraj proizvodnje, saj dela da je dovolj, poleg tega pa so mnogi pred leti prišli v režijo iz proizvodnje. Direktor Bastl je odgovoril, da tega ni mogoče narediti... V EMO pa imajo ta trenutek tudi težave z izplačilom osebnih dohodkov. Ti niso bili izplačani ob roku, 18. v mesecu, delavci v tovarni posode naj bi jih dobili celo šele 26. januarja, če bo denar. V EMO velja med družbami tudi dogovor, da bodo za decembrske plače in nemara tudi januarске za premeščene delavce poskrbele še »matične« družbe. V kratkem pa zavod za zaposlovanje...

B. R.

V ZDRAVILIŠKI TURIZEM SE SPLAČA VLAGATI

Podatki, ki jih že imamo za minulo leto, kažejo, da je bila turistična sezona približno takšna, kot smo predvidevali. Pričakovali pa smo, da bodo imeli zaposleni v turizmu več dela kot leto poprej.

In tako je tudi bilo. Našteli smo več domačih, pa tudi precej več tujih gostov. Poznavalci pravijo, da se turistično gospodarstvo znova pobira in da se mu kmalu obetajo boljši časi. Še posebno, če

bo imela vlada več posluha za to gospodarsko dejavnost in ji priskočila na pomoč.

Včasih, to je še pred nekaj leti, ko smo bili tudi Slovenci deležni enega izmed najlepših morij na svetu, smo poleti hodili vsi na Jadran. Sedaj, ko nam je preostalo le še nekaj kilometrov pozidane in nič kaj mikavne obale, se ob počitnicah odločamo drugače. Radi ostajamo v Sloveniji. Mnogi pravijo, da na novo odkrivamo svojo deželo. In precej bolj nam je všeč, kot smo mislili doslej.

Če ocenjujemo domači turistični promet po vrstah turističnih krajev s številom oseb, ki so tam letovali, so na prvem mestu naši gorski turistični kraji. Če pa presojamo domači turistični promet po številu prenočitev in povprečni dobi bivanja domačih gostov, so na prvem mestu naša naravna zdravilišča. Predvsem tisti zdraviliški kraji, ki premorejo velika kopališča – pokrita in na prostem – postajajo vse bolj zanimivi tako za letni oddih kot tudi za eno- in dvodnevne obiske.

Sicer pa je ena izmed največjih prednosti slovenskih naravnih zdravilišč v tem, da skorajda ne poznajo več mrtve sezone. Poskrbela so namreč za tako ponudbo, ki je vabljiva v vseh letnih časih, ne glede na vreme ali kaj drugega. In to je tisto, kar vleče: paleta najrazličnejših storitev na visoki kakovostni ravni.

Več gostov in še večji porast prenočitev

Ko so pri Skupnosti slovenskih naravnih zdravilišč sešteli številke za preteklo leto, so ugotovili, da so v svojih hotelih gostili nekaj več kot 173.000 domačih ljudi. To je kakih 5.000 več kot leto poprej. Pri tem so se najbolj odrezale Atomske Toplice (27.517 gostov), Rogaška Slatina (22.422), Moravske Toplice (20.768), Terme Čatež (12.436), Zdravilišče Dobrna (13.264) in Zdravilišče Radenci (14.333).

Tujih gostov je bilo manj kot domačih, vendar več kot leta 1992. Indeks je 104, s tem da so zdravilišča gostila skoraj 80.000 tujcev, ali 3.373 več kot leto po-

prej. Razlika ni velika, pomembno pa je, da se krivulja vzpenja. Če upoštevamo skupno število lanskoletnih gostov slovenskih naravnih zdravilišč, to je domačih in tujih, ugotovimo porast za 7.881 obiskovalcev.

Še bolj pa so spodbudne številke, ki govorijo o prenočitvah. Največji skok navzgor so zabeležili v Zrečah (indeks 122), Termah Portorož (115), Moravskih Toplicah in Rogaški Slatini (108). Omenjeni indeksi veljajo za domače goste. Pri tujih gostih pa so številke o prenočitvah še bolj poskočile. V Ptujskih Toplicah se ponašajo z indeksom 184, medtem ko so imeli v Atomskih Toplicah za 42, Lendavi za 71, Smarjskih Toplicah pa za 45 odstotkov več prenočitev tujih gostov. V nekaterih zdraviliščih so lani v tem pogledu sicer malce klenili, eno z drugim pa je indeks prenočitev tujih gostov 110. Ja, lepo bi bilo, če bi bilo v slovenskih zdraviliščih tudi ob koncu letošnjega leta podobnega.

Vračajo se ljubitelji Slovenije

Vsekakor je za zdraviliški turizem v Sloveniji pomembno, da so se začeli vračati tuji gostje. Predvsem tisti, ki našo deželo že poznajo in zelo dobro vedo, kako je z našo ponudbo in kaj si bodo lahko privoščili za svoj denar. In prav ti ljudje, ki iz leta v leto obiskujejo Slovenijo, so za naš turizem morda celo boljše reklama kot najdražje promocije.

Indeksi, ki govorijo o številu tujih gostov v zdraviliških hotelih, so vsekakor zelo zgovorni. Tako je bilo, na primer, Avstrijcem lani za 21 odstotkov več kot leto poprej, Švicarjem za 18, Nemcem 37, Fincem pa celo za 219 odstotkov več kot leta 1992. Tega slednjega podatka pa ne kaže vzeti preveč resno, saj gre za zanemarljivo številko, vsega komaj 200 gostov. Pa vendar se premika. Tujih gostov je bilo lani za 4 odstotke več kot leto poprej, njihovih prenočitev pa za 10 odstotkov več. To pa ne pomeni nič drugega kot to, da velja zdraviliški turizem v Sloveniji negovati in vanj tudi pridno – vlagati.

Andrej Ulaga

ZAKON O SOUPRAVLJANJU

s komentarjem Milana Utršič

v Rokovniku-priročniku '94.

Cena 1.575, pri plačilu po predračunu pa 1.155 SIT.

Naročila pošljite na naslov:

ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, 1310-033, fax 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) izvod(ov) Zakona o soupravljanju (v Rokovniku 94).

Naročeno pošljite na naslov:

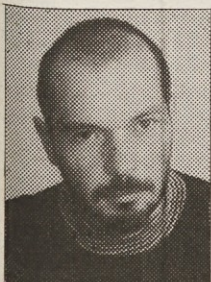
Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju
3. Želimo po prednaročniški ceni – plačamo predračun pred izidom

Žig

Podpis naročnika

Vse manj delovnih mest

Piše: Franci Križanič

Oktobra lani (novejših podatkov še ni) se je število zaposlenih v Sloveniji zopet zmanjševalo hitreje kot mesec poprej (pospeševanje krčenja zaposlenosti je značilno za celotno obdobje od julija lani naprej, t.j. od ponovnega začetka uravnavanja plač s kolektivnimi pogodbami). Oktobra je število zaposlenih upadalo po 7 % letno in bilo slabe 4 % pod primerljivo predlansko ravni. V tem mesecu je delo izgubilo 4800 ljudi več, kot ga je dobilo, imelo pa ga je še 653.000 delavcev (217.000 ali 25 % manj kot pred šestimi leti – oktobra 1987). Kriza brezposelnosti se je tudi lanskega oktobra nadaljevala izključno v gospodarstvu družbenega sektorja (tu je bila julija storjena usodna napaka s previsoko postavljeno osnovo za izračun plač po kolektivnih pogodbah). Ob zmanjševanju po dobrih 10 % letno je bilo v slovenskem gospodarstvu družbenega sektorja oktobra lani zaposlenih le še 475.000 ljudi, slabih 8 % manj kot v enakem mesecu predlani in kar 33 % (229.000) manj kot oktobra 1987.

Podobno kot v prejšnjih mesecih se je tudi oktobra krepila zaposlenost v negospodarstvu in v privatnem sektorju. Ta mesec je bilo v negospodarstvu zaposlenih 141.000 ljudi. Njihovo število je naraščalo po 3,5 % letno in bilo slabih 8 % večje kot pred letom. V privatnem sektorju je bilo oktobra zaposlenih skoraj 39.000 delavcev. Njihovo število je naraščalo po 11 % letno ter bilo 16 % nad primerljivo predlansko ravni. Tako v negospodarstvu kot privatnem sektorju je bilo oktobra lani največ zaposlenih doslej. Od oktobra 1987, ko se je začela krčiti skupna zaposlenost na Slovenskem, se je število delavcev v negospodarstvu povečalo za 4300 ali 3 %, v privatnem sektorju pa za skoraj 8500 ali 28 %. Povečanje zaposlenosti v negospodarstvu in privatnem sektorju je v zadnjih šestih letih nekoliko (za 6 %) ublažilo upad zaposlenosti zaradi njenega zmanjšanja v gospodarstvu družbenega sektorja.

Ker se del ljudi, ki izgubijo službo, upokoji in »po svoje« niha tudi število prvih iskalcev zaposlitve (prej samozaposlenih, prostovoljno brezposelnih, zaposlenih s šolanjem, službenjem vojaške obveznosti, ipd.), se brezposelnost od lanskega julija dalje ne poslabšuje tako »drastično« kot število delovnih mest. Oktobra lani je število nezaposlenih v Sloveniji naraščalo po 18 % letno (nekoliko počasneje kot septembra) in bilo dobrih 22 % večje kot pred letom. V oktobru lani je v Sloveniji delo iskalo 137.257 ljudi, stopnja brezposelnosti pa je dosegla 15,3 %.

Oktobra lani se je na zavodu za zaposlovanje prijavilo 10175, delo pa je dobilo 6004 ljudi. Novo prijavljeni in vključeni v delo so skupaj predstavljali slabih 12 % skupnega števila brezposelnih (nekoliko manjši odstotek kot septembra in večji kot v poletnih mesecih). Pri tem je zanimivo, da je bilo oktobra lani 14 % manj novo prijavljenih med brezposelnimi in skoraj 8 % več vključenih v delo kot v oktobru 1992. Brez dvoma eden od znakov, da bi se utegnila kriza poglobljanja brezposelnosti na Slovenskem vendarle končati. Drug znak je rast števila prostih delovnih mest. V oktobru je bilo 10457 prostih delovnih mest, njihovo število pa je naraščalo po 33 % letno in bilo 7 % večje od svoje, glede na tedanje razmere, izjemno visoke predlanske oktobrske ravni.

Priročnik za vsakogar, ki ga kakorkoli zadeva privatizacija družbenega kapitala v Sloveniji

GOJKO STANIČ: MOJE DELNICE

Iz vsebine knjige:

Izbira pravnoorganizacijske oblike družbe; Lastni in tuji kapital; Delnice; Vrste delnic; Osnovni vložki in poslovni deleži; Partnerstvo – osnova modernega podjetništva; Notranji delničarji; kontrolirajo družbo; Delovno razmerje in delničarstvo; Upravljanje delniške družbe; Divja privatizacija; Način zbiranja denarja za managersko-delavski odkup; Tuji lastniki slovenskih podjetij.

Cena knjige 2.500 SIT + 5-odstotni prometni davek: 2.625,00 SIT.

Naročite jo lahko tudi pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, telefaks 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) knjigo Gojka Staniča MOJE DELNICE. Naročeno mi (nam) pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

Račun bom(o) plačal(i) v zakonitem roku.

Ind. kupcem pošiljamo po povzetju.

Žig

Podpis naročnika

Ali je severnoprimorsko gospodarstvo res že doseglo dno in se poslej lahko le še dviguje? Črtomir Špacapan, predsednik IS novogoriške občine upa, da je tako. Upanje opira na ugodne napovedi o bodoči gospodarski rasti iz zahodne Evrope, napoved gradnje avtocest v Sloveniji in na veliko turistično zaledje, ki ga ima primorska regija. Pa tudi na to, da bo država spoznala, da pomoč razvoju obmejnih področij pomeni lahko samo gospodarsko korist. Žal regija tudi s »pomočjo« države izkorišča le kakih 40 odstotkov svojega gospodarskega potenciala, meni Špacapan.

Agonija podjetij se ni začela, se pa je poglobila s krizo Komercialne banke Gorica, ker se je zaradi sanacije le-te finančne ustanove ustavilo kreditiranje podjetij, ni bilo več garancij za posle s tujino, ni bilo denarja ne za plače ne za tekočo proizvodnjo. V takem položaju so v mnogih podjetjih, ki so bila v krizi, menili, da jim edino možnost za izboljšanje položaja daje novi zakon o sanaciji in stečaju podjetij, ki je začel veljati z novim letom. Nekatera so pohitela in začela obrate, ki so bili raztreseni po vsej občini in tudi drugod po Primorski, zapirali takoj po novem letu, kar pomeni, da so se že prej pripravila na ta korak. Značilno pa je, da je večina podjetij, ki so se odločila za tako potezo, v lasti sklada za razvoj, nam je razlagal Črtomir Špacapan.

Zelo slab je položaj v novogoriških velikih podjetjih, ki so nekdanja dajala temu področju gospodarski utrip: Meblu, Avtoelektriki, Vozilih, Gostolu, Cicibanu in drugih.

Zato ni čudno, da se je lani število nezaposlenih delavcev v občini povečalo skoraj za 50 % (primerjamo stanje decembra 1992. leta s stanjem konec novembra lani), število delavcev, ki so postali trajni presežki, se je povečalo dvakratno, število v stečajnih postopkih odpuščenih pa skoraj petkrat. Vsega skupaj je bilo konec lanskega novembra v novogoriški občini uradno

KAKO IZKORISTITI OSEMMILIJONSKO ZALEDJE

nezaposlenih preko 3400 delazmožnih državljanov, 22800 pa jih je delalo.

»Nezaposlenost je malce ublažil zasebni sektor,« je dejal Špacapan.

»Čeprav od 2000 registriranih zasebnih podjetij posluje le okoli 450, je število zaposle-

Foto: Sašo Barnardi

Črt Špacapan: Sanacija komercialne banke je zadala novogoriškemu gospodarstvu hud udarec. Vendar so znaki, da si bo opomoglo.

nih pri teh zraslo za petino. Ta podjetja pa ustvarijo kar 12 % družbenega bruto proizvoda občine. Nezaposlenost blaži tudi kakih 3000 delavcev, ki so našli delo v sosednji Italiji, kjer so redno zaposleni. V Italiji najbolj iščejo visokokvalificirane delavce gradbene stroke ter v lesnopredelovalni in strojni industriji. Zato se v tovrstni industriji v občini že čuti pomanjkanje strokovnjakov, čeprav so podjetja v krizi. Pa tudi strokovnjake z visokošolsko izobrazbo italijanska podjetja rada pritegnejo.

Vendar odpuščanju zaposlenih še ni videti konca niti v tistih firmah, ki so se že doslej skušala reševati z drastičnim zmanjševanjem delovne sile.

Tako v Meblu, kjer dela še slaba polovica nekdanj zaposlenih, torej okoli 1000 delavcev, še razmišljajo o odpustitvi nekaj delavcev v svojem podjetju Meblo pohištvo v Trnovem. Vozila, ki so tudi zmanjšala število zaposlenih z 2000 na 600 delavcev, še iščejo rešitev za svoje podjetje Elementi d.o.o. v Lokovcu, ki ima preveč zaposlenih in potrebuje tudi nove programe. Problematičen je tudi obstoj nekdanj Gostolove, zdaj pa samostojne Livarne, ki ji morda grozi stečaj. Tudi v Avtoelektriki se pripravljajo na zmanjšanje števila zaposlenih za kakih 300, češ da bo potem lažje gospodariti. Dobre novice te dni prihajajo samo iz Cicibana, kjer so s 300 delavci, ki so doslej delale pogodbeno,

sklenili redna delovna razmerja.

Bilo pa bi mnogo bolje oziroma lažje, če bi vlada imela več občutka za to, kaj se iz obmejnega območja da iztržiti z mednarodno menjavo, meni Črtomir Špacapan. Namesto da bi pomagala pritegniti velikanski potencial ljudi, ki živijo v bližnji okolici v sosednjih državah, zaledje je kakih 8 milijonov prebivalcev Italije, Avstrije in Slovenije, celo zapira najbolj privlačne objekte.

»Ti ljudje iz naše neposredne sosesčine, teh osem milijonov Italijanov, Avstrijcev, Slovencev nas doseže po uri in pol vožnje, kar je imenitna podlaga za izgradnjo turističnih in gostinskih zmogljivosti, pravi Špacapan in dodaja: »Kot dokaz, kaj pomeni možnost hitrega dostopa na naše področje, omenjam lani septembra odprt mednarodni mejni prehod v Neblu v Brdih. Čeprav je odprt le do 21. ure, se je priliv gostov iz Italije v Brda podeseteril. V bližini sta tudi letališči v Roncah pri Trstu in tržaško pristanišče, od tam pa bo po bodoči avtocestni povezavi preko mejnega prehoda Vrtojba do nas le še korak. Skratka, naše področje je ne le zaradi naravnih lepote, ampak zaradi ugodnih cen izjemno privlačno za bogatejše sosesde. Toda namesto da bi vlada podprla njihove in naše težnje, nam zapira duty free prodajalne, igralnice...«

Boris Rugelj

Prebrali smo za vas

Z NIŽJIMI PLAČAMI V MRTEV ROKAV

Tačas, ko je predsednik Gospodarske zbornice Slovenije in vodja delegacije delodajalcev iz gospodarstva na pogajanjih s sindikati iz gospodarstva o kolektivnih pogodbah ves zgrožen nad rastjo plač v decembru, se sliši tudi drugačne tone, in to ne le iz ust sindikalnih delavcev, pač pa iz ust ekonomskih strokovnjakov. Eden takih je na primer Davor Savin, ki je o politiki plač že večkrat pisal v časopisu Finance in smo ga tudi povzeli. Tudi tokrat njegov komentar o dosežkih zadrževanja plač povzemamo, dodajamo pa še mnenje Dagmarja Šustra, ki ga je nedavno tega izrekel na seji UO Gospodarske zbornice.

Šuster namreč meni, da je z decembrsko rastjo neto plač, ki da je bila nenormalno visoka tudi za ta mesec, ko plače vedno malo »znorijo«, že zapravljen možnost, da bi z omejevanjem rasti plač v korist večjih gospodarskih naložb povečali gospodarsko rast. Šuster meni, da sindikati v svojih zahtevah najnovejšega podatka o porastu plač v masi (v decembru je bila ta za petino večja kot v novembru) še niso upoštevali in da bi zato ogrozili vse napore za oživljanje gospodarstva, saj so se tudi prihodki javne porabe enormno povečali in ta zdaj znaša približno 55 in ne 49 odstotkov bruto družbenega proizvoda.

Kaj meni o omejevanju plač ekonomist Davor Savin, pa preberite v nadaljevanju.

Kolektivne pogodbe še niso podpisane. Niso še našli skupnega jezika pri pogajanjih o višini izhodiščne plače in o eskalaciji lestvici. Eden od predlogov predvideva, naj bi ta bila enaka v gospodarstvu in negospodarstvu. Vlada je v začetku ponudila sindikatom socialni sporazum z ostro lestvico: izhodiščne plače bi lahko povišali le, če bi inflacija v treh mesecih presegla pet odstotkov. Drugi predlog je milejši: če komulativna rast v treh mesecih zaporedoma presega tri odstotke, se lahko

izhodiščne plače povišajo za 70 odstotkov rasti cen, ki presega kritično mejo. Sistem očitno ni preveč velikodušen. Še zlasti ne, ker je celotna makroekonomska politika do zdaj bila naravnana na preprečevanje prevelike rasti cen. Ni bilo odločnih potez za dinamiziranje gospodarske rasti, še manj tistih usmerjenih k povišanju zaposlenosti (nasprotno, brezposelnost je narasla). Skratka, razmere v gospodarstvu so deflacijsko obarvane. V takšnem okolju in pri nadaljevanju podobne

gospodarske politike v l. 1994 se ne zdi verjetno, da bi cene toliko krepilo korak, da bi šle čez mejo, ki jo predvidevajo načrti eskalacijske lestvice. Torej plače ostanejo zasidrane.

Napovedani cilj politike plač je doseči preobrat na področju zaposlenosti. Ni pojasnjeno, verjetno se pa misli, da bodo prihranki pri plačah porabljeni za nove naložbe. Razume se, prevelika in nadzorovana rast plač lahko podre katerikoli stabilizacijski načrt, vendar se z njihovim ustavljanjem ne bo neposredno pripomoglo k znižanju brezposelnosti. Zakaj?

V majhnem gospodarstvu so naložbe predvsem odvisne od obsega in rasti povpraševanja. Ne odzivajo dobolj pestro na neposredne vsodbude, kot so znižanje obrestnih mer, davčne olajšave in podobno. Na naložbe je mogoče učinkovito vplivati predvsem s kontrolo končnega povpraševanja. Če pa zaradi stagnacije, oziroma upadanja realnih plač (kot posledice katerekoli rasti cen do sprejete – kritične eskalacijske meje), pridejo do reduciranja povpraševanja prebivalstva, se s tem neposredno vpliva na razhlajevanje naložbe klime. Drugače povedano, upadanje realnih plač veliko več pripomore k odstopanju od novih naložb, kot pa k njihovi rasti pripomore povečana akumu-

lacija, ki bi se sprostila z nižjimi plačami.

Zastavlja se tudi vprašanje, zakaj bi bil dohodek, ki ni porabljen v plačah, avtomatično usmerjen v naložbe. Ni instrumenta, ki bi zagotovil ta zasuk, predvsem pa ne tako, da bi se hkrati z usihanje realnih plač povečale naložbe. Poleg tega »avtomatična« zamenjava ene oblike povpraševanja z drugo – tudi če za trenutek predpostavimo, da bi bila ustvarjena – ne bi dosegla cilja, zaradi katerega je izpeljana. To pa zato, ker sestava porabe prebivalstva ne ustreza sestavi investicijske porabe. Panoge, ki proizvajajo sredstva za porabo, bi se srečavale z zmanjšanjem povpraševanja, tiste, ki pa proizvajajo sredstva za proizvodnjo, pa s povečanim povpraševanjem. Tudi če bi bil obseg obeh oblik povpraševanja enak, učinki ne bi bili. Deset odstotkov manj v industriji, ki proizvaja dobrine za široko porabo, pomeni večjo kupno moč kot deset odstotkov v panogah, ki proizvajajo sredstva za proizvodnjo. To zaradi tega, ker je izkoriščenost zmogljivosti pri prvih zdaj večja kot pri drugih. Zato bi kontrakcija proizvodnje za široko porabo bila večja kot povečanje proizvodnje v investicijskih panogah. Končni rezultat? Dodatno število brezposelnih.

Večkrat sem na tem mestu poudaril, da je edina možnost za zmanjšanje brezposelnosti v Sloveniji povečanje naložb. Vendar novih naložb z znižanjem plač ne bo. Ideogram, ki ponazarja izboljšanje razmer na področju zaposlovanja, je naslednji. Povečanje izvoza, povečanje pririzvodnje, povečanje zaposlenosti. Za povečanja vrednosti (ne obsega) izvoza pa so nujne naložbe v novo tehnologijo in nove proizvodne procese, torej: naložbe, izvoz, proizvodnja, zaposlenost. Ceterum censeo: večjih naložb ne bomo dosegli z znižanjem realnih plač. S tem lahko dobimo še naprej ugodno rast cen, toda tudi novo brezposelnost.

Piše: Lučka Böhm

Spremembe pokojninskega zakona

Vrabi na strehah čivkajo, da bo vlada najverjetneje že v januarju poslala državnemu zboru v prvo branje predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Predlog tega zakona bo najverjetneje vzbujal ostre reakcije vseh prizadetih, ki so že v preteklosti dokazali, da se znajo še kako dobro organizirati, če je treba opozoriti na to, da se jim jemlje, kar je njihovo... Zato ostaja odprto vprašanje, s kom bodo potegnili poslanci – z vlado, ki zatrjuje, da s temi spremembami stoji ali pade njen program razbremenitve gospodarstva, ali z upokojsko četrtino volilnega telesa.

Kot uvod v razpravo k prvemu branju predloga zakona vam ponujamo kratek seznam vseh napovedanih ali predlaganih sprememb pokojninskega sistema, kot so bile v teku leta 1993 bolj ali manj zavezujoče in bolj ali manj uspešno predstavljene v Uradnem listu Republike Slovenije ter v Poročevalcu Državnega zbora. Napovedane oziroma predlagane spremembe se delijo na tiste, ki naj bi se uveljavile že v letu 1994, in na tiste, ki naj bi začele veljati 1. januarja 1995. Katere od teh napovedi se bodo tudi res znašle v predlogih zakonov, seveda ostaja odprto. Dobro pa je vedeti, v katero smer gredo razmišljanja:

- zniževanje prispevnih stopenj bo zmanjšalo delež prispevkov za socialno varnost in povečalo delež posrednih davkov, s čimer se bo zmanjšal strošek delovne sile – zbirna prispevna stopnja za pokojninsko in invalidsko zavarovanje naj bi se znižala z 31 % v letu 1993 na 29,4 % v letu 1994 in za 26 % po letu 1995 ter na 25 % po letu 1997;

- najkasneje do konca marca 1994 bodo pripravljene strokovne podlage za spremembo sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Predlog novega zakona bo predložen državnemu zboru do junija 1994, tako da bo nova sistemska zakonodaja veljala že od 1. 1. 1995 dalje. Toda že v letu 1994 bodo očitno v veljavni zakon vnešene spremembe in dopolnitve, ki bodo začele veljati že v letu 1994;

- že v letu 1994 bo dokončno urejen sistem odmere vojaških pokojnin (ena od napovedi, o katerih je najmanj dvoma, ali bo uresničena);

- v letu 1995 bodo vpeljane nove oblike zavarovanja in financiranja na temelju zavarovalniških principov, možnosti dodatnega in prosto-

voljnega zavarovanja in omogočena bo širša izbira prispevnih osnov (tudi o tej napovedi ni več dvoma);

- dosedanja sistem proste izbire zavarovalne osnove za samozaposlene bo nadomeščen z objektiviziranimi osnovami glede na izobrazbo teh oseb (napoved iz proračunskega memoranduma);

- in na drugem mestu o isti stvari: odpravi naj se prosta izbira zavarovalne osnove za samozaposlene in naj se nadomesti s sistemom določanja teh osnov glede na davčne osnove;

- že v letu 1994 bo povprečna pokojnina za polno pokojninsko dobo znašala le 85 % ne le vseh plač, ampak tudi ostalih zavarovalnih osnov (kar je bistveno nižje od povprečja plač – to napoved so poslanci za leto 1994 enkrat že zavrnili);

- v letu 1994 naj bi se iz leta 1993 podaljšala praksa neizplačevanja dvomesečnih poračunov ob usklajitvah pokojnin navzgor (poslanci so to napoved enkrat že zavrnili, toda vlada se najbrž ne bo predala brez boja);

- in na drugem mestu: pokojnine naj se ne usklajujejo vsak mesec, ampak na daljša obdobja (še le ko bo zaostanek pokojnin za plačami presegel določen odstotek);

- postopoma naj tako za moške kot za ženske velja najnižja starost ob upokojitvi 60 let;

- postopoma naj se izenači lestvica odmere pokojnin za moške in ženske;

- pri določanju minimalnih in maksimalnih prejemkov naj se v bodoče izhaja iz sistema zajamčene in ne povprečne plače;

- pri ugotavljanju upravičenosti do varstvenega dodatka k pokojnini naj se upoštevajo isti kriteriji kot pri denarnem dodatku po zakonu o socialnem varstvu (od 29 do 52 % zajamčene plače na družinskega člana – odvisno od starosti);

- upravičenost do varstvenega dodatka naj se preverja vsakih 12 mesecev;

- pri uveljavljanju pravice do varstvenega dodatka naj se upoštevajo tudi prejemki po predpisih o vojaških invalidih;

- po letu 1995 naj varstveni dodatek izplačuje proračun in ne več pokojninski zavod;

- omeji naj se izplačevanje pokojnin upokojujencem, mlajšim od 63 let, ki presežejo določen cenzus drugih zaslužkov;

- navzgor naj se omeji zavarovalna osnova, od katere se še lahko plačuje prispevek (zaradi instituta najvišje možne pokojnine);

- sprejme naj se zakon, ki bo omogočal dodatno prostovoljno pokojninsko zavarovanje, ki bo omogočalo zavarovanje od višjih osnov kot v okviru obveznega zavarovanja;

- v naslednjih 10 letih naj bo postopno uveden sistem določanja pokojninske osnove na povprečje plač v najugodnejših 20 letih zavarovanja oziroma celotne zavarovalne dobe (na primer zavarovancu, ki je ob upokojitvi dosegel 40 let delovne dobe in od tega 35 let v dosedanjem sistemu, naj se sedem osmin pokojnine odmeri po pravilu 10 najugodnejših let in ena osmina po pravilu 20 ali več let);

- slovenski pokojninski zavod naj (tujcem) izplačuje samo sorazmerni del pokojnine glede na pokojninsko dobo, doseženo z zavarovanjem na območju Slovenije;

- sestava skupščine Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, naj bi se spremenila tako, da bi bilo v njej poslej 50 % sedežev danih užitcem pravic in 50 % tistim, ki vplačujejo sredstva.

Če napovedi in predloge sprememb ocenimo povprek, lahko ugotovimo, da naj bi spremembe zakona oklestile višino prejemkov, do katerih je upravičena že upokojena generacija. V letu 1995 pa bodo zlasti okleščene pravice, na katere lahko računamo tisti, ki smo pokojninsko zavarovani danes. Po upokojitvi nas čaka nižja pokojnina od te, ki jo bodo, četudi okleščeno, prejemali današnji upokojeanci. Če bomo hoteli živeti dobro, se bomo morali iz svoje neto plače dodatno pokojninsko zavarovati. Ta možnost pa nam bo po novem dana. Zaenkrat pa ni napovedi o spremembah invalidskega zavarovanja.

»TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«

Spoštovani prijatelji, lani smo v ČZP Enotnost za Vas založili zbirko romanov in avtobiografskih pričevanj znanih slovenskih in tujih piscev. Njihova umetniška dela in pričevanja Vam želimo še bolj približati z nagradno akcijo »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«.

Vabimo Vas, da se dosedanjim prijateljem pridružite tudi Vi z vključitvijo v klub prijateljev knjige DE.

Vanj se vključite tako, da do 31. marca letos naročite vse knjige ali samo posamezno iz zbirke, ki Vam jih podrobneje predstavljamo.

V aprilu 1994 bomo izmed »prijateljev knjige DE« izžrebali 27 nagrajencev.

Nagrade: 1. 200.000 SIT; 2. dve nagradi po 100.000 SIT; 3. štiri nagrade po 50.000 SIT; 4. deset letnih naročnin na knjige založbe DE v letu 1994 v vrednosti 18.000 SIT; 6. deset letnih naročnin DE v vrednosti 8.320 SIT

Seznam izžrebanih nagrajencev bomo objavili v tedniku DE 14. aprila 1994.

PAKET DOBRIH KNJIG, odličen tudi za darilo!

Paket sestavljajo knjige:

Peter Božič

ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST

On, Radenko Radenković, ga je povabil na hrano. Na pijačo in na hrano te Slovenci ne povabijo nikoli. On to zelo dobro ve, ker ga še noben Slovenec razen na pijačo ni nikoli kam povabil.

Cena knjige je 1.720 SIT

Da bi ga pa kdaj kak Slovenec povabil na pijačo, ne, tega pa pri Slovencih ne boš doživel nikoli. In zato ga Radenko tudi ne vabi na Cico Oriental. Radenko Radenković je bil toliko in toliko časa pri vojaških arestiranih in tam seveda sploh ni pičik in zato Radenko nujno potrebuje Cico Oriental samo zase, za danes.

Drugič mogoče, je približ Radenko. In pri tem je ostalo in Niko je moral sam nazaj v kasarno. In ko je prišel tja, je bila ura ravno šest zjutraj in »smotra« in trubač je pravkar zaigral »mirno«, ker se je na »krugu« prikazal general, komandant brigade, in šel naprej proti svoji pisarni.

In ko je vsa brigada stala na »krugu« mirno kot pribita, je komandant brigade opazil Nika, ki se je prestopal z noge na nogo in lovil ravnotežje, pijan in izmučen od celonočne hoje.

Rudi Čačinovič

MED DVEMA CERKVAMA

Moja generacija je živela ob žerjavici in plamenih dveh svetovnih morij. Srce in možgane so nam pretresale revolucije: oktobrska iz l. 1917, različne »povojne« po 1945., zmagovite »od spodaj« ali »od zgoraj«. Dvajseto stoletje se bliža koncu. Bilo je polno svetlih upanj človeštva, bilo pa je tudi v znamenju krvavih diktatur. Bilo je stoletje Hitlerja in Stalina. Po tolikih izkušnjah bi se stoletje moralo končati brez lažnih iluzij in utopij, dokončno zavrniti vse lažne preroke, ki obljubljajo splošno srečo in zveličanje, pri tem pa hočejo osrečevati človeštvo s svojimi ideološkimi prisilnimi jopici.

Cena knjige je 1.920 SIT

Komunizem je razpadel, ker se je izrodil v nehumano, strogo disciplinirano organizacijo izoliranih vojščakov, ki niso zaupali ljudem in so jih hoteli prisilno osrečevati po svoji meri. Kljub težkim izkušnjam iz svoje preteklosti, kljub neposrednim zgovornim zmotam komunizma, skuša »stara cerkev« stopati po poti, ki ga je zrušila. Hotel je iz enega centra gospodariti nad celotno komunistično resnico. Poskusi reform so bili prepočasni in prepozni.

Knjige lahko dobite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, 110-033, faks 311-956.

Miroslav Jančič

GLASNIK PEKLA I. in II. I. Umreti s Sarajevom II. Umreti brez Sarajeva

Cena I. knjige je 1.850 SIT
Cena II. knjige je 1.700 SIT

Kadar se z njim srečam – Bog oziroma Alah vesta, kolikokrat počnem ti-sto, kar mi je bilo že od nekdaj mrzko – preštevam, koliko je okrog mene Muslimanov, koliko Hrvatov, koliko Srbov in koliko drugih, med katere spadam tudi jaz. Razmerje je približno takšno kot na republiški ravni, nekateri bi celo rekli, da je inscenirano – 40:15:30:15. Ko so Srbi iz tistega dela mesta, ki je v njihovih rokah, začeli izganjati Musli-mane, in to brez prtljage, sem prestregel, kako neka muslimanska sosedna drugi pravi:

»Nič drugega ne ostane, kot da tudi mi izženemo njihove!«

Matej Bor

JERNOV ROKOPIS ALI MARTINOVA SENCA

Avtor sporoča v čas in prostor ujeto in z njima tudi opredeljeno zgodbo prek (...) Jernovega rokopisa, v katerem pripovedovalec skuša razjasniti eno samo uganko: kdo je v ključnem trenutku povzročil smrt njegovemu prijatelju Martinu.

Jern namreč nosi breme krivde skozi povojno življenje, in da bi se očistil ali vsaj problem razjasnil, napiše zgodbo od otroškega zavedanja do razpleta, ki se konča z Martinovo smrtjo. Bistveno pa je, da je blodni Martin umrl, vrača pa se v Jernov rokopis, kot bi se njegova duša selila vanj.

Cena knjige je 1.650 SIT

Vladimir Kavčič

STE BRI DRUŽBE

Psihosocialni portreti sodobnikov

Res smo dobili svojo državo, a zdaj ne ljudstvo ne politiki ne vedo, kaj bi počeli z njo. To je posledica predhodnega neznanja, kajti te države niso izsilili amaterji, temveč diletanti, tisti, ki mislijo, da vedo in znajo, a se v resnici ne zavedajo niti meja svoje nevednosti. Vodijo jih oholost, prestiž, bolesterne osebne ambicije. Več kot polovica sedanjih političnih akterjev samo nadaljuje kariero, ki jo je začela pod prejšnjim režimom, za njih je torej osebna promocija na pravem mestu. Druga polovica so razni frustrirani tipi, ki spominjajo na jecjavca, ki je hotel postati televizijski napovedovalec, zdaj pa zatrjujejo, da ni uspel, ker ni bil v partiji.

Ugodnosti, ki Vam jih pri vključitvi v klub nudimo, so: izredni popust, plačilo v treh obrokih (nakup nad 3.000 SIT) in možnost sodelovanja v naši nagradni akciji »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«. Pa še to: ČLANI KLUBA bodo imeli prihodnje leto 30% popusta pri vseh novitetah založbe – po lastni izbiri – neobvezno.

Vrednost vseh šestih knjig je 10.740 SIT, vendar vam jih nudimo za 6.950 SIT.

Če naročite pet knjig, jih prejmete za 6.200 SIT, če naročite štiri knjige, jih prejmete za 5.000 SIT, tri knjige pa za 4.000 SIT.

Pri naročilu dveh knjig prejmete knjigo Jožeta Smoleta: PRED USODNIMI ODLOČITVAMI brezplačno!

NAROČILNICA – Pri ČZP Enotnost nepreklicno naročamo

_____ izvod(ov) knjige **ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST**

_____ izvod(ov) knjige **MED DVEMA CERKVAMA**

_____ izvod(ov) knjige **GLASNIK PEKLA I.**

_____ izvod(ov) knjige **GLASNIK PEKLA II.**

_____ izvod(ov) knjige **JERNOV ROKOPIS ALI MARTINOVA SENCA**

_____ izvod(ov) knjige **STE BRI DRUŽBE**

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

1. Račun bom(o) plačal(i) v enkratnem znesku v zakonitem roku
2. Račun bom(o) plačal(i) v treh obrokih
3. Knjige mi pošljite po povzetju
4. EMŠO za ind. naročnike in telefon, če ga imate

Stroški dobave in 5-odstotni davek so vključeni v ceno.

Vse naročilnice, ki nam jih boste poslali do tega dne, bodo vključene v žrebanje in uvrščene v klub »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«.

SINDIKATI NE MARAJO ŽENSK

»Trdim, da je načrtovanje družine v Sloveniji zgodba o uspehu,« je dejala poslanka dr. Mateja Kožuh-Novak na posvetovanju »Slovenske ženske na pragu tretjega tisočletja«, ki ga je te dni organiziralo društvo za enake možnosti moških in žensk.

Na posvetu, ki so se mu ugledne ženske množično odzvale, so skušale opredeliti, kakšen je položaj slovenske ženske v tem trenutku, katere probleme imajo in predvsem, na katerih področjih in ob katerih vprašanjih bo v prihodnje potrebna akcija žensk.

Na področju načrtovanja družine beležimo v zadnjem desetletju bolj padanje splavov kot pa padanje rojstev. Število splavov upada od leta 1983. Najvišja splavnost je pri ženskah med 20. in 29. letom, vendar je v desetih letih padla skoraj za polovico, v obdobju po 30. letu pa manj. Kot je dejala dr. Kožuhova, je težava predvsem v tem, ker nimamo dovolj razširjeno razdeljevanje kontracepcijskih pripomočkov, zelo slabo je razširjena tudi sterilizacija. Po podatkih iz leta 1991 več kot polovica žensk, ki so se odločile za splav, ni uporabljala nobene kontracepcije.

Strožje nadzorstvo nad ženskami

»Ženske morajo gojiti špartanski način življenja in ves prosti čas posvetiti znanosti, če hočejo na tem področju uspeti,« je dejala dr. Maca Jogan. Poleg tega so ženske v znanosti nenehno pod strožjim nadzorstvom.

Razlikovanje med moškim in žensko se začne zelo zgodaj,

že v osnovni šoli. Od drugega do osmega razreda imajo dečki v šoli kar 301 lik na razpolago za identifikacijo, deklice pa 48 likov, kar je 6,5-krat manj. Najslabše je v osmih razredih, ko imajo dečki pred vstopom v življenje na voljo 117 likov, s katerimi se lahko poistovetijo, deklice pa le šest.

Pri ženskah je zelo razvit problem občutka krivde, če v družini ni vse tako, kot je treba. Če niso opravile vseh obveznosti v službi in doma, prihaja pri ženskah do občutka krivde, moški pa si običajno zaradi tega ne delajo sirovih las. Letošnje leto je generalna skupščina OZN določila za leto, posebej posvečeno družini, kar skušajo pri nas tako desne kot leve stranke obrniti v svoj prid.

Razmišljanja, povezana z družino, včasih spodbujajo že dosežene pravice enakosti moških in žensk in vsiljujejo zastarel model, ki ne pomeni kakovosti za vse družinske člane. Tokratna sporočila OZN pa jamčijo, da bo tudi ta ugledna organizacija z vsemi svojimi instrumenti podprla sleherno dejavnost, ki je naravnana k promociji in udeležanju temeljnih pravic in svoboščin človeka kot posameznika ne glede na to, v kakšni družini živi in kakšen je njegov status v njej.

Brezposelne ženske

Po številu brezposelnih ta hip pri nas ni čutiti razlik med moškimi in ženskami. V letih, ko je bila še nizka brezposelnost, so bile med brezposelnimi v večini ženske. Od leta 1987 pa je med brezposelnimi več moških kot žensk. Vendar pri tem ne gre za večje zapo-

slovanje žensk, ampak za počasnejše padanje brezposelnosti na področjih, kjer so ženske zaposlene. Lani je bilo med vsemi brezposelnimi 43,8 odstotka žensk.

Moška brezposelnost hitreje narašča predvsem zaradi različnih dotokov v brezposelnost. Največ delovne sile odpušča industrija, tam pa so

zaposleni predvsem moški. »Ženska delovna sila je za delodajalca dražja, zato je pričakovati, da se bo njihov položaj začel v prihodnje poslabševati,« ocenjuje Sonja Pirher.

V Sloveniji je registriranih 5500 podjetnic in obrtnic. Največ jih je na področju trgovine, svetovalnih in organizacijskih storitev, marke-

tinga, propagande, turizma, osebnih storitev, manj pa v proizvodnji. Prav ženske razvijajo v Sloveniji posebno obliko podjetništva – družbeno podjetništvo, kjer ni vedno glavni cilj dobiček, temveč družbena potreba po določeni dejavnosti.

Ženske in sindikati

Velik del odgovornosti za neenak položaj žensk v družbi nosijo tudi sindikati. »Na odgovornih sindikalnih funkcijah le redko srečujemo ženske, saj prevladuje mnenje, da so ustrezne le na ravni sindikalnih zaupnic,« je rekla Nevenka Lekše. Zanimivo je, da tudi sindikate v izrazito ženskih panogah v veliki meri vodijo moški. Gre za tekstilno industrijo, zdravstvo, šolstvo, državno upravo. Pri tem ne gre za napad na vodje teh sindikatov, temveč za vprašanje možnosti žensk, kako prodrati v politiko in oblastne strukture, kar bi jim lahko omogočili tudi sindikati.

Pri sklepanju delovnih razmerij se vedno bolj zastruje vprašanje materinstva. Delodajalci namreč pogosto od ženske zahtevajo izjavo s podpisom, da ne bo rodila, kar je pogoj za sklenitev pogodbe o zaposlitvi. Bojazen pred izgubo zaposlitve pomeni hkrati bojazen pred rojstvom, pred bolniškim dopustom za nego otroka. Ženske s svojim poslanstvom – materinstvom, vzgojo otrok in oblikovanjem družine tako prevzamejo večji del obveznosti, čeprav bi si morale odgovornost in naloge deliti z zakonskim partnerjem.

M. F.

Slika: Sašo Bernardi

Posvetovanje o položaju žensk: »Ženske morajo gojiti špartanski način življenja in ves prosti čas posvetiti znanosti, če hočejo uspeti...«

PONOVNI RAZPIS REPUBLIŠKIH ŠTIPENDIJ

Materialni cenzus, ki je veljal za pridobitev republiške štipendije za šolsko leto 1993/94, je bil izredno oster, zaradi česar je izpadlo 30 odstotkov starih štipendistov, odklonili pa so tudi 51 odstotkov novih prosilcev. Prav zato je državni zbor spremenil zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti v tisti odločbi, ki opredeljuje materialni cenzus za podeljevanje republiških štipendij. Republiški zavod za zaposlovanje zato ponovno razpisuje republiške štipendije.

1. Pravico do republiške štipendije v šolskem letu 1993/94 lahko uveljavljajo:

- dijaki in študenti, ki se šolajo v kraju stalnega bivališča in katerih dohodek na družinskega člana v drugem trimesečju leta 1993 ne presega 100% zajamčene plače (25.000,00 SIT bruto).
- dijaki in študenti, ki se šolajo izven kraja stalnega bivališča in katerih dohodek na družinskega člana v drugem trimesečju leta 1993 ne presega 130% zajamčene plače (32.500,00 SIT bruto).

• dijaki in študenti, ki jim je bila pravica do republiške štipendije že priznana in katerih dohodek na družinskega člana v drugem trimesečju leta 1993 ne presega cenzusa 100% oz. 130% zajamčene plače za več kot 20%.

2. Če bodo sredstva omejena, bodo imeli prednost pri podelitvi štipendij dijaki in študenti, ki

- imajo nižji dohodek na družinskega člana,
- živijo na demografsko ogroženih območjih,
- imajo boljši učni uspeh,
- katerih sposobnosti in interesi omogočajo uspešnejše delo v izbranim programu in poklicu.

Strokovne službe območnih enot Republiškega zavoda za zaposlovanje bodo vloge zbiralale do 29. januarja. Vsem tistim, ki so vloge vložili že na redni septembrski razpis, pa so takrat zaradi presežanja cenzusa izpadli, ni treba pošiljati novih, saj jih bodo pristojne službe obravnavale že po uradni dolžnosti.

M. F.

BEDA V SLIKI RAZOČARANI UPOKOJENCI

Suhe, vendar sladke rezine

Usklajevanje pokojnin glede na gibanje plač za november in december minulega leta ni potekalo tako, kot bi si želeli upokoenci. Januar-ske pokojnine se bodo resda povečale za 5,6 odstotka za primerjavo z decembrskimi, a žal upokoenci niso dobili poročila za dva meseca nazaj, čeprav je interventni zakon o omejevanju pokojnin z novim letom prenehal delovati. Enako bodo bo usklajitvi pokojnin ob koncu februarja izplačali poročila le za čas od 1. januarja 1994 dalje, ne bo pa poročila za december prejšnjega leta. Na obzorju so tudi spremembe pokojninske zakonodaje, ki upokoencem ne bodo naklonjene.

Vlada je tudi tokrat odločno poslegla vmes in natančno določila upravnemu odboru ZPIZ, kako naj tolmači pokojninsko zakonodajo, kajpada v škodo upokojen-cev. »Pokojnine, izplačane za november in december 1993, so se že uskladle po določbah zakona o usklajevanju pokojnin in denarnih nadomestil za primer brezposelnosti v letu 1993, zato jih pri uskladitvi pokojnin, ki se izvedejo

v letu 1994, ni možno retroaktivno povečati za višji odstotek, kot je znašal odstotek uskladitve po navedenem zakonu,« je med drugim zapisal predsednik vlade Janez Drnovšek. Najnižja pokojnina za polno pokojninsko dobo je po zadnjem januarskem povečanju 27.380 tolarjev, najnižja možna pokojnina za 15 let delovne dobe pa 11.274 tolarjev.

M. F.

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Že spet razsaja gripa

Mnogim razlagam, da sem bil v času prve azijske gripe leta 1957 vojak in sem se prvi srečal z bolniki ravno pri vojaki. Tako sem bil verjetno prvi jugoslovanski zdravnik, ki je zdravil azijsko gripo. Poleti leta 1957 sem delal v garnizonski ambulanti in zdravil vojake manjših enot. Začelo se je tako, da so prvi dan prišli trije z vročino, drugi dan pet, naslednji pa 10 in tako strmo navzgor. Ti fantje so bili vojaški policisti, ki so bili v stiku z graničarji z bolgarske meje. Tu so imeli sredi avgusta shod, ko so odprli mejo in so se na zastraženem travniku lahko pogovarjali sorodniki z obeh strani – takrat izredno zastražene – meje. Kako smo pri vojaki nekoč spali, se spominjamo prav vsi. V spalnicah je bilo natlačeno mnogo postelj v dveh nadstropjih. Torej najprej so zboleli vojaški policisti, nato kurirji, nato manjše enote. Groza pa je bila, ko so zbolevali vojaki v velikih kasarnah. Enostavno smo jih morali spremeniti v bolnišnice, kjer je vsak spal na svoji postelji in dobival zdravlila. Torej najprej so zboleli vojaki, nato oficirji in podoficirji, ko pa se je bolezen nekoliko pomirila med vojaki, so zboleli sorodniki oficirjev oziroma člani njihovih družin. Sledila je epidemija med prebivalstvom. In ko sem čez tri mesece prišel domov, je bila epidemija tu v Sloveniji in na Primorskem.

To opisujem zato, da si lahko predstavljamo, kako se bolezen širi, in se morda tudi izognemo stikom z bolniki. Res pa je tudi to, da ima vsaka nalezljiva bolezen svojo dobo inkubacije, časa ko je bolnik že okužen, pa nima še znakov bolezni. Takrat lahko troši svojo bolezen naprej.

Najhujša je bila epidemija gripe, ki so ji rekli tudi »španska«, v letih 1918–1919, takoj po koncu prve svetovne vojne. Zahtevala je ogromno število žrtev. Zaradi nje ali zaradi influence oziroma komplikacij je umrlo 20 milijonov ljudi na vsem svetu, in to večina v najproduktivnejši dobi med 30 in 40 letom starosti.

Da je smola večja, povzroča gripo več virusov. Ko prebolimo gripo lahko prihodnje leto ponovno zbolimo za njo, ker jo povzroči drug virus in proti njemu nismo odporni.

Znake gripe poznamo prav vsi, ker smo jo skoraj vsi v svojem življenju nekajkrat preboleli. Visoka vročina, potenje, bolečine po vseh sklepih, splošno slabo počutje. Osnovna navodila so: **takoj v posteljo, pitje velikih količin čaja, uživanje sadja, ki ima mnogo vitamina C, ter od zdravil aspirin** (vedno raztopljen v vodi). Slabo počutje z vročino traja nekaj dni. Ko je visoka vročina nikar v ambulanto k zdravniku. Tistim, ki smo zaposleni, bodo odsotnost z dela opravili naknadno. Ker je vzrok influence ali gripe virus, je ne zdravimo z antibiotiki, ampak zdravimo le komplikacije ob gripi. Če smo slabo odporni ali pa imamo smolo, lahko po gripi nastanejo komplikacije, kot so pljučnica, bronhitis, vnetje srednjega ušesa in podobno.

Ob koncu bolezni velja vedno pregledati urin, da se ne bi kot komplikacija gripe pojavilo vnetje ledvic.

Kadilec med boleznijo ne dišijo cigarete, zato je to lepa priložnost, da se odvadijo kajenja!

Pred leti smo cepili s cepivom v nos. To je povzročalo včasih hude reakcije. Sedaj dajemo drugo cepivo v obliki injekcij. Tega priporočamo še posebej tistim, za katere bi bolezen pomenila velik tveganje, saj bi lahko bila usodna za življenje. To so starejši, bolniki z boleznimi srca, ljudje, ki so prestali težje operacije in so dolgo okrevali.

Plantaže pelina

Zapis sojetnika, ki je z Ludvikom Mrzelom preživel nasilje Golega otoka

Ludvika Mrzela sem videl prvič, ko so nas v Centralnih zaporih na Povšetovi zadnji dan februarja 1951 zbirali za transport na Goli otok. V veliko sobo nad glavnim vhom, ki je z okni obrnjena proti Ljubljani in kliničnim bolnišnicam, so najprej pripeljali našo skupino, ki je bila v skupni sobi in pod posebnim režimom na Miklošičevi. Komaj smo se malo razgledali po veliki sobi in skozi okna proti Ljubljani, že so se začela odpirati vrata in v sobo so drug za drugim prihajali novi arestanti.

Pripeljali so Mirka Koširja, Vinka Möderndorferja, Milana Trobca, Milana Tominca in še veliko drugih. Že proti koncu so v sobo spustili tudi Ludvika Mrzela. Bil je blede in redkih besed, kot Koširju in Möderndorferju se je tudi njemu na izlgedu in na obnašanju videlo, da je bil dolgo v samici. Kot mi vsi, je to zbiranje na Povšetovi opazoval zaskrbljen in z nezaupanjem. Mlajši arestanti smo bili bučni, glasno smo razpravljali o nepomembnih rečeh in tudi zapeli smo. S tem smo preizkušali hišni red in naš trenutni zaporniški režim in hoteli s tem ugotoviti, kaj je namen tega nenadnega zbiranja. Starejši, še posebej tisti z daljšim stažem v samicah, so bili bolj previdni. Tiho so se posedli in opazovali okrog sebe. Ludvik je bil med njimi.

V zraku je bilo, da se nam lahko dogodi karkoli, ker nas brez namene zagotovo niso ta-

kole zbirali. Zla slutnja se je še povečala takrat, ko so ječarji prinesli dve dolgi verigi in nas začeli priklepiti na ti dve verigi po vnaprej določenem vrstnem redu. Vsako izmed verig so s pripadajočimi zaporniki natovorili na svoj kamion in potovanje se je začelo. Kamiona sta bila pokrita, da nismo nič videli, a zadaj sta sedela po dva ječarja z brzostrelkama. Kljub temu, da se ni nič videlo, smo spremljali našo pot proti Viču, Vrhniki, Logatcu, Postojni in Ilirski Bistrici, in šele ko sta se kamiona začela spuščati proti Reki, nam je nekako odleglo. Nič dobrega ne moremo pričakovati, vendar ne bomo končali v kakšni kraški vrtači. Peljali so nas do Bakra, kjer se je začel masaker. Kot vreče so nas miličniki z brcami in udarci pometali v trebuh ladje, kjer je že bilo kakih sedemsto sotrpinov iz vse Jugoslavije. Odpeljali so nas na Goli otok, kjer nas je sprejel več kot kilometer dolg špalir, najdaljši in najhujši od vseh sprejemnih špalirjev golotoškega obdobja. Večina novodošlih ni zmogla teka skozi špalir do konca, onemogli so pod udarci in brcami sotrpinov, ki so morali na ta grozovit način izkazovati svojo prevzgojenost. Tudi Ludvik je obležal in preskočil sem ga nekaj čez polovico špalirja.

Kasneje se nisva veliko videvala, bil je v drugem paviljonu in stiki z arestanti v drugih paviljnih so bili vedno

sumljivi. Videval sem ga bolj od daleč in največkrat je bil v težavah. Vedno je delal v gradbeni skupini in zelo pogosto na sprednjem koncu tragača (nosil), kar je pomenilo, da je deležen posebnega fizičnega in psihičnega maltretiranja. Z drugimi slovenskimi zaporniki je bil preseljen v taborišče vojaških obsojencev

Cvetko Zagorski:

Listi iz dnevnika 1971–1975

Ludviku Mrzelu
(28. 7. 1904–29. 9. 1971)

Po pusti poti blodim – tebe ni.

Iz megle od daleč, silhueta – upam, to si ti.

Ko se približa, ugledam – sladkoben plaščarjev* obraz. Ostaneva spet sam, pusta pot in jaz.

Rožnik, 30. 9. 1971
Za resnico, pravico si se boril, zdaj te prerašča goščava kopriv.

Vode iz preplitkih strug so prestople breg, se razlile v močvirje, v močvirje besed.

Ves je v besede, smehljaje odet kakor v listje drevo.

na otok Ugljan in nato v Bilečo.

Kot vse, posebej pa še starejše slovenske zapornike, ga je maltretiranje spremljalo neprestano in le redka in kratka so bila obdobja, ko si je lahko vsaj malo oddahnil. V Bileči je za nas slovenske zapornike skrbel poseben slovenski prevzgojitelj Miljutin Mužič, a tudi v Sloveniji, v Slaviji na našo zaporniško kolonijo v Bileči niso pozabili. K Mužiču so iz Ljubljane hodili Pavle Bojc, Franc Kržič, Tone Koračin, Tine Bratina, Milan Peroci in gotovo še kdo drug. Po vsakem takšnem obisku so se za katerega ali celo

več Slovencev v naši zaporniški koloniji začeli težki dnevi. V Slaviji se je kdo od udbovcev spomnil, kaj bi še o kom moral vedeti kateri med bilečanskimi zaporniki. Insinuirani je bil podvržen prenašanju kamenja iz enega konca zaporniškega dvorišča na drugega in spet nazaj in vsem drugim oblikam fizičnega in psihičnega nasilja, pretepanju in zasramovanju. Tem postopkom so bili največkrat podvrženi starejši slovenski zaporniki v Bileči, saj naj bi ti marsikaj vedeli iz časov pred aretacijo in tudi davno prej, med vojno in še pred vojno. Ludvik Mrzel je bil večkrat med maltretiranimi in tovrstni postopki so se nadaljevali v nedogled. Kadar mu je šlo boljše, je delal v gradbeni skupini, kar je pomenilo najmanj težko fizično delo in stalno grožnjo.

Poleti triinpetdesetega so se za kratek čas razmere zanj spremenile. Kdo ve, ali je prevzgojitelj za krajši čas pozabil nanj ali pa je bilo tudi to vnaprej premišljeno in zasnovano, da bi bil padec kasneje še bolj boleč. Premestili so ga med porcijaše, ki so po vsakem obroku prali žlice in mežavke. Hrana ni bila mastna in zato pranje ni bilo težko, delo v porcijašnici je veljalo za privilegirano.

Ludvik je to priložnost sprejel z obema rokama in z vso naivnostjo ki jo je zmogel. Po krajšem času, ko si je opomogel in se spočil, je začel v prostem času med porcijaštvom posedati za mizo v provizorični jedilnici na prostem in pred seboj je imel papirje, ki so bili vedno bolj popisani. Bil je še vedno redkobeseden, a je kar žarel od ustvarjalnosti in nekakšnega notranjega nemira. Ko sem nekega sončnega dopoldneva slučajno šel

mimo kuhinje, me je poklical k sebi.

Pokazal mi je papirje, ki so bili že kar popisani in mi ves v ognju razložil, da piše roman. Imenoval se bo »Plantaže pelina« in opisoval dogajanja ob začetku italijanske okupacije. Podjetnik Bonča išče možnosti za primerno in profitabilno gospodarsko dejavnost v takratni Ljubljanski pokrajini in osnuje plantažo za pridelovanje pelina, ki naj bi ga bilo takrat mogoče prodati v velikih količinah in po primerni ceni. Na tej plantaži se razpleta zgodba med Bončo, dvema dekletoma, italijansko okupacijo in osvobodilnim bojem, zgodba, ki je zagotovo vsebovala veliko simbolike.

Že nekaj dni po tem razgovoru je bil premeščen iz porcijašnice in spet sem ga videl, kako prenaša kamenje sem in tja po kaznilniškem dvorišču. Kdo ve kdo v Slaviji se je spet spomnil, da bi moral Mrzel vedeti in povedati še kaj dodatnega o kakšnem svojem znanцу ali o kakšnem daljnem dogodku. A to je bilo vedno izvedeno z nasiljem.

Še večkrat sem ga srečal, tudi v času, ko zaporniško nasilje ni bilo več tako izrazito. Bil je vedno nekako čemer in mrzovoljen, nikoli več ni tako žarel od ustvarjalnosti kot takrat v Bileči, ko se mi je dozdevalo, da kar nekako lebdi nad stolom in mizo, za katerima je sedel. Tudi ko sem ga srečeval kasneje, v Ljubljani in v Piranu sem imel občutek, da ga je usodni valjar nasilja zmlel tako močno, da se ne bo mogel več pobrati. Nikoli več mi ni govoril o svojih literarnih načrtih in meni se je zdelo nekako neprimerno, da bi ga o tem vprašal. Takšen je tudi umrl.

Ilja Jurančič

Ludvik Mrzel

Bog v Trbovljah

Po krivici pozabljeni in zapostavljeni književnik Ludvik Mrzel, ki ga mnogi literarni teoretiki štejejo za prvega nadaljevalca Cankarjevega osebnostno obarvanega sloga, je leta 1937 izdal zbirko modernih socialnih pravljic, ki so sorodne socialnim pravljicam češkega pesnika Jiříja Wolkerja. V njih je posrečeno povezal in s pravljico obliko v ljudskem duhu prikazal socialno dogajanje okoli tridesetih let. Knjigo, ki ima danes bibliofilsko vrednost, je z dvajsetimi originalnimi lesorezi opremil Maksim Sedej.

Pravljica o tem, kako se je Mesec uprl Bogu

Od začetka je Bog imel veliko večje načrte, pozneje pa se je premislil in jih je opustil. Ljudje so ga hudo razočarali, kar v glavo mu ni šlo, da se mu je moglo kdaj kaj takega pripetiti – on je bil vendar varen, vsak dan ustvarjati kake nove velike reči. Moj Bog, si je neprestano očital, kako sem neki mogel biti tako nepreviden, da sem jih dal tako zgodaj iz rok. Tukaj bo treba nekaj ukreniti, nobenega drugega izhoda ni. Zdaj pa zdaj jih je jemal v roke, da jih malo popravi, in jih je potem spet postavljaj nazaj, toda bilo je zaman, vse je zmerom ostalo pri starem, nič dobrega ni mogel spraviti med ljudi. Nazadnje mu je ostalo še eno samo upanje.

Na milijone jih je, si je mislil, prav gotovo se bo nekega dne na vsem lepem našel med njimi kdo, ki bo kar sam vse uredil, kar je narobe.

Toda ko je minilo tisoč let, je le videl, da se je tudi v tej svoji najbolj skriti nadi ušel, in bil je neznansko žalosten in potr – tako zna biti žalosten pač samo Bog, ki ve, za kakšne stvari da gre.

– Zdaj je, kar je, je mrmral v svojo staro brado, kaj drugega mu niti na misel ni moglo priti.

Tako je bil sam vase izgubljen, da ti niti odzdravil ni, če si ga srečal.

In postal je tako daleč odljuden, da ni zahajal v nobeno družbo več, ničesar si ni tako hudo želel kakor miru: da bi ga ves ta njegov svet s svojimi kratkomiselnimi, neskončnokrat že ponovljenimi molitvami in s svojimi malimi, domišljjivimi prošnjami – ta njegov človek si je res trdovratno domišljjal, da se prav vse okrog njega vrti – že vendar pustil pri miru, in sam tu pa tam je kakega lepega, jasnega večera šel na kratek sprehod po vsemiru. Pa saj ni mogel zdama, ne da bi skoraj na sleherni korak trčil ob zvezde, ki so od gole radosti in hvaležnosti, da smejo sredi vsega tega svetlega bilijona tudi one na tistem goreti in sijati, s svojimi mladimi koloni kilecale pred njim, kakor se takim nedoraslim deklicam spodobi pred starim gospodom, in mu poljubljale roko. Toda Bogu je bilo malo ali pa nič do vse te k njemu uprte hvaležnosti njegovega stvarstva – človek se polagoma pač naveliča, če mu je vso večnost

poslušati eno samo, pa čeprav še tako lepo pesem. In ko je videl, kako v vsem svojem prostranem vsemiru prav za prav ne more najti skrite steze, kjer bi se lahko vsaj kratek trenutek pomudil sam s seboj, mu je bilo tako žal, da se je sploh kdaj domislil in je šel in ustvaril svet, da so mu skoraj solze stopile v stare oči.

Vsaj malo večjo neskončnost bi bil moral napraviti, si je mislil v svojem obupanem srcu, samo zase bi si bil moral napraviti kak majhen kot, ki bi se ga niti Einstein ne mogel dotakniti s svojo relativitetno teorijo.

In kar ga je še najbolj žalostilo – ljudje za vso to njegovo veliko stisko niso imeli niti trohice razumevanja in so na njegovo sivo, dobitljivo glavo celo šale zbijali in si mežikali med seboj: Tudi Bog je najprej sam sebi brado ustvaril. Tako žalosten je bil, da bi bil najrajši roko položil na vseмир in ga vsega naenkrat utril – pa kaj je hotel, vsem ljudem je bilo vendar preveč znano, kako je on od vsega začetka učil, naj človek ne živi samo v svoje veselje in korist, nič drugega mu ni kazalo, kakor da tudi sam lepo malo potrpi.

In tako ga neke lepe, jasne noči spet ni več strpelo v zidovih njegovega sijajnega, pa tako brezupno samotarskega doma. Lahko si mislim, da ne more biti težje stvari, kakor je, biti en sam Bog in ne imeti žive duše pod nebom, s katero bi se lahko porazgovoril, kakor se pač mora vsak človek od časa do časa s kom porazgovoriti. Lahko si mislim, kako neskončno majčkene so spričo te božje stiske stiske človeških genijev, ki jih njihov čas ne more razumeti – ti geniji se zmerom lahko tolažijo z upanjem, da jih bodo odkrili in razumeli vsaj prihodnji vekovi, edini Bog je prikrajšan še prav za to najmanjše upanje. Zaklenil je in se napotil ven. Pa komaj je z Rimske ceste zavil v prazno, zapuščeno stransko ulico, mu je izza vogla prišel nasproti Mesec, njegov stari, zvesti nočni čuvaj in moralni kontrolor. On je bil še iz tiste dobre, stare vrste hlapcev, kakršnih pri nas dandanes skoraj ni več, ali pa jih boš naletel kvečjemu še na kakih prav osamljenih, oddaljenih kmetijah, tistih starih, v delu osivelih in izpitih hlapcev, ki so bili pogosto-kratek tako dolgo pri hiši, da so zibali in pokopavali svoje gospodarje, in ki niso znali ne pisati ne brati, pa se je od konca do kraja zmerom vse godilo pred njihovimi očmi in so zmerom vse nosili v svojih starih, trdih glavah, tako da bi nazadnje lahko še sto let sloneli za pečjo in trem rodovom za seboj pripovedovali modre zgodbe svojega življenja: po svoji tihi, umni, delavni, trdoživni poslušnosti so bili ti hlapci od nekdaj kakor sol slovenske zemlje.

– Dober večer, gospod, je pozdravil Mesec, se odkril, se spoštljivo umaknil s poti in obstal.

– Bog daj, je odvrnil Bog in je hotel dalje.

– Pa kaj sem že hotel reči, je naglo, nerodno nadaljeval Mesec in v zadregi vrtel klobuk v rokah. Godilo se mu je pač, kakor se po navadi godi hlapcem na takih hudo velikih posestvih – skoraj nikoli mu ni gospod prišel pred oči, in če je že kdaj nanese, da ga je srečal, je gotovo že od zdavnaj nosil v duši kake težke stvari. Zmerom sem mislil, da vam moram povedati, kadar vas bom kaj srečal. Pri razsvetljavi bi bilo treba nekaj popraviti ali kaj. To ni dobro, sem dejal, da stvari na svetu mečejo senco od moje luči. Kadar koli počno ljudje kaj narobe, zmerom se mi umaknejo v temo, potlej pa kontroliraj, če moreš. O, jaz jih dobro poznam. Pa sem dejal, to se moram pomeniti z gospodom, to bi bilo kaj, če bi se dalo kako napraviti, da bi moja luč nič več ne metala senc.

– Ampak to vendar ne gre, je prijazno, pa nekam razmišljeno odgovoril Bog, to se vendar ne dá.

Dobro mu je delo, da je daleč od vsega stal takole s svojim dobrodušnim, ko zemlja starim služabnikom in se menil z njim o daljnih, nemogočih stvarih, da, to mu je dobro delo, zraven pa se je nenadoma spomnil, kako so zadnji čas s sveta trdovratno prihajale do njega časopisne vesti o novem raketnem aeroplanu in

o poletu človeka na Mesec in v vseмир. In tam je stal pred njim Mesec sam, v službi osiveli, nepismeni nočni čuvaj njegov, ničesar ni slutil o vsem in se je sam pri sebi na tistem prav tako ukvarjal z nekakšnimi iznajdbami – saj so na svetu res tudi taki majhni, preprosti ljudje, da je v njih sama luč ali pa sama tema, brez prepado in brez ostrih meja. Na skrivaj se je Bog obrnil stran in težko mu je bilo. Tisti hip je spet z brezdanko grenkoba okusil, kako na njegovih ramah visijo vse teže vesoljstva, da, on je bil edini, ki je moral v svoji duši nositi vse svetlobe in vse teme sveta. Ej, ta njegov nesrečni, zavrženi človek – zdaj bo z raketami delal izlete v vseмир, doma, pred lastnim pragom pa ne da bi pometel!

– Potlej sem pa še mislil, je malodušno nadaljeval Mesec in se je na tistem že začel bati, da se z gospodom ni o pravi uri sešel in da ne bo nič iz tega, mislil sem, da bi bilo treba jutrnjo službo kako urediti. Malo bolj bi bilo treba začeti varčevati, kakor je bila doslej pri naši hiši navada. Kaj še niste opazili, gospod, kako včasih nekatere zvezde še kar naprej gorijo, ko je že zdavnaj dan? Nekoga bi bilo treba postaviti, sem mislil, da bi skrbel za to in bi jih o pravem času utrinjal.

– Pa daj, je brez pravega zanimanja odvrnil Bog, pa kar ti prevzemi še to.

V njem so vrele čisto druge stvari, do dna se je spet zagrizla vanj misel, kako bi še enkrat poskusil rešiti človeka.

Prav zdaj je morda napačil čas, si je mislil, najbolje bi bilo, če bi zdaj na Mesecu ustvaril novega človeka, pa ne kakor sem ga že svoj čas: kaj bi tajil, tudi mene je poučil tok stvari od začetka sveta. In prav nič več ne bom odlašal, si je dejal, potem pa naj le pridejo in naj vidijo, kako je treba živeti in vladati svet.

Nadaljevanje prihodnjič

KONČNI ODGOVOR O KOČNI

Ker ste o KOČNI KAMNIK pogosto obveščali javnost, predlagam, da na primeren način uporabite in objavite podatke iz končnega odgovora Druženega pravobranilca samoupravljanja Kamnik stavkovnemu odboru Kočna PE Novotehna dne 6. 1. 1994.

S tem bi javnost obvestili o ukrepanjih družbenega pravobranilca samoupravljanja v tem primeru – z njim se namreč ne bo več ukvarjal, ker je vse, kar je bilo v njegovi pristojnosti, dokončano oziroma urejeno. Pri tem mislim predvsem na vprašanje legalnosti lastninskega preoblikovanja podjetja in odpravo oškodovanj družbene lastnine.

mag. Anica Popovič,
družbeni pravobranilec samoupravljanja RS

V zvezi s pismom stavkovnega odbora Druženemu pravobranilcu samoupravljanja Kamnik z dne 22. 11. 1993, v katerem zahtevate pojasnilo o ukrepanju družbenega pravobranilca samoupravljanja glede na ugotovitve Službe družbenega knjigovodstva v revizijskem poročilu o oškodovanju družbene lastnine v podjetju KOČNA d.d. Kamnik, vam posredujem naslednje podatke:

1. Na podlagi 50. člena zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij družbeni pravobranilec samoupravljanja oceni, ali gre za oškodovanje družbene lastnine po 48. členu zakona in začne v 30 dneh po prejemu revizijskega poročila ustrezen postopek za razveljavitev ali ugotovitev ničnosti posameznih dejanj ali pogodb, sklenjenih v škodo družbenega kapitala ali postopek za spremembo pogodbeno dogovorjenih velikosti deležev udeležbe pri upravljanju oz. delitvi dobička, če ti niso določeni v skladu z velikostjo vloženih sredstev.

2. Revizijsko poročilo SDK za podjetje KOČNA ugotavlja, da je bila po 48. členu zakona družbena lastnina oškodovana za 36.057.081,40 SIT, in sicer: iz naslova neutemeljene obračuna obresti 192.116,75 SIT, zaradi neupoštevanja nekaterih nepremičnin v višini 29.834.468,35 SIT, zaradi previsokega znižanja ocenjene vrednosti družbenega premoženja za vrednost denacionaliziranih objektov

v višini 5.770.961,82 SIT in zaradi prenizko zaračunanih obresti delavcem za najetje kreditov v znesku 259.534,30 SIT.

3. Družbeni pravobranilec samoupravljanja Republike Slovenije se je odločil, da začne postopek pred sodiščem, in je na podlagi 50. člena zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij pooblastil odvetnika za pripravo in vložitve tožbe v zvezi z ugotovljenimi oškodovanji družbene lastnine po 48. členu zakona, podjetje KOČNA d.d. pa je imelo možnost do 17. 12. 1993 (t.j. v 30 dneh) z ustrežno uskladi tvijo samo odpraviti ugotovljeno oškodovanje.

4. Skupščina podjetja KOČNA d.d. je na svoji 3. seji 15. 12. 1993 na podlagi ugotovitev revizijskega poročila odločila, da se vrednost družbene kapitala poveča za oškodovani znesek 36.057.081,40 SIT, zaradi česar se družbeni kapital poveča od 90,59 % na 91,30 %, privatni kapital pa zmanjša od 9,31 % na 8,70 %.

Za skupni znesek obresti 451.648,05 SIT je podjetje vzpostavilo terjatev do delavcev OE kooperacija in do delavcev, ki so najeli kredite za nakup delnic. Delavci bodo svoj dolg poravnali iz plač v mesecih januar, februar in marec 1994.

5. Pooblaščen odvetnik je bil pred iztekom 30-dnevnega roka obveščen o navedenih sklepih in je pridobil tudi ustrezne dokumente o predlagani registraciji spremenjenih

lastninskih deležev na pristojnem sodišču. Tožba na podlagi 2. odstavka 50. člena zakona o lastninskem preoblikovanju zato ni bila vložena.

6. To sporočilo se ne nanaša na oškodovanje družbene lastnine po določbi 48. a člena ZLPP, za odpravo katerih so po določbah istega zakona pristojni SDK in Agencija RS za prestrukturiranje in privatizacijo.

7. Posebej je potrebno poudariti, da revizijsko poročilo oz. dopolnitev istega na 12. in 13. strani izrecno navaja, »da je vse ključne odločitve o preoblikovanju podjetja sprejema delavski svet, ki se je konstituiral 13. 3. 1990 in mu je 13. 3. 1992 potekel mandat«. »Agencija RS za prestrukturiranje in privatizacijo pa je izdala svoje soglasje k preoblikovanju KOČNE iz družbenega podjetja v podjetje v mešani lastnini in k dokapitalizaciji podjetja na podlagi sklepa 23. seje delavskega sveta z dne 6. 1. 1992, ko je bil delavski svet še legalen.«

Navedena ugotovitev revizijskega organa potrjuje pravilnost ravnanja družbenega pravobranilca samoupravljanja glede legitimnosti odločanja o lastninskem preoblikovanju podjetja.

Sindikar NEODVISNOST KNSS je vložil tožbo na ugotovitev ničnosti vpisa preoblikovanja podjetja KOČNA d.d.

v sodni register. Sodišče zahtevku ni ugodilo. Višje sodišče je potrdilo odločitev prvostopenjskega sodišča.

8. V zvezi s stavko v podjetju KOČNA d.d. ugotavljamo, da je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve z dopisom št. 156-015/93 z dne 7. decembra 1993 naložilo Republiškemu inšpektoratu za delo, »da preko pristojnega občinskega inšpektorja za delo, v skladu s 13. in 16. členom zakona o stavki ugotovi: ali je bilo organiziranje stavke opravljeno v skladu z zakonom o stavki ter posledično, ali sta način organiziranja stavke oziroma udeležba delavcev v stavki pomenila kršitev delovne obveznosti delavcev v KOČNI d.d. ali ne, kar je imelo za posledico prenehanje delovnega razmerja stavkajočih delavcev. Nadalje je treba tudi nesporno ugotoviti ali je stavka delavcev v PE NOVOTEHNA organizirana za uresničevanje ekonomskih in socialnih pravic in interesov iz dela (1. člen zakona o stavki) ali iz kakršnihkoli drugih interesov«.

Ravnanje ministrstva potrjuje stališče družbenega pravobranilca, da po zakonu o stavki družbeni pravobranilec samoupravljanja nima nikakršnih pristojnosti za ukrepanje, ker je to naloženo z zakonom inšpekciji za delo.

9. Glede suma storitve kaznivih dejanj in gospodarskih prestopkov bodo ukrepali pristojni organi, ki jim je bilo revizijsko poročilo tudi dostavljeno.

S to informacijo družbeni pravobranilec zaključuje zavedo KOČNA d.d. KAMNIK.

Po pooblastilu
Družbenega pravobranilca
samoupravljanja R Slovenije:
Franc Svetelj

CENTRALIZEM ZOPER SLOVENIJO

»Ali je lokalna samouprava urejanje vsega tistega, za kar država noče prevzeti odgovornosti, ker ne prinaša ne oblasti in ne dobička?«

To je eno izmed vprašanj v knjigi dr. Cirila Ribičiča CENTRALIZEM ZOPER SLOVENIJO, ki je izšla pri ČZP Enotnost.

Aspekti bosanske katastrofe

Unija treh zveri

Piše: Miroslav Jančić

Bosni in Hercegovini se kot uniji treh nacionalnih republik, čeprav bi jo potrdili trije grogirani bojovníki in razglasil prav tako obnemogel sodnik v ringu, piše usoda še enega mrtvorojenega dojenčka. Razen za srbske nacionaliste in malo manj za hrvatske bi takšna rešitev predstavljala zmago argumentov sile.

Mednarodna skupnost poskuša končno prek svojih frustriranih predstavnikov sankcionirati stanje, ki je bilo doseženo z okrutno vojno. Zakompleksana z dolgotrajnimi in neuspešnimi napori, da bi pomagala v nesreči in zagotovila mir, skuša na tak način »zamrzniti« zločin.

Razdelitev Bosne, Hercegovine tako in tako ni več, trdijo begunci, pomeni prevlado »etničnega principa«, ki je izoliran od vseh doslej znanih in uveljavljenih družbenih principov. Očitno pa je, da o tem, kako bo takšna rešitev vplivala na mednarodne odnose, posebej v večnacionalnih državah, nihče ne razmišlja. Za zdaj se je izplačala samo velikosrbska politika nemogočega.

Takšno, neresno politično rešitev, kot je ta z unijo v Bosni, bi v zgodovini diplomatskega modrovanja težko našli. To, da vanjo nihče ne verjame, ni olajševalna okoliščina, saj samo še bolj greni življenje tistim, ki jih to najbolj zadeva – izmučenemu ljudstvu, ki ga že tri leta jahajo nacionalisti.

Lord Owen in njegovi pomočniki si unijo zamišljajo najprej kot možnost vzpostavitve kakršnega koli miru. Nihče si ne more misliti, da bi resnično verjeli v možnost njenega življenja, saj že vrabci v Zenevi čivkajo, kako vsi trije lokalni gospodarji vojne v Bosni ne bodo pristali na meje, ki so bile dogovorjene za zeleno mizo.

Srbska in hrvaška nacionalistična stran unijo očitno sprejemata zgolj kot prehodno, kratkotrajno in delno rešitev na poti priključitve vseh s silo osvojenih ozemelj k matičnim državam – veliki Srbiji in veliki

Banke žrejo delovna mesta

Gorenjska: bančništvo najbolj dobičkonosno

Ker je na dlani, da hipoteke socialistične preteklosti in slovenske osamosvojitve zdaj tlačijo izključno gospodarstvo in delavce, smo v uredništvu DE sestavili vprašalnik in ga naslovili na vse območne svete. Cilj naše akcije je, na tak način priti do informacij, ki jih bo vodstvo svobodnih sindikatov nujno potrebovalo v svojih naporih, da bi se bremena preteklosti enakopravno porazdelila na vse segmente družbe, kar še zlasti velja za banke. Tokrat nam je odgovoril predsednik območne organizacije svobodnih sindikatov Gorenjske Sandi Bartol. Njegov odgovor objavljamo v celoti in hkrati prosimo vse tiste območne sindikate, ki nam še niso odgovorili, naj to storijo čimprej.

V zvezi z vašim vprašalnikom dne 7. 1. 1994 vam pošiljamo naslednje informacije:

V načelu zelo podpiramo tozadevno aktivnost vaše in naše časopisne hiše, saj je več kot očitno, da bančni sistem kot servis gospodarstva ne deli krize, s katero se gospodarstvo sooča po razpadu jugoslovanskega tržišča. Celo več. Najbolj akumulativna oz. dobičkonosna dejavnost na Gorenjskem je bila v letu 1992 Gorenjska banka v sistemu Ljubljanske banke.

V gorenjski regiji je po naši oceni do dvajset večjih podjetij, ki so globoko podkapitalizirana in za tekoče poslovanje odvisna od dragih bančnih kreditov. Ta podjetja, ki so pretežno iz nizkoakumulativnih panog, kot so tekstil, lesnopredelovalna industrija in kovinarstvo, enostavno ne ustvarjajo take donosnosti, da bi bili sposobni odplačevati stare dolge in visoke obresti zanje. Ta podjetja so tudi permanentno blokirana. V teh podjetjih je po naši oceni zaposleno približno 12.000 gorenjskih delavcev in delavcev. Banke, predvsem Gorenjska temeljna banka načeloma ne pristaja na odlog plačila obveznosti,

niti ni pripravljena dolgove spreminiti v lastniški ali kapitalski vložek.

Po podatkih službe družbenega knjigovodstva je gorenjsko gospodarstvo kronično nelikvidno tudi zaradi izredno dragega kapitala. Blokiran ZR imajo 103 gorenjska podjetja s povprečno blokado 22,6 mio SIT, v 40 podjetjih s 3.451 delavci pa je po podatkih omenjene institucije možna uvedba stečajnega postopka.

Vodstva podjetij v teh okoljih iščejo izhod predvsem v pocenitvi kapitala (obrestne mere), z odlogom plačil in KONVERZIO terjatev v lastniški delež. Odločno nasprotujejo tudi drastično povečani javni porabi, ki je bila samo v prvi polovici leta 1993 za šestkrat večja kot akumulacija gorenjskega gospodarstva in se je realno povečala za 8,3 odstotka.

Gorenjski svobodni sindikati smo prepričani, da ceno prehoda v nov politični in gospodarski sistem nosi samo gospodarstvo in zaposleni delavci, paradržavne institucije, monopolni sistemi in bančništvo ter zavarovalništvo pa tega prehoda praktično ne čutijo.

Sandi Bartol,
predsednik

Hrvaški. Muslimanski nacionalisti, ki so do unije razumljivo najbolj skeptični, pa bi jo sprejeli prav tako le kot začasno obliko ohranitve enotne (beri: muslimanske) Bosne. Slednji še vedno ne verjamejo, da je njihovo zavzemanje za bosansko državo kontraproduktivno.

Po padcu berlinskega zidu, ki so ga takoj nadomestili s sarajevskim, zgodovina resnično izgublja spomin. Tako so že pozabljeni vsi argumenti, s katerimi so spodbijali Jugoslavijo kot možno konfederacijo. Konec koncev: kako lahko obstaja zveza sovražnih si držav? Najbrž prav zavoljo tega nihče ne postavlja vprašanja, kako je možna unija treh nacionalističnih korpusov, ki so v vojni. Samo diplomatski papir lahko prenese takšne norosti.

Seveda, dokler bo trajal svet, v Bosni ni možna nobena resna državna skupnost. Če pa bi vendarle uspeli doseči mir, ki bi trajal vsaj nekaj časa, bi vse politične rešitve, sprejete pod psihozo vojne, kaj hitro padle v vodo. Življenje pod vsaj minimalno zakonsko regulativo, v svobodi in delu, bi gotovo krenilo po poti, ki bi se zelo razlikovala od tiste, ki jo je določila vojna.

Kako torej iz začaranega kroga, v katerem plešejo kolo nacionalistični psihopati s pomočjo kakšnega senilnega kozmopolita? Ali ne bi bil prisilni mir močnejša sila, kot jo predstavljajo tri bosanska nacionalistična gibanja (prisilna pacifikacija, mednarodni protektorat...), edina izvirna rešitev, izhod iz tragične patpozicije? Tembolj, ker kombinacije z unijo ne bi prispevale k umirjanju na širšem balkanskem prostoru. Pomiritev z etničnim principom in z rezultati zločinskih osvajanj lahko samo še dolijo olje na ogenj srbsko-hrvaškega okopa za krajine, srbsko-albanskega spopada za Kosovo in samo še okrepi napetost v Makedoniji, kjer je v boju za ekskluzivna območja v igri kar pet nacionalizmov. Na drugi strani pa bi protektorat v Bosni deloval kot sedativ za vse nacionalistične vročice v nekdanji Jugoslaviji in širše.

Na koncu je potrebno postaviti tudi najpomembnejše vprašanje: kaj bi unija prinesla civilnemu prebivalstvu v Bosni? Zdaj je tam težko, skoraj nemogoče živeti, ker je vojna. Toda življenje v uniji si prav tako ne moremo zamisliti. Unija bi namreč predstavljala tri odpravne kletke, v katerih bi prostovoljno živele samo nacionalistične zveri in nesrečniki, ki jim je ostalo samo še maščevanje. Takšnih pa je iz dneva v dan več. Skratka, življenja, dostojnega človeku, v teh treh getih ne bi bilo, dokler bi v njih vladali nacionalisti.

Protektorat, ki bi zagotavljal temeljno dostojanstvo življenja, je res draga in delikatna stvar. Na drugi strani pa je treba vse tiste, ki zmagujejo z glavo, spomniti, koliko je svet že stala dosedanja vojna v Bosni, z unijo pa stroški nikakor ne bi prenehali. To pa samo pomeni, da bi bilo najbolje za vse, če bi bil račun plačan kar najhitreje in najbolj popolno!

Se nadaljuje

Slovenske investicije po novem

Cerkev sv. Barbare v Radmirju v Savinjski dolini

